

Forest Stewardship Council®

FSC Pagaidu Nacionālais meža uzraudzības standarts Latvijai

FSC-STD-LVA-01-2023 LV

Photo credit

From left to right:

Photo 1: Birch Stand. ©Aidas Pivoriūnas.

Photo 2: Reindeer. ©Marius Cepulis

Photo 3: Woodchips. ©Aidas Pivoriūnas.

Nosaukums	FSC Pagaidu Nacionālais Meža Uzraudzības standarts Latvijai
Dokumenta kods	FSC-STD-LVA-01-2023 LV
Statuss	Apstiprināts
Standarta darbības joma	Visi meža tipi (<i>vairāk informācijas sadaļā "A.2. 'Standarta darbības joma'</i>)
Apstiprināšanas datums	2022.gada 20.Decembris
Standarta apstiprinātāja iestāde	FSC Politikas un Standartu komiteja
Publikācijas datums	2023. gada 18. Aprīlis
Spēkā stāšanās datums	2023. gada 15. Jūlijs
Pārejas periods¹	12 mēneši no spēkā stāšanās datuma
Spēkā līdz	Līdz standarta pārskatīšanai, aizstāšanai vai atsaukšanai
Standarta izstrādātājs	Standartu izstrādājusi Tehniskā Darba Grupa (TDG), ko ir izveidojis FSC Starptautiskais Centrs – Izpildījuma un Standartu nodaļa
FSC Izpildījuma un Standartu nodaļas kontaktinformācija:	FSC International Center - Performance and Standards Unit - Adenauerallee 134 53113 Bonn, Germany +49-(0)228-36766-0 +49-(0)228-36766-65 psu@fsc.org
<p>© 2023 Forest Stewardship Council, A.C. Visas tiesības ir aizsargātas. FSC®F000100</p> <p>Neviena šī darba daļa, uz kuru attiecas izdevēja autortiesības, nedrīkst tikt reproducēta vai kopēta jebkādā formā un veidā (grafiski, elektroniski, mehāniski, ieskaitot fotokopēšanu, materiāla ierakstīšanu, materiāla audio ierakstīšanu vai izmantojot informācijas meklēšanas sistēmas) bez izdevēja rakstiskas atļaujas.</p> <p>Forest Stewardship Council (FSC) ir neatkarīga, nevalstiska bezpeļņas organizācija, kas ir dibināta, lai veicinātu videi atbilstošu, sociāli izdevīgu un ekonomiski pamatotu pasaules mežu apsaimniekošanu.</p> <p>FSC vīzija ir mežu patiesās vērtības atzīšana un tās pilnīga iekļaušana sabiedrībā visā pasaulē. FSC ir vadošais katalizators un noteicošais spēks labākai mežu apsaimniekošanai un tirgus pārveidošanai, nodrošinot mežu ilgtspējīgu un cieņpilnu izmantošanu, saglabāšanu un atjaunošanu.</p>	

¹ Pārejas periods ir laiks, kurā paralēli notiek jaunās standarta versijas ieviešana un vecās standarta versijas pakāpeniska pārtraukšana. Sešus (6) mēnešus pēc pārejas perioda beigām sertifikāti, kas izsniegti saskaņā ar standarta veco versiju, tiek uzskatīti par nederīgiem.

Priekšvārds

1 Forest Stewardship Council (FSC) apraksts

Forest Stewardship Council A.C. (FSC; tulkojumā uz latviešu valodu – Meža uzraudzības padome) ir dibināta 1993. gadā ar mērķi veicināt videi atbilstošu, sociāli labvēlīgu, un ekonomiski dzīvotspējīgu pasaules mežu apsaimniekošanu. Tās dibināšana bija kā turpinājums Apvienoto Nāciju Organizācijas konferencei par vidi un attīstību, kas notika 1992. gadā Riodežaneiro (zināma arī kā Zemes samits).

FSC ir starptautiska organizācija, kas nodrošina brīvprātīgu akreditāciju un neatkarīgu trešo pušu sertifikācijas sistēmu. Tā ļauj sertifikātu turētājiem pārdot savus meža produktus un pakalpojumus kā videi atbilstošas, sociāli labvēlīgas un ekonomiski dzīvotspējīgas meža apsaimniekošanas iznākumu. FSC arī nosaka standartus, uz kuru pamata tiek sagatavoti un apstiprināti uz FSC principiem un kritērijiem balstīti FSC meža uzraudzības standarti. Turklāt FSC nosaka arī akreditācijas standartus atbilstības novērtēšanas struktūrām (zināmas arī kā sertifikācijas iestādes jeb auditorkompānijas), kuras apliecina atbilstību FSC standartiem. Pamatojoties uz šiem standartiem, FSC nodrošina sertificēšanas sistēmu organizācijām, kas vēlas pārdot savus produktus kā FSC sertificētus.

Videi atbilstoša meža apsaimniekošana nodrošina, ka koksnes un *nekoksnes** produktu ieguves laikā un *ekosistēmu pakalpojumos** tiek saglabāta meža bioloģiskā daudzveidība, produktivitāte un ekoloģiskie procesi.

Sociāli labvēlīga meža apsaimniekošana palīdz gan vietējiem iedzīvotājiem, gan sabiedrībai kopumā baudīt ieguvumus no meža ilgtermiņā, kā arī sniedz vietējiem iedzīvotājiem spēcīgu stimulu saglabāt meža resursus un ievērot ilgtermiņa *apsaimniekošanas plānus**.

Ekonomiski dzīvotspējīga meža apsaimniekošana nozīmē, ka meža darbi ir strukturēti un pārvaldīti tā, lai būtu pietiekami rentabli, neradot peļņu uz meža resursu, ekosistēmas vai ietekmēto iedzīvotāju rēķina. Spriedzi starp nepieciešamību radīt atbilstošu finansiālo atdevi un atbildīgas meža apsaimniekošanas principu ievērošanu var samazināt ar centieniem tirgū virzīt meža produktus par vislabāko vērtību.

2 FSC Principi un Kritēriji

1994.gada novembrī FSC pirmo reizi publicēja FSC Principus un Kritērijus kā uz rezultātu orientētu pasaules mēroga standartu. Lai nodrošinātu darbības efektivitāti, FSC principi un kritēriji ir vērsti uz meža apsaimniekošanas rezultātiem, nevis uz vadības sistēmām.

Starp Principiem un Kritērijiem nav hierarhijas. Tiem ir vienāds statuss un spēks. FSC Principi un Kritēriji kopā ar Indikatoriem veido pamatu Pagaidu nacionālajam standartam (PNS). Indikatori ietver Principos un Kritērijos iekļautos normatīvos elementus. Trešas puses novērtējums ir jāveic balstoties uz prasībām, kuras ir iekļautas indikatoros.

Saturs

Priekšvārds	3
1 Forest Stewardship Council (FSC) apraksts	3
2 FSC Principi un Kritēriji	3
Saturs	4
A Ievads	5
A.1 Mērķis	5
A.2 Standarta darbības joma	5
A.3 Atbildība un atbilstība	5
A.4 Indikatoru un pielikumu izmantošana	6
A.5 Interpretācijas un strīdi	7
B Konteksts	8
B.1 Mežsaimniecības nozares vispārīgs apraksts	8
B.2 Pamatinformācija par standarta izstrādi	9
C Atsauces	10
D Principi, kritēriji un indikatori	11
1. PRINCIPS: LIKUMU IEVĒROŠANA	11
2. PRINCIPS: NODARBINĀTO* TIESĪBAS UN DARBA APSTĀKĻI	14
3. PRINCIPS: PAMATIEDZĪVOTĀJU TIESĪBAS – NAV PIEMĒROJAMS LATVIJĀ	17
4. PRINCIPS: ATTIECĪBAS AR VIETĒJO SABIEDRĪBU	21
5. PRINCIPS: IEGUVUMI NO MEŽA	24
6. PRINCIPS: IETEKME UZ VIDI UN VIDES VĒRTĪBAS	26
7. PRINCIPS: APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNOŠANA	32
8. PRINCIPS: MONITORINGS UN NOVĒRTĒŠANA	35
9. PRINCIPS: ĪPAŠI SAGLABĀJAMĀS VĒRTĪBAS*	37
10. PRINCIPS: APSAIMNIEKOŠANAS DARBĪBU ĪSTENOŠANA	40
E Pielikumi	44
Pielikums A..... Saraksts ar piemērojamiem tiesību aktiem, noteikumiem un valsts ratificētajiem starptautiskiem nolīgumiem, konvencijām un vienošanām	44
Pielikums B Nodarbināto* apmācības prasības (2.princips*)	63
Pielikums C Aizsargājamo teritoriju tīkla* konceptuālā diagramma (6.princips*)	64
Pielikums D Latvijā sastopamo reto un apdraudēto sugu* saraksts (6.princips*)	65
Pielikums E Apsaimniekošanas plāna* elementi (7.princips*)	66
Pielikums F Monitoringa* prasības (8.princips*)	67
Pielikums G Īpaši Saglabājamo Vērtību* ietvars (9.princips*)	69
Pielikums H Terminu vārdnīca	75

A Ievads

A.1 Mērķis

(Informative section)

Šī standarta mērķis ir nodrošināt prasību kopumu:

1. Organizācijai, lai tā spētu īstenot atbildīgu mežu apsaimniekošanu un pierādīt atbilstību standartā noteiktajām prasībām.
2. FSC akreditētām sertifikācijas iestādēm, lai tās spētu novērtēt atbilstību šī standarta prasībām un uz tā pamata izsniegt vai atjaunot meža apsaimniekošanas sertifikātus.

A.2 Standarta darbības joma

(Normative section)

Šis standarts ir paredzēts šādai darbības jomai:

Ģeogrāfiskais reģions	Visa Latvijas Republikas teritorija
Meža tipi	Visos meža tipos
Īpašumtiesību veidi	Visos īpašumtiesību veidos – valsts, privātajos un pašvaldībām piederošajos mežos u.c.
Mēroga un intensitātes kategorijas (saskaņā ar 6.sadaļu FSC-STD-60-002)	Visās apsaimniekojamās teritorijās, tai skaitā mazos un zemā intensitātē apsaimniekotos mežos (SLIMFs) <i>(Latvijai piemērojamos SLIMF atbilstības kritērijus skatiet A.4 sadaļā)</i>
Meža produkti (saskaņā ar FSC-STD-40-004a)	Nekoksnes meža produkti Šī standarta ietvaros Nekoksnes meža produkti ir visi produkti, izņemot koksni, kas iegūti apsaimniekojamajā teritorijā (avots: FSC-STD-01-001 V5-0), izņemot dzīvnieku izcelsmes produktus, kā piemēram, medījumi un medus.

A.3 Atbildība un atbilstība

(Normative section)

Šī standarta prasības attiecas uz visām Organizācijas veiktajām meža apsaimniekošanas darbībām, kas saistītas ar apsaimniekoto teritoriju tās iekšienē vai ārpus tās; neatkarīgi no tā, vai organizācija šīs darbības veic pati vai uz līguma vai pārpilvarojuma pamata ir nodevusi trešajai personai.

Šī standarta prasības parasti attiecas uz visu teritoriju, kas tiek pakļauta (pār)sertifikācijai. Tomēr daži no kritērijiem un indikatoriem ir piemērojami arī ārpus apsaimniekotās teritorijas robežām. Piemēram, infrastruktūras objektiem, kas ir uzskatāmi par apsaimniekotās teritorijas daļu, kā noteikts FSC principos un kritērijos.

Nacionālie standarti ir jāizmanto kopā ar starptautiskajiem, nacionālajiem un vietējiem likumiem un noteikumiem.

Ja radušās pretrunas starp šī standarta prasībām un likumiem, tiks piemērotas īpašas FSC procedūras situācijas atrisināšanai.

Sertifikāta turētāji vai personas, kuras piesakās sertifikāta saņemšanai, ir atbildīgas par FSC principu un kritēriju ievērošanu. FSC sertifikācijas nolūkā šīs fiziskās vai juridiskās personas tiek dēvētas par "Organizāciju".

Organizācija ir atbildīga par lēmumiem, politiku un apsaimniekošanas darbībām, kas saistītas ar apsaimniekoto teritoriju.

Organizācija ir atbildīga arī par to, lai citas fiziskas vai juridiskas personas, kuras uz pilnvarojuma vai līguma pamata darbojas apsaimniekotajā teritorijā, vai tās labā, savas darbības veiktu atbilstoši FSC principu un kritēriju prasībām. Attiecīgi, ja šādu fizisko vai juridisko personu darbības neatbilst šī standarta prasībām, tad Organizācijai ir jāveic koriģējošas darbības.

A.4 Indikatoru un pielikumu izmantošana

(Normative section)

Normatīvie elementi standartā ir:

Darbības joma, spēkā stāšanās datums, derīguma termiņš, terminu vārdnīca, principi, kritēriji, indikatori, tabulas un pielikumi.

Piezīmes, kas pievienotas standarta indikatoriem, izmantojamas tikai kā norādījumi vai precizējumi.

Normatīvie elementi, kas ir iekrāsoti pelēkā krāsā, Latvijā nav piemērojami, bet tie standartā ir paturēti pārskatāmības nolūkos.

Organizācijām, kas pārvalda mazas apsaimniekojamās teritorijas un kuras kvalificējas kā SLIMF (mazi vai zemā intensitātē apsaimniekoti meži) ir jāatbilst visiem standarta indikatoriem, izņemot tos, kas norādīti kā "Nav piemērojams SLIMF". Ja pastāv īpaši SLIMF indikatori (atzīmēti kā, piemēram, "SLIMF 3.5.1"), tad organizācijai tie ir jāievēro. Indikatori, kas attiecas uz nekoknes meža produktiem ir atzīmēti ar NTFP (piemēram NTFP 1.3.1).

SLIMF kritēriji	Nacionālie limiti
Mazas apsaimniekojamās teritorijas	Šajā standartā par mazām apsaimniekojamām teritorijām ir uzskatāmas mežu platības līdz 1000 ha.
Zemā intensitātē apsaimniekoti meži	Ciršanas intensitāte ir mazāka kā 20% no vidējā gada pieauguma visā meža platībā, UN VAI ikgadējā raža no visas meža platības ir mazāka par 5000 kubikmetriem, VAI <i>vidējā</i> gada raža no visas meža platības ir mazāka par 5000 m ³ gadā sertifikāta derīguma laikā, kā to apliecina ciršanas apjoma pārskati un uzraudzības auditi..

Pavēles formas nosacījumu izteiksmē

[Adaptēts no *ISO/IEC Direktīvas 2. daļas: Starptautisko standartu struktūras un izstrādes noteikumi*]

“ir + darbības vārds vajadzības izteiksmē”:

nosacījuma izpilde ir obligāta, lai nodrošinātu atbilstību standartā noteiktajai prasībai.

“vajadzētu”: starp vairākām pieejamajām opcijām viena tiek rekomendēta kā īpaši piemērota, taču tas neizslēdz citas opcijas kā iespējamās. Tas nozīmē vienīgi to, ka priekšroka tiks dota noteiktam darbības virzienam, bet arī ekvivalentas darbības tiks uzskatītas par piemērotām, ja tās uzskatāmi pierādīs un nodrošinās standarta nosacījuma izpildi.

“drīkst”: norāda uz darbības virzienu, kas ir pieļaujams standarta dokumenta robežās.

“var”: norāda uz materiālu, fizisku vai sekojošu darbību iespējamību vai iespējām.

D un E sadaļās iekļautie termini, kuru definīcija ir sniegta terminu vārdnīcā, ir noformēti kursīvā un apzīmēti ar ***zvaigznīti***.*

Šis ir dokuments ir izstrādāts un pārskatīts saskaņā ar FSC-PRO-60-007 EN *Structure, Content and Development of Interim National Standards*.

A.5 Interpretācijas un strīdi

(Normative section)

Interpretāciju pieprasījumi attiecībā uz Nacionālajiem Pagaidu Standartiem tiek iesniegti FSC, kas veiks interpretāciju apstrādi un apstiprināšanu. Apstiprinātās interpretācijas tiek publicētas starptautiskajā FSC vietnē (skatīt: INT-STD-60-006_01).

Strīdi starp ieinteresētajām pusēm par sertifikācijas prasībām tiek risināti, izmantojot FSC strīdu izskatīšanas kārtību (skatīt: FSC-PRO-01-008).

B Konteksts

(Informative section)

B.1 Mežsaimniecības nozares vispārīgs apraksts

Šajā sadaļā sniegts īss Latvijas meža resursu un mežsaimniecības nozares kopsavilkums. Vairāk informācijas: Meža nozare skaitļos un faktos, 2020 https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/ZM/mezhi/skaitlifakti_LV20.pdf

Meža resursi

Latvijas meži aizņem 3,412 miljonus hektāru un klāj 53% valsts teritorijas. Latvija ir ceturrtā mežainākā valsts Eiropā. Pēdējo 20 gadu laikā Latvijas mežu platība ir palielinājusies par 432 tūkstošiem hektāru. Meža izplešanās notiek gan dabiskā ceļā, gan apmežojot neauglīgās un lauksaimniecībā neizmantojamās zemes. Taču svarīgāks ir cits rādītājs - trīs reizes straujāk nekā mežu platības katru gadu pieaug mežā uzkrātās koksnes apjoms jeb koksnes krāja. Laika periodā no 2000.-2020.gadam tā ir palielinājusies no 546 miljoniem m³ līdz 682 miljoniem m³. Pēdējā desmitgadē vidēji ik gadu Latvijas mežos tiek iegūti ap 11 miljoniem m³ koksnes, kas ir mazāk nekā dabiskais pieaugums. Skujkoku audzes aizņem 51% no Latvijas mežu platības. Bērzs aizņem 30% no kopējās mežaudžu platības, baltalkšņi un apses – katrs 7%. Savukārt, melnalkšņi aizņem 3% no kopējās mežaudžu platības.

Meža zemes sastāv no:

- meža 3,08 milj. ha (90.6%);
- purviem 0,17 milj. ha (5.0%);
- laucēm 0,03 milj. ha (0.9%);
- pārplūdušiem klajumiem 0,017 milj. ha (0,5%);
- infrastruktūras objektiem 0,084 milj. ha (2.5%);
- pārējās meža zemes 0.018 milj. ha (0.5%).

Valsts meža dienests: vmd.gov.lv, 2021.

Meža sadalījums pēc īpašuma veida

Apmēram puse Latvijas mežu pieder valstij, savukārt no pārējiem lielākā daļa pieder privāto zemju īpašniekiem, kuru kopējais skaits ir aptuveni 135 tūkstoši. 3% no visām meža platībām aizņem pašvaldību un citi meži.

Mežu pienesums Latvijas ekonomikai un sabiedrībai

Šobrīd meža nozare ir viens no galvenajiem valsts ekonomikas stūrakmeņiem. Mežsaimniecības, kokapstrādes un mēbeļu ražošanas daļa iekšzemes kopproduktā 2019. gadā veidoja 5,1%, savukārt eksporta apjoms sasniedza 2,6 miljardus eiro – 21% no valsts kopējā eksporta. Šobrīd Latvijā nav neviena pagasta, kur nevarētu atrast kādu mazāku vai lielāku koksnes pārstrādes uzņēmumu. Bieži vien tie ir apkārtnē nozīmīgākie darba devēji un līdz ar to arī vietējās ekonomikas un iedzīvotāju galvenais balsts.

Gandrīz visos Latvijas mežos cilvēkiem ir tiesības brīvi pārvietoties, lasīt sēnes vai ogas. Ar katru gadu Latvijas mežos palielinās dažādu atpūtas objektu skaits, un teritorijas, kurās rekreācija ir viens no galvenajiem meža apsaimniekošanas mērķiem, valstī aizņem 8% kopējo mežu platību (Meža nozare skaitļos un faktos, 2020 https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/ZM/mezhi/skaitlifakti_LV20.pdf)

Bioloģiskā daudzveidība

Latvijas mežu bioloģisko daudzveidību ir veidojusi un uztur tradicionālā Latvijas mežsaimniecība – mazo kailciršu sistēma ar relatīvi garu cirtes aprites periodu,

mijiedarbībā ar cilvēka maz ietekmētu meža teritoriju tīklu. Aizsargājamās teritorijas un teritorijas ar dažādiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem Latvijā aizņem 28,2% no kopējās mežu platības. Dabas vērtību saglabāšanai izveidotas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kopskaitā 683. Daļa no šīm teritorijām ir iekļautas vienotajā Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju tīklā Natura 2000.

B.2 Pamatinformācija par standarta izstrādi

Latvijas Pagaidu Meža Uzraudzības standarta izstrāde atšķirās no ierastās Pagaidu Meža Uzraudzības standartu izstrādes procedūras FSC-PRO-60-007. Atkāpe no procedūras tika ierosināta pēc FSC Izpildījuma un Standartu nodaļas iniciatīvas un FSC valdē tas tika apstiprināts 2020.gada decembrī. Latvijas gadījumā, par sākumpunktu standarta izstrādei tika ņemts Nacionālais Meža Uzraudzības Standarta Projekts (NFSS), ko izstrādājusi Standarta Darba Grupa (SDG) laika posmā no 2016.-2019.gadam. Vēl viens svarīgs aspekts ir tas, ka šo standartu ir izveidojusi Tehniskā Darba Grupa (TDS), kuras sastāvā ir trīs locekļi, galvenokārt FSC Baltics pārstāvji. Sertifikācijas iestādes šajā procesā piedalījās kā daļa no padomdevēju grupas, taču bez formālas lēmumu pieņemšanas autoritātes pār standarta projektiem. Šī standarta apstiprināšanu veica FSC Politikas un standartu komiteja (PSC).

Latvijas Pagaidu nacionālā standarta izstrādes process tika uzsākts 2021. gada 15. martā. Sakarā ar to, ka NFSS projekta ievaros jau tika veikta 1. publiskā apspriešanās, tad Pagaidu standarta izstrādes laikā tika veikta vēl tikai viena publiskā apspriešanās no 2021.gada 30.aprīlim - 30.jūnijam. Papildus, 2021. gada 3. jūnijā notika tiešsaistes ieinteresēto pušu sanāksme, kurā ieinteresētās puses varēja izteikt savas domas par standarta projektu un uzdot jautājumus TDG. Kopumā atsauksmes par Pagaidu standarta projektu sniedza 12 ieinteresētās personas.

Standarta projekts, kurā tika iekļautas atsauksmes pēc sabiedriskās apspriešanas, ir testēts gan valsts, gan privātajos mežos. Auditi mežā notika laika posmā no 2021. gada 30. augusta līdz 3. septembrim, Ziemeļlatgales reģionā. Tos veica SCS Global Services, FSC akreditēta sertifikācijas iestāde.

2021. gada decembrī Tehniskā Darba Grupa iesniedza grozīto Pagaidu standarta versiju FSC International (Izpildījuma un Standarta nodaļai, PSU) galīgajam izvērtējumam.

C Atsauces

Šajā dokumentā ir izmantotas atsauces uz FSC normatīvajiem dokumentiem. Uzskaitītajiem dokumentiem nav norādīti versijas numuri, jo to pārskatīšanas gadījumā vienmēr izmantojamas jaunākās versijas, ieskaitot jebkādu grozījumus.

FSC-POL-01-004	<i>Policy for the Association of Organizations with FSC</i>
FSC-POL-20-003	<i>FSC Policy on the Excision of Areas from the Scope of Certification</i>
FSC-POL-30-001	<i>FSC Pesticides Policy</i>
FSC-POL-30-602	<i>FSC Interpretation on GMOs: Genetically Modified Organisms</i>
FSC-STD-20-007	<i>Forest Management Evaluations</i>
FSC-STD-30-005	<i>FSC Standard for Group Entities in Forest Management Groups</i>
FSC-STD-01-003	<i>SLIMF Eligibility Criteria</i>
FSC-STD-60-002	<i>Structure and Content of National Forest Stewardship Standards</i>
FSC-STD-60-004	<i>International Generic Indicators (IGI)</i>
FSC-PRO-01-008	<i>Processing Complaints in the FSC Certification Scheme</i>
FSC-PRO-30-006	<i>Ecosystem Services Procedure: Impact Demonstration and Market Tools</i>
FSC-PRO-60-007	<i>Structure, Content and Development of Interim National Standards</i>
FSC-GUI-60-002	<i>Guideline for Standard Developers for addressing risk of unacceptable activities in regard to scale and intensity</i>
FSC-GUI-60-005	<i>Promoting Gender Equality in National Forest Stewardship Standards</i>
FSC-GUI-60-009	<i>Guidance for Standard Development Groups: Developing National High Conservation Value Framework</i>
FSC-GUI-60-009a	<i>Template for National High Conservation Value Frameworks</i>

Piezīme: Piemērojot šo standartu, apsveriet attiecīgās interpretācijas, jautājot par tām vietējiem FSC pārstāvjiem (piemēram, nacionālajiem birojiem vai FSC Izpildījuma un standartu nodaļai, ja valstī nav nacionālā FSC pārstāvja). Starptautiskās interpretācijas ir pieejamas FSC dokumentu centrā (<https://fsc.org/en/document-centre>).

D **Principi*, kritēriji* un indikatori***

1. **PRINCIPS: LIKUMU IEVĒROŠANA**

Organizācija* ievēro visus piemērojamus tiesību aktus* un noteikumus, kā arī valsts ratificētos* starptautiskos nolīgumus, konvencijas un vienošanās.

1.1 Organizācijai* ir skaidri noteikts juridisks statuss, ko nosaka dokumentēta un neapstrīdama juridiski noformēta reģistrācija*, ar kompetentās* iestādes dotu rakstisku atļauju veikt konkrētās darbības.

1.1.1 Juridiski noformēta reģistrācija, kas ļauj veikt visus pasākumus, kuri ietilpst sertifikāta darbības jomā, ir dokumentēta un neapstrīdama.

1.1.2 Juridiski noformēto reģistrāciju ir piešķīrusi kompetenta iestāde likumā noteiktā kārtībā.

1.2 Organizācija* pierāda, ka apsaimniekojamās teritorijas* juridiskais* statuss, tostarp valdījuma tiesības* un lietošanas tiesības*, kā arī tās robežas ir skaidri noteiktas.

1.2.1 Valdījuma vai lietošanas tiesībām, kas ļauj apsaimniekot un izmantot resursus atbilstoši sertifikāta darbības jomai, ir jābūt dokumentētām un iegūtām tiesību aktos noteiktajā kārtībā.

1.2.2 Visas sertifikāta darbības jomā ietilpstošās apsaimniekojamās teritorijas robežas ir skaidri marķētas vai dokumentētas, kā arī skaidri atzīmētas kartēs.

1.2.3 Īpašuma vai valdījuma apsaimniekošanā netiek pārkāptas īpašuma robežas.

1.3 Organizācijai* ir likumīgas* tiesības strādāt apsaimniekojamā teritorijā*, kas atbilst organizācijas* un apsaimniekojamās teritorijas* juridiskajam* statusam, ievērojot noteiktas saistības un pienākumus, ko nosaka piemērojamie valsts un vietēja mēroga normatīvie akti, noteikumi un administratīvās prasības. Likumīgās* tiesības ļauj iegūt meža produktus un/vai nodrošināt ekosistēmu pakalpojumus* apsaimniekojamā teritorijā*. Organizācija* maksā likumīgās nodevas, kas saistītas ar šīm tiesībām un pienākumiem.

1.3.1 Visas apsaimniekojamajā teritorijā īstenotās darbības tiek veiktas saskaņā ar:

- 1) piemērojamiem tiesību aktiem, noteikumiem un administratīvajām prasībām;
- 2) likumā noteiktām tiesībām;
- 3) nacionālā līmenī valsts institūciju apstiprinātām programmām, plāniem un stratēģijām meža resursu ilgtspējīgas izmantošanas jomā, t.sk bioloģiskās daudzveidības jomā; un
- 4) obligātajiem prakses kodeksiem.

Piezīme: Meža nozares stratēģijas, politikas dokumenti, kā arī meža nozari regulējošie tiesību akti ir atrodami Valsts Meža Dienesta mājaslapā.

NTP 1.3.1 Visas nekoksnes meža produktu ievākšanai un apsaimniekošanai nepieciešamās atļaujas vai licences tiek regulāri atjauninātas.

- 1.3.2 Visu normatīvajos aktos noteikto, ar meža apsaimniekošanu saistīto nodevu apmaksu tiek veikta savlaicīgi.
- 1.3.3 Apsaimniekošanas plānā paredzētās darbības atbilst visiem piemērojamajiem tiesību aktiem.
- 1.4. Organizācija* izstrādā un ievieš pasākumus un/vai sadarbojas ar regulatīvām iestādēm, lai sistemātiski aizsargātu apsaimniekojamo teritoriju* un nepieļautu tajā nelikumīgu vai nelegālu resursu izmantošanu, apmešanos un citas nelegālas darbības.**
- 1.4.1 Tiek veikti pasākumi, lai nodrošinātu aizsardzību pret neatļautu vai nelegālu mežizstrādi, medībām, zveju, slazdu izlikšanu, meža produktu vākšanu, apmešanos un citām neatļautām darbībām.
- 1.4.2 Tiek nodrošināta sadarbība ar kompetentajām iestādēm, lai konstatētu, kontrolētu un nepieļautu neatļautu vai nelegālu mežizstrādi, medības, zveju, slazdu izlikšanu, meža produktu vākšanu, apmešanos un citas neatļautas darbības.
- 1.4.3 Konstatējot nelegālas vai neatļautas darbības, Organizācijai ir jāziņo attiecīgajām kompetentajām iestādēm un jāsteno pasākumi to novēršanai.
- 1.5. Organizācija* ievēro piemērojamos valsts tiesību aktus*, vietēja mēroga noteikumus, ratificētās* starptautiskās konvencijas un obligātos prakses kodeksus*, ko piemēro meža produktu transportēšanai un tirdzniecībai apsaimniekojamajā teritorijā* un ārpus tās, un/vai līdz pirmajai tirdzniecības vietai.**
- 1.5.1 Tiek demonstrēta atbilstība nacionālajiem piemērojamiem tiesību aktiem, pašvaldību saistošajiem noteikumiem, ratificētajām starptautiskajām konvencijām un obligātajiem prakses kodeksiem, ko piemēro meža produktu transportēšanai un tirdzniecībai līdz pirmajai tirdzniecības vietai.
- NTPF 1.5.1.1 Tiek demonstrēta atbilstība nacionālajiem piemērojamiem tiesību aktiem, pašvaldību saistošajiem noteikumiem, ratificētajām starptautiskajām konvencijām un obligātajiem prakses kodeksiem, ko piemēro nekoksnes meža produktu transportēšanai un tirdzniecībai līdz pirmajai tirdzniecības vietai.
- 1.5.2 Tiek demonstrēta atbilstība CITES prasībām, tostarp ir sertifikāti CITES sugu ieguvei un tirdzniecībai.
- 1.6. Organizācija* konstatē, novērš un atrisina strīdus*, kas saistīti ar normatīvajiem aktiem vai paražu tiesību normām*, kurus var savlaicīgi* atrisināt ārpus tiesas, iesaistot* ietekmētās ieinteresētās puses*.**
- 1.6.1 Izmantojot kultūras videi atbilstošu ietekmēto ieinteresēto pušu iesaistīšanu, ir izveidota publiski pieejama strīdu izskatīšanas kārtība (Nav piemērojams SLIMF)
- SLIMF 1.6.1 Izmantojot kultūras videi atbilstošu ietekmēto ieinteresēto pušu iesaistīšanu, ir izveidota strīdu izskatīšanas kārtība un tā ir pieejama pēc pieprasījuma.
- 1.6.2 Uz strīdiem, kas ir saistīti ar piemērojamiem tiesību aktiem un kurus var atrisināt ārpus tiesas, reaģē savlaicīgi, un tie ir jau atrisināti vai šobrīd tiek risināti.

1.6.3 Tiek uzturēts aktuāls reģistrs par strīdiem saistībā ar piemērojamajiem tiesību aktiem, tostarp:

- 1) par pasākumiem, kas tiek veikti, lai strīdus atrisinātu;
- 2) par visu strīdu izskatīšanas rezultātiem; un
- 3) par neatrisinātiem strīdiem, iemesliem, kāpēc tie nav atrisināti, un to, kā tie tiks atrisināti.

1.6.4 Darbības tiek pārtrauktas platībās, par kurām pastāv šādi strīdi:

- 1) nozīmīgi; vai ^{SEP}
- 2) būtiski ieilguši; vai,
- 3) skar ievērojamu interešu skaitu.

1.7 *Organizācija publisko apņemšanos nepiedāvāt un nepieņemt kukuļus naudā vai jebkādā citā koruptīvā veidā, un ievēro normatīvo aktu prasības korupcijas novēršanas jomā, ja tādi pastāv. Ja šādi normatīvie akti nav pieņemti, *organizācija** īsteno citus korupcijas novēršanas pasākumus, kas atbilst apsaimniekošanas darbību *mērogam** un *intensitātei**, kā arī *korupcijas riskam**.**

1.7.1 Tiek īstenota politika, kas ietver apņemšanos nepiedāvāt un nepieņemt jebkāda veida kukuļus.

1.7.2 Šī politika atbilst vai pārsniedz attiecīgo normatīvo aktu prasības.

1.7.3 Politika ir publiski pieejama bez maksas. (Nav piemērojams SLIMF)

SLIMF 1.7.3 Politika ir pieejama pēc pieprasījuma un bez maksas.

1.7.4 Kukuļošana, spaidi un citas koruptīvas darbības netiek veiktas.

1.7.5 Konstatējot kukuļošanu, spaidus un citas koruptīvas darbības, tiek veikti korektīvi pasākumi.

1.8 *Organizācija demonstrē ilgtermiņa apņemšanos *apsaimniekojamā teritorijā** ievērot FSC *principus** un *kritērijus**, kā arī īstenot FSC politiku un standartus. Paziņojums par šādu apņemšanos ir iekļauts *publiski pieejamā** dokumentā, kas ir brīvi pieejams.**

1.8.1 Rakstiska politika, ko apstiprinājusi pilnvarota persona, ietver ilgtermiņa apņemšanos īstenot meža apsaimniekošanas praksi atbilstoši FSC principiem un kritērijiem, kā arī ar tiem saistītajai politikai un standartiem.

1.8.2 Politika ir publiski pieejama bez maksas. (Nav piemērojams SLIMF)

SLIMF 1.8.2 Politika ir pieejama pēc pieprasījuma, bez maksas.

2. PRINCIPS: NODARBINĀTO* TIESĪBAS UN DARBA APSTĀKĻI

Organizācija* nemainīgā līmenī uztur vai uzlabo **nodarbināto*** sociālās un ekonomiskās labklājības līmeni.

2.1. Organizācija* darba vietā ievēro principus un tiesības atbilstoši 1998. gada ILO Deklarācijai par pamatprincipiem un tiesībām darbā, kura balstās uz astoņām ILO pamatkonvencijām.

2.1.1 Organizācija nenodarbina bērnus, ja vien netiek ievēroti sekojoši nosacījumi:

2.1.1.1 Organizācija nenodarbina bērnus, kuri ir jaunāki par 15 gadiem vai kuri līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai turpina iegūt pamatizglītību, izņemot gadījumus, kas norādīti indikatorā 2.1.1.2

2.1.1.2 Bērnus vecumā no 13 gadiem, atbilstoši tiesību aktos noteiktajām normām, ar vecāka (aizbildņa) atļauju drīkst nodarbināt no mācībām brīvajā laikā vieglā, bērna drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai nekaitīgā darbā (darbos, kuros atļauts nodarbināt bērnus vecumā no 13 gadiem atbilstoši LR normatīvajiem aktiem).

2.1.1.3 Nodarbinot personas, kas jaunākas par 18 gadiem, ievēro tiesību aktos noteiktās normas attiecībā uz viņu darba laiku, atpūtas laiku un darba samaksu. Aizliegts nodarbināt darbos īpašos apstākļos, kas saistīti ar paaugstinātu risku viņu drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai, izņemot darbus, kad nodarbināšana šajos darbos ir tiesību aktos atļauta saistībā ar profesionālo apmācību.

2.1.1.4 Aizliegts nodarbināt bērnus darbos īpašos apstākļos, kas saistīti ar paaugstinātu risku viņu drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai.

2.1.2 Organizācijai ir jālikvidē visus obligātā un piespiedu darba veidus.

2.1.2.1 Darba attiecības ir brīvprātīgas un balstās uz savstarpēju vienošanos, bez sodīšanas draudiem.

2.1.2.2 Nav pierādījumu par jebkādam rīcībām, kas norāda uz piespiedu vai obligātu darbu, tostarp, bet ne tikai:

- 1) fiziska un seksuāla vardarbība
- 2) parāda atstrādāšana
- 3) algu ieturēšana / ieskaitot darba spēka nodokļu samaksu un/vai depozīta samaksu, lai uzsāktu darbu
- 4) mobilitātes / pārvietošanās ierobežojumi
- 5) pases un personu apliecinošu dokumentu paturēšana
- 6) draudi denuncēt iestādēm

2.1.3 Organizācija nodrošina, ka nodarbinātībā un profesijas izvēlē nav diskriminācijas un tā atbilst LR normatīvajiem aktiem.

2.1.4 Nodarbinātie var brīvi veidot un apvienoties arodbiedrībās. Saņemot ierosinājumu no arodbiedrības vai darbinieku pilnvarotiem pārstāvjiem, abpusēji vienojoties, tiek noslēgts koplīgums.

2.1.4.1 Organizācija ievēro strādājošo tiesības iesaistīties likumīgās darbībās, kas saistītas ar arodbiedrību veidošanu, pievienošanos tām vai palīdzības sniegšanu un ievēro arī

tiesības atturēties no tādas rīcības; un nediskriminē vai nesoda darbiniekus par šo tiesību izmantošanu.

2.1.4.2 Ja koplīgumi pastāv, tie tiek īstenoti.

2.2. Organizācija* veicina dzimumu līdztiesību* tādās jomās kā nodarbinātība, apmācības iespējas, līgumu slēgšana, iesaistīšanās* procesi un apsaimniekošanas darbības.

2.2.1 Ir ieviestas sistēmas, kas veicina dzimumu līdztiesību un novērš dzimumu diskrimināciju tādās jomās kā nodarbinātība, apmācības iespējas, līgumu slēgšana, iesaistīšanās procesi un apsaimniekošanas darbības.

2.2.2 Nodarbinātības iespējas uz vienādiem nosacījumiem ir pieejamas gan vīriešiem, gan sievietēm, un sievietes tiek mudinātas aktīvi iesaistīties visos nodarbinātības līmeņos.

2.2.3 Apmācības iespējas, tai skaitā arodveselības un darba drošības programmas, uz vienādiem nosacījumiem ir pieejamas gan sievietēm, gan vīriešiem.

2.2.4 Atalgojuma sistēma uz vienādiem nosacījumiem ir pieejama gan sievietēm, gan vīriešiem.

2.2.5 Atalgojums visiem nodarbinātajiem tiek izmaksāts atbilstoši piemērojamajiem tiesību aktiem, savstarpēji vienojoties. Atalgojums visiem nodarbinātajiem tiek izmaksāts, izmantojot savstarpēji atrunātu metodi, lai nodrošinātu, ka viņi drošā veidā saņem un patur savu algu.

2.2.6 Pēcdzemdību, bērna kopšanas atvaļinājums ir pieejams LR normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un par tā izmantošanu nepiemēro sankcijas.

2.2.7 Paternitātes atvaļinājums ir pieejams LR normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un par tā izmantošanu nepiemēro sankcijas.

2.2.8 Sanāksmes, vadības komiteju sēdes un lēmumu pieņemšanas forumus organizē tā, lai tajos būtu iesaistītas gan sievietes, gan vīrieši, un lai tie veicinātu abu dzimumu aktīvu līdzdalību.

2.2.9 Pastāv konfidenciali un efektīvi ziņošanas mehānismi, kas ļauj novērst seksuālās uzsmākšanās gadījumus un diskrimināciju dzimuma, ģimenes stāvokļa, civilstāvokļa vai seksuālās orientācijas dēļ.

2.3 Organizācija* ievieš darba drošības un veselības aizsardzības praksi, lai pasargātu strādniekus* no negadījumiem darba vietā un novērstu apdraudējumus veselībai. Šāda prakse atbilst apsaimniekošanas darbību mērogam, intensitātei un riska* pakāpei, kā arī ievēro vai pārsniedz ILO. prakses kodeksa ieteikumus par darba drošību un veselības aizsardzību meža darbos.

2.3.1 Izstrādā un īsteno arodveselības un darba aizsardzības praksi tā, lai tā atbilst vai pārsniedz prasības, kas noteiktas LR normatīvajos aktos un ILO prakses kodeksā par darba drošību un veselības aizsardzību meža darbos.

2.3.2 Nodarbinātie lieto darba veikšanai nepieciešamos individuālās aizsardzības līdzekļus, kas atbilst vai pārsniedz LR normatīvajos aktos noteiktās prasības.

- 2.3.3 Organizācija uzraugs individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu.
- 2.3.4 Darba aizsardzības prakse tiek dokumentēta atbilstoši LR normatīvo aktu prasībām. Nelaiemes gadījumu izmeklēšana tiek dokumentēta, tostarp tiek reģistrēts nelaiemes gadījumu skaits un to sekas klasificētas atbilstoši nelaiemes gadījumu smagumu pakāpei.
- 2.3.5 Nelaiemes gadījumu cēloņi tiek noteikti atbilstoši piemērojamajiem tiesību aktiem un, ja nepieciešams, darba aizsardzības pasākumi tiek pārskatīti, lai samazinātu nelaiemes gadījumu riskus nākotnē.
- 2.4 Organizācija* maksā algu, kas atbilst vai pārsniedz minimālās standarta likmes meža* nozarē vai likmes, kas atbilst citai atzītai vienošanās par algām meža* nozarē, vai iztikas minimumu*, ja tas ir lielāks par likumā noteikto* minimālo algu. Ja nepiemēro nevienu no iepriekšminētajiem nosacījumiem, organizācija* izstrādā metodes iztikas minimuma* noteikšanai, iesaistot* procesā nodarbinātos*.**
- 2.4.1 Laika algas un akorda algas sistēmas, kā arī izmaksas termiņi ir organizēti un ieviesti atbilstoši LR normatīvajiem aktiem un darba koplīgumam, ja tāds pastāv.
- 2.4.2 Algas, atalgojumus un līguma summas izmaksā savlaicīgi.
- 2.5 Organizācija* uzskatāmi pierāda, ka nodarbinātajiem* ir nodrošināta darbam nepieciešamā apmācība un ka viņu darbs tiek pārraudzīts, lai droši un efektīvi īstenotu apsaimniekošanas plānu* un visas apsaimniekošanas darbības.**
- 2.5.1 Nodarbinātajiem tiek nodrošināta darbam atbilstoša apmācība, lai uzturētu kompetences atbilstoši B Pielikumam, un viņu darbs tiek pārraudzīts, lai droši un efektīvi īstenotu apsaimniekošanas plānu un visas apsaimniekošanas darbības.
- 2.5.2 Ir pieejama aktuāla informācija par nodarbināto apmācībām.
- 2.6 Iesaistot nodarbinātos*, organizācija* ievieš mehānismus strīdu risināšanai un taisnīgas kompensācijas* nodrošināšanai nodarbinātajiem* par zaudējumiem vai kaitējumu īpašumam, arodslimībām*, vai traumām darba vietā*, kas gūtas, strādājot organizācijā*.**
- 2.6.1 Izmantojot kultūras vīdei atbilstošu nodarbināto iesaistīšanu, ir ieviesta un izstrādāta strīdu risināšanas kārtība.
- 2.6.2 Nodarbināto iebildumi tiek saņemti un izskatīti, sniedzot atbildi. Iebildumi ir atrisināti vai ir strīdu risināšanas procesā.
- 2.6.3 Tiek uzturēta aktuāla informācija par strīdiem ar nodarbinātajiem, tostarp:
- 1) par pasākumiem, kas tiek veikti, lai iebildumus un strīdus atrisinātu;
 - 2) neatrisinātiem strīdiem, iemesliem, kāpēc tie nav atrisināti un kā tie tiks atrisināti.
- 2.6.4 Kompensācija vai zaudējumu atlīdzināšana par nodarītajiem zaudējumiem, kaitējumu īpašumam, kā arī par arodslimībām vai traumām, tiek noteikta un izmaksāta pusēm vienojoties vai, domstarpību gadījumā, LR normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

3. PRINCIPS: PAMATIEDZĪVOTĀJU* TIESĪBAS – NAV PIEMĒROJAMS LATVIJĀ

Organizācija* nosaka un **atzīst*** **pamatiedzīvotāju*** **likumīgās*** un **paražu*** **īpašumtiesības, zemes, teritorijas*** un **resursu izmantošanas un apsaimniekošanas tiesības, kuras ietekmē apsaimniekošanas darbības.**

Piezīme: Pamatojoties uz 7 iekšējiem pamattautu identificēšanas kritērijiem*, tika veikta analīze, ka kas apstiprināja, ka Latvijā nav atbilstošas pamatiedzīvotāju grupas. Tādējādi šis princips tiek uzskatīts par nepiemērojamu.

Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas un FSC izmantoto pamatiedzīvotāju definīciju Latvijas teritorijā nav mantinieki un praktiķi unikālām kultūrām un veidiem, kā attiekties pret cilvēkiem un vidi. Nav tādu pamatiedzīvotāju, kuri būtu saglabājuši sociālas, kultūras, ekonomiskas un politiskas īpatnības, kas būtu atšķirīgas no tām, kas piemīt dominējošām sabiedrībām, kurās viņi dzīvo (<https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/about-us.html>).

Saskaņā ar Apvienoto Nāciju, Starptautiskās Darba organizācijas un Pasaules Bankas interpretāciju, kā arī pamatiedzīvotāju sarakstu, Latvijas teritorijā pamatiedzīvotāji netiek identificēti.

Saskaņā ar likumu Latvijā ir divas pamattautības. Tie ir latvieši un neliela etniskā minoritāte, ko dēvē par līviem (lībiešiem). Līvi ir cēlušies no somugru ciltīm, kas nozīmē, ka viņu valoda ir radniecīga somu un igauņu valodai. Tomēr, vienādi noteikumi, tiesības un likumi attiecas uz abām tautībām un kopā to vēsturiskais mantojums un tradīcijas ir izveidojušas Latvijas iedzīvotājus, kā tas ir noteikts Latvijas Republikas Satversmē. (<https://likumi.lv/doc.php?id=57980>).

3.1 **Organizācija*** identificē **pamatiedzīvotājus***, kuri pastāv **apsaimniekojamajā teritorijā***, vai tos, kurus ietekmē apsaimniekošanas darbības. **Organizācija*** pēc tam, **sadarbojoties*** ar šiem **pamatiedzīvotājiem***, nosaka viņu **īpašumtiesības***, viņu tiesības **piekļūt meža*** resursiem un **ekosistēmu pakalpojumiem***, kā arī to izmantošanu, viņu **paražu tiesības***, **juridiskās*** tiesības un pienākumus **apsaimniekojamajā teritorijā***. **Organizācija*** arī nosaka jomas, kurās šīs tiesības tiek apstrīdētas.

3.1.1. Nav piemērojams Latvijā Tiek identificētas pamatiedzīvotāju tautas, kuras var ietekmēt apsaimniekošanas darbības.

3.1.2. Nav piemērojams Latvijā Izmantojot kultūras videi atbilstošu 3.1.1 indikatorā identificēto pamatiedzīvotāju iesaisti, tiek dokumentēti un/vai kartētas:

- 1) viņu likumīgās un paražu īpašuma tiesības;
- 2) viņu likumīgo un paražu tiesības uz piekļuvi meža resursiem un ekosistēmu pakalpojumiem, kā lietošanas tiesības,
- 3) viņu likumīgās un paražu tiesības, kā arī piemērojamie pienākumi;
- 4) pierādījumi, kas apstiprina šīs tiesības un pienākumus;
- 5) apgabali, kur pastāv tiesību nesaskaņas starp pamatiedzīvotājiem, valdībām un/vai citiem;
- 6) kopsavilkums par veidiem, kādos Organizācija risina juridiskās un parastās tiesības, kā arī apstrīdētās tiesības; un

- 7) pamatiedzīvotāju centieni un mērķi, kas saistīti ar apsaimniekošanas darbībām, neskartām meža ainavām un pamatiedzīvotāju kultūrainavām.

NTFP 3.1.2 [Nav piemērojams Latvijā] Izmantojot kultūras videi atbilstošu 3.1.1 indikatorā identificēto pamatiedzīvotāju iesaisti, tiek dokumentētas un/vai kartētas:

- 1) viņu likumīgās un paražu īpašuma tiesības;
- 2) viņu likumīgo un paražu tiesības uz piekļuvi meža resursiem un ekosistēmu pakalpojumiem, kā lietošanas tiesības,
- 3) viņu likumīgās un paražu tiesības, kā arī piemērojamie pienākumi;
- 4) pierādījumi, kas apstiprina šīs tiesības un pienākumus;
- 5) apgabali, kur pastāv tiesību nesaskaņas starp pamatiedzīvotājiem, valdībām un/vai citiem;
- 6) kopsavilkums par veidiem, kādos Organizācija risina juridiskās un parastās tiesības, kā arī apstrīdētās tiesības; un
- 7) pamatiedzīvotāju centieni un mērķi, kas saistīti ar apsaimniekošanas darbībām.

3.2 Organizācija* atzīst un ievēro* pamatiedzīvotāju* likumīgās* un paražu tiesības* saglabāt kontroli pār apsaimniekošanas darbībām apsaimniekojamajā teritorijā* vai saistībā ar to, ciktāl tas nepieciešams, lai aizsargātu viņu tiesības, resursus, zemes un teritorijas*. Pamatiedzīvotāju* kontroles pār apsaimniekošanas darbībām deleģēšanai trešajām personām ir nepieciešama brīva, iepriekšēja un informēta piekrišana*.

3.2.1 Nav piemērojams Latvijā Izmantojot kultūras videi atbilstošu iesaisti pamatiedzīvotāji tiek informēti, kad, kur un kā viņi var komentēt un pieprasīt izmaiņas apsaimniekošanas darbībās, ciktāl tas nepieciešams, lai aizsargātu viņu tiesības, resursus, zemes un teritorijas .

3.2.2 Nav piemērojams Latvijā Organizācija nepārkāpj pamatiedzīvotāju likumīgās un paražu tiesības.

3.2.3 Nav piemērojams Latvijā Ja ir pierādījumi, ka ir pārkāptas pamatiedzīvotāju likumīgās un paražu tiesības, kas saistītas ar apsaimniekošanas darbībām, situācija tiek koriģēta, ja nepieciešams, izmantojot kultūras videi atbilstošu* iesaisti un/vai strīdu atrisināšanas procedūras, kā noteikts 1.6. vai 4.6 kritērijā.

3.2.4 Nav piemērojams Latvijā Pirms apsaimniekošanas darbību veikšanas, pamatiedzīvotāji sniedz brīvu, iepriekšēju un informētu piekrišanu par darbībām, kas ietekmē viņu noteiktās tiesības, tai skaitā:

- 1) Nodrošina, ka pamatiedzīvotāji zina savas tiesības un pienākumus attiecībā uz resursu;
- 2) Informē pamatiedzīvotājus par resursa ekonomisko, sociālo un vides vērtību;
- 3) Informē pamatiedzīvotājus par viņu tiesībām nedot vai mainīt piekrišanu plānotajām apsaimniekošanas darbībām, ciktāl tas

nepieciešams, lai aizsargātu viņu tiesības, resursus, zemi un teritorijas; un

4) Informē pamatiedzīvotājus par esošajām un plānotajām meža apsaimniekošanas darbībām.

3.2.5 Nav piemērojams Latvijā Ja brīvas, iepriekšējas un informētas piekrišanas procesa rezultātā vēl nav noslēgts savstarpējs līgums, organizācija un skartās pamatiedzīvotāju ir iesaistītas savstarpējā *brīvas*, iepriekšējas un informētas piekrišanas sniegšanas procesā, kas virzās uz priekšu godprātīgi un ar ko pamatiedzīvotāji ir apmierināti.

3.3 Apsaimniekošanas darbību kontroles deleģēšanas gadījumā starp Organizāciju* un pamatiedzīvotājiem* tiek noslēgts saistošs* līgums, izmantojot brīvu, iepriekšēju un informētu piekrišanu*. Līgumā nosaka tā darbības laiku, nosacījumus par atkārtotām sarunām, atjaunošanu, izbeigšanu, ekonomiskos nosacījumus un citus noteikumus. Nolīgumā ir jāparedz pamatiedzīvotāju* uzraudzību, lai novērtētu organizācijas* atbilstību līguma noteikumu un nosacījumu ievērošanai.

3.3.1 Nav piemērojams Latvijā Ja kontrole pār apsaimniekošanas darbībām ir piešķirta ar brīvu iepriekšēju un informētu piekrišanu, izmantojot kultūras videi atbilstošu iesaisti, saistošajā līgumā ir ietverts termiņš, nosacījumi atkārtotām pārrunām, atjaunošanai, izbeigšanai, kā arī ekonomiskie nosacījumi. un citi noteikumi.

3.3.2 Nav piemērojams Latvijā Tiek veikta saistošo līgumu uzskaitē.

3.3.3 Nav piemērojams Latvijā Saistošais līgums satur nosacījumu par pamatiedzīvotāju uzraudzību, kas ļauj novērtēt organizācijas atbilstību līguma noteikumu un nosacījumu ievērošanai.

3.4 Organizācija* atzīst un atbalsta* pamatiedzīvotāju* tiesības, paražas un kultūru, kā noteikts Apvienoto Nāciju Organizācijas Deklarācijā par pamatiedzīvotāju tiesībām (2007) un SDO 169. Konvencijā* (1989).

3.4.1 Nav piemērojams Latvijā Organizācija nepārkāpj UNDRIP un SDO 169. konvencijā noteiktās pamatiedzīvotāju tiesības, paražas un kultūru.

3.4.2 Nav piemērojams Latvijā Ja ir pierādījumi, ka organizācija ir pārkāpusi pamatiedzīvotāju tiesības, paražas un kultūru, kā noteikts UNDRIP un SDO 169. konvencijā, tad situācija tiek dokumentēta, iekļaujot pasākumus, lai atjaunotu pamatiedzīvotāju tiesības, paražas un kultūru veidā, kas apmierina tiesību īpašniekus.

3.5 Organizācija*, iesaistot* ar pamatiedzīvotājus*, nosaka vietas, kurām ir īpaša kultūras, ekoloģiska, ekonomiska, reliģiska vai garīga nozīme un uz kurām pamatiedzīvotājiem* ir likumīgas* vai paražu tiesības*. Organizācija* atzīst šīs vietas un par to pārvaldību un/vai aizsardzību* vienojas, sadarbojoties* ar pamatiedzīvotājiem*.

3.5.1 Nav piemērojams Latvijā Vietas ar īpašu kultūras, ekoloģisku, ekonomisku, reliģisku vai garīgu nozīmi, attiecībā uz kurām pamatiedzīvotājiem ir likumīgas vai paražu tiesības, tiek identificētas izmantojot kultūras videi atbilstošu* iesaisti.

- 3.5.2 Nav piemērojams Latvijā Pasākumi šādu vietu aizsardzībai ir saskaņoti, dokumentēti un īstenoti, izmantojot kultūras videi atbilstošu pamatiedzīvotāju iesaisti. Ja pamatiedzīvotāji konstatē, ka vietu fiziska identificēšana dokumentācijā vai kartēs apdraudētu vietu vērtību vai aizsardzību, tiek izmantoti citi līdzekļi.
- 3.5.3 Nav piemērojams Latvijā Ja tiek atklātas vietas ar īpašu kultūras, ekoloģisku, ekonomisku, reliģisku vai garīgu nozīmi, apsaimniekošanas darbības to tuvumā tiek nekavējoties pārtrauktas līdz tiek saskaņoti aizsardzības pasākumi ar pamatiedzīvotājiem, un saskaņā ar vietējiem un valsts tiesību aktiem.
- 3.6 *Organizācija* aizstāv* pamatiedzīvotāju* tiesības aizsargāt* un izmantot savas tradicionālās zināšanas* un kompensē vietējās kopienas* par šo zināšanu un viņu intelektuālā īpašuma* izmantošanu. Saskaņā ar 3.3. kritēriju* un izmantojot brīvu, iepriekšēju un informētu piekrišanu**, tiek noslēgts saistošs* līgums starp organizāciju* un pamatiedzīvotājiem* par šo zināšanu izmantošanu (pirms to izmantošanas) un tam ir jāatbilst intelektuālā īpašuma* tiesību* aizsardzībai.**
- 3.6.1 Nav piemērojams Latvijā Tradicionālās zināšanas un intelektuālais īpašums tiek aizsargātas un tiek izmantotas tikai tad, ja šo tradicionālo zināšanu un intelektuālā īpašuma atzītie īpašnieki ir snieguši savu brīvu, iepriekšēju un informētu piekrišanu, kas oficiāli apstiprināta ar saistošu līgumu.
- 3.6.2 Nav piemērojams Latvijā Pamatiedzīvotājiem tiek izmaksātas kompensācijas saskaņā ar saistošu vienošanos, kas noslēgta ar brīvu, iepriekšēju un informētu piekrišanu, par tradicionālo zināšanu un intelektuālā īpašuma izmantošanu.

4. PRINCIPS: ATTIECĪBAS AR VIETĒJO SABIEDRĪBU

*Organizācija** nemainīgā līmenī uztur vai uzlabo *vietējo kopienu** sociālo un ekonomisko labklājības līmeni.

4.1 *Organizācija** nosaka, kādas vietējās *kopienas** dzīvo *apsaimniekojamā teritorijā**, vai tos iedzīvotājus, kurus ietekmē *apsaimniekošanas darbības*. Pēc tam *organizācija**, *iesaistot** šīs *vietējās kopienas**, nosaka viņu *valdījuma tiesības**, *piekļuves tiesības* un *meža** resursu un *ekosistēmu pakalpojumu** izmantošanas tiesības, viņu *paražu tiesības** un *likumā noteiktās** tiesības un pienākumus, kas ir spēkā *apsaimniekojamā teritorijā**.

4.1.1 Izmantojot labāko pieejamo informāciju, organizācija identificē vietējās kopienas, kuras atrodas *apsaimniekojamā teritorijā* un kuras varētu tikt ietekmētas *apsaimniekošanas darbību rezultātā*.

4.1.2 Izmantojot kultūras videi atbilstošu iesaisti, 4.1.1 punktā noteikto vietējo kopienu centieni, mērķi, kā arī tiesības un atbildības tiek dokumentētas un/vai atzīmētas kartē.

Piezīme: Visa saziņa ar vietējām kopienām var tikt dokumentēta rakstiski. Klātienēs tikšanās var tikt protokolētas, ja iesaistītās puses tam ir piekrikušas.

4.2 *Organizācija** atzīst un atbalsta *vietējo kopienu** *likumīgās** un *paražu tiesības** kontrolēt *apsaimniekošanas darbības* *apsaimniekojamā teritorijā** vai saistībā ar to, ciktāl tas nepieciešams, lai aizsargātu savas tiesības, resursus, zemes un *teritorijas**. Ir nepieciešama informētas *personas brīva, iepriekšēja piekrišana**, lai *vietējās kopienas** uzticētu trešai personai *apsaimniekošanas darbību kontroli*.

4.2.1 Izmantojot kultūras videi atbilstošu iesaisti, vietējās kopienas tiek informētas par to, kad, kur un kā tās var iesniegt savus komentārus par *apsaimniekošanas darbībām* un pieprasīt veikt izmaiņas tajās, ciktāl tas nepieciešams, lai aizsargātu savas tiesības.

4.2.2 Organizācija nepārkāpj vietējo kopienu *likumīgās* tiesības (identificētas 4.1.1. indikatorā)

4.2.3 Ja ir pierādījumi, ka *apsaimniekošanas darbību rezultātā* ir pārkāptas vietējo kopienu *likumīgās* tiesības, tad pārkāpumi ir jānovērš, vajadzības gadījumā izmantojot kultūras videi atbilstošu iesaisti un/vai strīdu izskatīšanas procedūru atbilstoši 1.6. vai 4.6. kritērijam.

4.2.4 Pirms *apsaimniekošanas darbību uzsākšanas*, vietējās kopienas dod brīvu, iepriekšēju un informētu piekrišanu par *darbībām*, kas ietekmē viņu tiesības, nodrošinot, ka:

- 1) vietējās kopienas zina savas tiesības un pienākumus attiecībā uz resursiem;
- 2) vietējās kopienas ir informētas par resursu vērtību ekonomiskā, sociālā un vides izteiksmē;
- 3) vietējās kopienas ir informētas par savām tiesībām atsaukt vai mainīt savu piekrišanu veikt ierosinātās *apsaimniekošanas darbības*, ciktāl tas nepieciešams, lai aizsargātu savas tiesības un resursus; un
- 4) vietējās kopienas ir informētas par notiekošajām un nākotnē plānotajām ^(L)_(SEP) *meža** *apsaimniekošanas darbībām*.

Piezīme: Indikators ir piemērojams, ja vietējai kopienai ir noteiktas paražu tiesības.

- 4.2.5 Ja brīvas, iepriekšējas un informētas piekrišanas procesa rezultātā vēl nav noslēgts līgums, organizācija un ietekmētās vietējās kopienas ir iesaistītas savstarpēji saskaņotā brīvas, iepriekšējas un informētas piekrišanas procesā, kas labticīgi virzās uz priekšu un ar kuru kopiena ir apmierināta.

Piezīme: Indikators ir piemērojams, ja vietējai kopienai ir noteiktas paražu tiesības.

4.3 Organizācija* nodrošina *saprātīgas iespējas *vietējām kopienām**, apakšuzņēmējiem un piegādātājiem nodarbinātības, apmācības un citu pakalpojumu jomā atbilstoši tās īstenoto apsaimniekošanas darbību *mērogam** un *intensitātei**.**

- 4.3.1 Vietējās kopienas, vietējie apakšuzņēmēji un vietējie piegādātāji ir informēti, ka ir pieejamas *saprātīgas* iespējas:

- 1) nodarbinātības;^[SEP]
- 2) apmācības un^[SEP]
- 3) citu pakalpojumu jomās

4.4 Organizācija* īsteno papildu pasākumus, *iesaistot *vietējās kopienas**, kuri veicinātu viņu sociālo un ekonomisko attīstību un būtu atbilstoši tās īstenoto apsaimniekošanas darbību *mērogam**, *intensitātei** un sociāli ekonomiskai ietekmei.**

- 4.4.1 Izmantojot kultūras videi atbilstošu iesaisti, organizācija izskata *vietējo kopienu** un citu organizāciju priekšlikumus (ja tādi ir saņemti un nav pretrunā ar pašvaldību teritoriju attīstības plāniem) par sociālās un ekonomiskās attīstības iespējām.

- 4.4.2 Tiek īstenoti un/vai atbalstīti projekti un papildu pasākumi, kas veicina sociālo un ekonomisko izaugsmi, un tie atbilst apsaimniekošanas darbību sociāli ekonomiskai ietekmei. (Nav piemērojams SLIMF)

4.5 Organizācija*, *iesaistot *vietējās kopienas**, veic pasākumus, lai konstatētu, novērstu un mazinātu tās apsaimniekošanas darbību *ievērojamu** negatīvu ietekmi uz vidi un sociāli ekonomisko jomu un ietekmētajām kopienām. Veiktie pasākumi ir atbilstoši šādu apsaimniekošanas darbību mērogam, intensitātei un riskam* un to negatīvajai ietekmei.**

- 4.5.1 Iesaistot* vietējās kopienas kultūras videi atbilstošā veidā, tiek veikti pasākumi, lai identificētu, novērstu un mazinātu apsaimniekošanas darbību nozīmīgu negatīvu ietekmi uz vidi un sociāli ekonomisko jomu.

4.6 *Iesaistot *vietējās kopienas**, organizācija* ievieš mehānismus sūdzību izskatīšanai un taisnīgas kompensācijas* nodrošināšanai *vietējām kopienām** saistībā ar *organizācijas** īstenoto apsaimniekošanas darbību radīto ietekmi.**

- 4.6.1. Risinot strīdus ar vietējām kopienām organizācija izmanto 1.6.1 indikatorā izveidoto strīdu risināšanas kārtību.

- 4.6.2. Uz iebildumiem, kas saistīti ar apsaimniekošanas darbību ietekmi, reaģē savlaicīgi, un tie ir atrisināti vai ir strīdu risināšanas procesā.

4.6.3. Iebildumi saistībā ar apsaimniekošanas darbībām tiek dokumentēti, tostarp:

- 1) Veiktie pasākumi iebilduma iemesla novēršanai;
- 2) Strīdu izskatīšanas rezultāti. Ja piemērojams, likumā noteiktā kārtībā vietējām kopienām un citām personām tiek izmaksātas taisnīgas kompensācijas; un
- 3) Neatrisināti strīdi un iemesli, kāpēc tie nav atrisināti, vai arī kādēļ tie netiks atrisināti.

4.7 Iesaistot* vietējās kopienas*, organizācija* nosaka vietas, kas ir īpaši svarīgas to kultūrvēsturiskās, ekoloģiskās, ekonomiskās vai reliģiskās nozīmes dēļ un uz kurām vietējās kopienām* ir likumā noteiktas* vai paražu tiesības*. Organizācija* šīs vietas atzīst un, iesaistot* vietējās kopienas*, vienojas par to apsaimniekošanu un/vai aizsardzību*.

4.7.1 Izmantojot kultūras videi atbilstošu vietējo kopienu un kompetento valsts iestādes iesaisti, kā arī izmantojot citus informācijas avotus, Organizācija identificē vietas, kuras ir īpaši nozīmīgas to kultūrvēsturiskās, ekoloģiskās, ekonomiskās vai reliģiskās nozīmes dēļ.

4.7.2 Šādu vietu aizsardzības pasākumi tiek saskaņoti, dokumentēti un īstenoti, izmantojot kultūras videi atbilstošu vietējo kopienu un/vai kompetento valsts iestādes iesaisti. Ja kompetentās valsts iestādes un/vai vietējās kopienas uzskata, ka šādu vietu noteikšana dabā vai atzīmēšana kartē varētu apdraudēt šo vietu vērtību vai aizsardzību, tiek izmantoti citi līdzekļi to noteikšanai.

4.7.3 Atrodot jaunas vietas, kuras ir īpaši svarīgas to kultūrvēsturiskās, ekoloģiskās, ekonomiskās vai reliģiskās nozīmes dēļ, apsaimniekošanas darbības to tuvumā tiek nekavējoties pārtrauktas līdz brīdim, kad tiek noteikti aizsardzības pasākumi sadarbībā ar vietējām kopienām un tā, kā noteikts saistošajos LR tiesību aktus.

4.8 Organizācija* atbalsta vietējo kopienu* tiesības aizsargāt* un izmantot savas tradicionālās zināšanas* un kompensē vietējām kopienām* šādu zināšanu un viņu intelektuālā īpašuma* izmantošanu. Starp organizāciju* un vietējām fkopienām* tiek noslēgts saistošs līgums* atbilstoši 3.3. kritērijam* par šādu izmantošanu ar informētas personas brīvu, iepriekšēju piekrišanu*, kas dota pirms šādas izmantošanas, un šī izmantošana atbilst intelektuālā īpašuma* tiesību aizsardzības* prasībām.

Piezīme: Šis kritērijs Latvijā nav piemērojams, jo valstī nav tradicionālu zināšanu (ar nozīmīgu ekonomisko vērtību), kas saistītas ar mežu apsaimniekošanu.

4.8.1. [Nav piemērojams Latvijā] Tradicionālās zināšanas un intelektuālais īpašums ir aizsargāts un tiek izmantots tikai tad, ja šo tradicionālo zināšanu un intelektuālā īpašuma īpašnieki ir snieguši savu brīvu, iepriekšēju un informētu piekrišanu, kas oficiāli apstiprināta ar saistošu līgumu.

4.8.2. [Nav piemērojams Latvijā] Vietējās kopienas saņem kompensāciju par tradicionālo zināšanu un intelektuālā īpašuma izmantošanu saskaņā ar saistošu vienošanos, kas noslēgta pēc brīvas, iepriekšējas un informētas piekrišanas.

5. PRINCIPS: IEGUVUMI NO MEŽA*

Organizācija* efektīvi apsaimnieko **apsaimniekojamā teritorijā*** esošus daudzveidīgus produktus un pakalpojumus, nodrošinot **ilgtermiņā*** savu **ekonomisko dzīvotspēju*** un plašu sociālo un vides ieguvumu klāstu.

5.1 **Organizācija*** nosaka, izmanto vai ļauj izmantot daudzveidīgus produktus un/vai ieguvumus, izmantojot dažādus resursus un **ekosistēmu pakalpojumus***, kas sastopami **apsaimniekojamā teritorijā***, lai stiprinātu un dažādotu vietējo ekonomiku atbilstoši apsaimniekošanas darbību **mērogam*** un **intensitātei***.

5.1.1 Ir noteikti tie resursi un **ekosistēmu** pakalpojumi, kas varētu stiprināt un dažādot vietējo ekonomiku.

Piezīme: Termins 'vietējā ekonomika' ir attiecināms valsts līmenī.

5.1.2 Atbilstoši apsaimniekošanas mērķiem ir identificēti ieguvumi un produkti, kurus ražojusi organizācija un/vai kuri ir pieejami ražošanā citiem, tādējādi stiprinot un dažādojot vietējo ekonomiku.

Piezīme: Termins 'vietējā ekonomika' ir attiecināms valsts līmenī.

5.1.3 Ja organizācija, papildus meža uzraudzības sertifikācijai, vēlas izmantot FSC preču zīmes paziņojumus attiecībā uz ekosistēmu pakalpojumu saglabāšanu un/vai uzlabošanu, tiek ievērotas FSC-PRO-30-006 procedūras prasības.

5.2 **Organizācija*** parasti izmanto pakalpojumus un veic produktu ieguvu **apsaimniekojamā teritorijā*** tādā apjomā, ko var pastāvīgi uzturēt, vai mazākā apjomā.

5.2.1 Koksnes ieguves apjomu aprēķina, balstoties uz labāko pieejamo informāciju par meža resursu stāvokli, kas ietver krājas un vērtības pieaugumu, ciršanas apjomu, atmiruma un ekosistēmu funkciju analīzi.

5.2.2 Pamatojoties uz meža resursu analīzes rezultātiem nosaka maksimālos pieļaujamos ikgadējos koksnes ieguves apjomus, kas atbilst ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķiem.

5.2.3 Uzskaita faktisko ikgadējo koksnes ieguves apjomu, un tas 5 gadu periodā (valsts mežos) vai 10 gadu periodā (privātajos mežos) nepārsniedz apjomu, kas noteikts saskaņā ar 5.2.2. indikatoru. Koksnes ieguves apjoms noteiktajā 5 vai 10 gadu periodā var tikt pārsniegts tikai tādā gadījumā, ja nepieciešams cirst vējlaužu, snieglaužu un citu liela mēroga dabisko traucējumu bojātas mežaudzes.

5.2.4 Tiek aprēķināts organizācijas sniegto komerciālo nekoksnes produktu un/vai pakalpojumu ilgtspējīgas piegādes apjoms. Ilgtspējīgs piegādes apjoms ir noteikts, balstoties uz labāko pieejamo informāciju.

5.3 Organizācija* uzskatāmi parāda, ka apsaimniekošanas darbību pozitīvie un negatīvie ārējie faktori* ir iekļauti apsaimniekošanas plānā*.

5.3.1 Izmaksas, kas saistītas ar apsaimniekošanas darbību negatīvās sociālās un vides ietekmes novēršanu, mazināšanu vai kompensēšanu, ir uzskaitītas un dokumentētas apsaimniekošanas plānā. (Nav piemērojams SLIMF)

SLIMF 5.3.1 Ja apsaimniekošanas darbības ir radījušas negatīvu sociālo un vides ietekmi, tad tiek veikti pasākumi šīs ietekmes novēršanai, mazināšanai vai kompensēšanai.

5.3.2 Ieguvumi, kas saistīti ar apsaimniekošanas darbību pozitīvo ietekmi uz vidi un sociālo jomu, ir identificēti un iekļauti apsaimniekošanas plānā. (Nav piemērojams SLIMF)

5.4 Organizācija* izmanto vietējās pārstrādes iespējas un vietējos pakalpojumus, pievienojot vietējo vērtību, lai izpildītu organizācijas* prasības, ja tādas ir, atbilstoši mērogam, intensitātei un riskam*. Ja šādi pakalpojumi uz vietas nav pieejami, organizācija* īsteno saprātīgus* centienus, lai palīdzētu izveidot šādus pakalpojumus.

5.4.1 Ja vietējās izcelsmes ražotāju izmaksas, kvalitāte un ražotspēja ir vismaz līdzvērtīga ārvalstu ražotāju piedāvājumam, izmanto vietējās izcelsmes preces, pakalpojumus un pārstrādes iespējas.

5.5 Organizācija*, plānojot izdevumus atbilstoši mērogam, intensitātei un riskam*, apliecina apņemšanos nodrošināt ilgtermiņa* ekonomisko dzīvotspēju*.

5.5.1 Apsaimniekošanas plāna īstenošanai piešķir pietiekami daudz līdzekļu, lai izpildītu šī standarta prasības, kā arī nodrošinātu ilgtermiņa ekonomisko dzīvotspēju.

5.5.2 Apsaimniekošanas plāna īstenošanai paredz izdevumus un ieguldījumus, lai izpildītu šī standarta prasības, kā arī nodrošinātu ilgtermiņa ekonomisko dzīvotspēju.

6. PRINCIPS: IETEKME UZ VIDI UN VIDES VĒRTĪBAS*

Organizācija* saglabā*, aizsargā* un/vai atjauno* apsaimniekojamās teritorijas* ekosistēmu pakalpojumus* un vides vērtības* un nepieļauj, novērš vai mazina negatīvu ietekmi uz vidi.

6.1 **Organizācija* novērtē apsaimniekojamā teritorijā* esošās vides vērtības*, kā arī tās vides vērtības*, kas atrodas ārpus apsaimniekojamās teritorijas*, bet kuras apsaimniekošanas darbības varētu potenciāli ietekmēt. Šim novērtējumam jābūt pietiekami detalizētam, un tas jāveic tādā mērogā un tik bieži, lai tas atbilstu apsaimniekošanas darbību mērogam, intensitātei un riskam*, un tam ir jābūt pietiekami efektīvam, lai varētu pieņemt lēmumu par nepieciešamajiem aizsardzības* pasākumiem un lai konstatētu šo darbību iespējamo negatīvo ietekmi un veiktu to monitoringu.**

6.1.1 Tiek izmantota labākā pieejamā informācija, lai konstatētu vides vērtības apsaimniekojamā teritorijā un, ja apsaimniekošanas darbības tās varētu potenciāli ietekmēt, tad arī ārpus tās.

6.1.2 Vides vērtību novērtējumi ir pietiekami detalizēti un notiek tik bieži, lai:

- 1) varētu novērtēt apsaimniekošanas darbību ietekmi uz konstatētajām vides vērtībām saskaņā ar 6.2. kritēriju;
- 2) varētu noteikt riskus vides vērtībām atbilstoši 6.2. kritērijam;
- 3) varētu noteikt nepieciešamos aizsardzības pasākumus, lai aizsargātu vērtības, kas ir identificētas saskaņā ar 6.3. kritēriju; un
- 4) varētu īstenot monitoringu, lai novērtētu ietekmi vai vides izmaiņas atbilstoši 8. principam.

6.2 **Pirms traucējošu darbību uzsākšanas organizācija* nosaka un novērtē apsaimniekošanas darbību potenciālās ietekmes mērogu, intensitāti un risku* uz konstatētajām vides vērtībām*.**

6.2.1 Ietekmes novērtējumā uz vidi mežaudzes līmenī un, ja piemērojams, arī ainavas līmeni, ir noteikta plānotās apsaimniekošanas ietekme uz vides vērtībām.

6.2.2 Pirms traucējošu darbību uzsākšanas, ietekmes novērtējumā uz vidi ir noteikta un novērtēta apsaimniekošanas darbību ietekme.

6.3 **Organizācija* izstrādā un īsteno efektīvus pasākumus, lai nepieļautu apsaimniekošanas darbību negatīvo ietekmi uz vides vērtībām*, un, lai esošo negatīvo ietekmi mazinātu un novērstu atbilstoši ietekmes mērogam, intensitātei un riskam*.**

6.3.1 Apsaimniekošanas darbības tiek plānotas un īstenotas, lai novērstu negatīvu ietekmi uz vides vērtībām un aizsargātu tās.

6.3.2 Apsaimniekošanas darbības novērš negatīvu ietekmi uz vides vērtībām

6.3.3 Konstatējot negatīvu ietekmi uz vides vērtībām, veic pasākumus, lai nepieļautu turpmāku kaitējumu, un negatīvā ietekme tiek mazināta un/vai novērsta.

NTPF 6.3.3 Ja komerciālo nekoksnes meža produktu ievākšana un izmantošana ir radījusi negatīvu ietekmi uz vides vērtībām, veic pasākumus, lai nepieļautu turpmāku kaitējumu, un negatīvā ietekme tiek mazināta un/vai novērsta.

6.4 Organizācija* apsaimniekojamā teritorijā* aizsargā retas* un apdraudētas sugas*, un to dzīvotnes*, izveidojot aizsargājamās zonas*, aizsargājamās teritorijas*, pārvietošanās koridorus* un/vai (vajadzības gadījumā) veic citus konkrētus pasākumus, lai veicinātu šo sugu izdzīvošanu un dzīvotspēju. Šie pasākumi atbilst apsaimniekošanas darbību mērogam, intensitātei un riskam* un retu un apdraudētu sugu* aizsardzības* statusam un ekoloģiskām prasībām. Organizācija* ņem vērā retu un apdraudētu sugu* ģeogrāfisko izplatību un ekoloģiskās prasības ārpus apsaimniekojamās teritorijas* robežām, nosakot pasākumus, kas veicami apsaimniekojamajā teritorijā*.

6.4.1 Izmanto labāko pieejamo informāciju, lai identificētu retas un apdraudētas sugas un to dzīvotnes (atbilstoši D pielikumam), kas atrodas apsaimniekojamā teritorijā vai kuras varētu tikt ietekmētas apsaimniekošanas darbību rezultātā.

6.4.2 Nosaka apsaimniekošanas darbību potenciālo ietekmi uz retām un apdraudētām sugām, to aizsardzības statusu un dzīvotnēm. Apsaimniekošanas pasākumi tiek plānoti tā, lai izvairītos no negatīvas ietekmes vai mazinātu to.

6.4.3 Retas un apdraudētas sugas un to dzīvotnes tiek aizsargātas, tostarp nodrošinot aizsargājamo teritoriju tīklu un citas metodes to izdzīvošanas un populācijas dzīvotspējas nodrošināšanai. Veidojot aizsargājamo teritoriju tīklu, organizācija ņem vērā svarīgu informāciju, kas iekļauta dažādos avotos. Piemēram, zinātniskās publikācijas, monitoringa datus, sugu aizsardzības plānus.

6.4.4 Nepieļauj retu vai apdraudētu sugu medīšanu, zvejošanu, ķeršanu slazdos un kolekcionēšanu.

6.5 Organizācija* nosaka un aizsargā* dabisko ekosistēmu* reprezentatīvus parauglaukumus*, un/vai tos atjauno*, tuvinot tos to dabiskajiem apstākļiem*. Ja reprezentatīvu parauglaukumu* nav vai, ja to skaits ir nepietiekams, organizācija* atjauno* daļu no apsaimniekojamās teritorijas*, tuvinot to dabiskajiem apstākļiem*. Teritoriju lielums un pasākumi, kas veikti, lai tās aizsargātu vai atjaunotu, tostarp plantācijās, atbilst aizsardzības* statusam un ekosistēmu* vērtībai ainavas* līmenī, kā arī apsaimniekošanas darbību mērogam, intensitātei un riskam*.

6.5.1 Tiek izmantota labākā pieejamā informācija, lai noteiktu dabiskās ekosistēmas, kuras eksistē apsaimniekojamā teritorijā vai varētu eksistēt dabiskos apstākļos

6.5.2 Dabisko ekosistēmu reprezentatīvos parauglaukumus aizsargā vietās, kur tie atrodami.

6.5.3 Ja reprezentatīvie parauglaukumi nepastāv vai, ja esošie parauglaukumi pilnībā nepārstāv dabiskās ekosistēmas vai ir kā citādi nepietiekami, daļu no apsaimniekojamās teritorijas atjauno, tuvinot to dabiskajiem apstākļiem.

6.5.4 Reprezentatīvo parauglaukumu un/vai atjaunojamo teritoriju platība ir atbilstoša aizsardzības statusam un ekosistēmu vērtībai ainavas līmenī, apsaimniekojamās teritorijas platībai, kā arī meža

apsaimniekošanas intensitātei. Reprerentatīvie parauglaukumi tiek izvēlēti no šādām ekosistēmām prioritārā secībā: īpaši aizsargājami meža biotopi, retu un aizsargājamu sugu atradnes, upju, ezeru, jūras krasti (aizsargjoslu ierobežojuma josla, Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjosla). Reprerentatīvajos parauglaukumos ietilpst arī:

- 1) Eiropas nozīmes biotopi;
- 2) Ugunsgrēku vietas, kur meža atjaunošana nav obligāta;
- 3) Meži aizsargājamās dabas teritorijās (ar saimnieciskās darbības un galvenās cirtes aizliegumu);
- 4) Dabiskie meži, kas aug lauksaimniecībai mazāk piemērotās teritorijās un kuriem piemīt dabisko mežu pazīmes (nogāžu un gravu meži, ezeru un purvu salas utt.);
- 5) Citas dabas vērtības

6.5.5 Reprerentatīvi parauglaukumi apvienojumā ar citiem aizsargājamo teritoriju tīkla elementiem veido vismaz 10% no apsaimniekojamās teritorijas platības.

6.6 *Organizācija efektīvi nodrošina vietējo sugu* un genotipu* dzīvotspēju to dabiskajā izplatībā un nepieļauj bioloģiskās daudzveidības* izzušanu, jo īpaši apsaimniekojot dzīvotnes* apsaimniekojamajā teritorijā*. *Organizācija** uzskatāmi pierāda, ka ir ieviesti efektīvi pasākumi, lai kontrolētu medības, zveju, slazdu likšanu un augu vākšanu.**

6.6.1 Apsaimniekošanas darbības veic, saglabājot apsaimniekojamajai teritorijai raksturīgās augu sugas un dzīvotņu īpašības. Tas tiek darīts organizācijas noteiktā veidā un apjomā, īstenojot šāda minimālās prasības:

- 6.6.1.1 Cērtot kokus uz 1 ha saglabājami vismaz 10 dzīvi ekoloģiskie koki. (Nav piemērojams plantācijām)
- 6.6.1.2 Atstātie ekoloģiskie koki jāsaglabā neatkarīgi no to stāvokļa turpmāko aprites ciklu laikā. (Nav piemērojams plantācijām)
- 6.6.1.3 Saglabājams viss apaugums 15 metru zonā ap ligzdas koku (ligzdas diametrs lielāks par 50 cm).
- 6.6.1.4 Ja mežizstrādes procesa laikā tiek atrasta ligzda, mežizstrādes process cirmā ap ligzdas vietu tiek apturēts un organizācija izvērtē turpmāko rīcību.
- 6.6.1.5 Gar regulētām ūdenstecēm meža apsaimniekošanu veic atbilstoši izvērtējumam par meža meliorācijas sistēmu funkcionalitātes un ekoloģiskās funkcionalitātes nodrošināšanu.
- 6.6.1.6 Cirmās, kurās atrodama prasībām atbilstoša sausā koksne, vidēji uz cirmsas hektāru jāsaglabā vismaz 5 sausi stumbri vai to daļas, prioritāri izvēloties sekojošā secībā:
 - 6.6.1.6.1 sauso koksni, kuras $D > 50\text{cm}$;
 - 6.6.1.6.2 pārējos resnākos (prioritāri $D > 20\text{cm}$) sausos stumbrus vai to daļas;

- 6.6.1.6.3 ja cirsmā saglabātās sausās koksnes kopējais apjoms pārsniedz 5 stumbrus vai to daļas uz ha, pārējo sauso koksni var saimnieciski izmantot.
- 6.6.1.6.4 Organizācija var neievērot 6.6.1.7 indikatorā minētās prasības pilsētu, ciemu administratīvajās teritorijās un atpūtas vietās, kā arī 50 metru zonā gar valsts nozīmes infrastruktūru.
- 6.6.1.7 Vietās, kur sastopamas lapsu un āpšu alas, saglabājamās paaugas un pameža grupas, tajās netiek veidoti tehnoloģiskie koridori un krautuvju vietas.
- 6.6.1.8 Saglabājams pamežs (izņemot invazīvās sugas) un paauga, ciktāl tas neapdraud darba drošību.
- 6.6.2 Vietas, kurās apsaimniekošana iepriekš nav bijusi atbilstoša indikatorā 6.6.1. noteiktajām prasībām, meža apsaimniekošanas pasākumi tiek plānoti tā, lai tuvinātos indikatorā 6.6.1. noteikto prasību izpildei.
- 6.6.3 Veicot jaunaudžu kopšanas cirtes, jā saglabā platlapju sugu piemistrojums. (Nav piemērojams plantācijām)
- 6.6.4 Egļu mežaudžu atjaunošana un to turpmākā kopšana ir veikta tā, lai šajās audzēs 30 gadu vecumā saglabātos vismaz 10% citu sugu piemistrojums, ja to pieļauj augšanas apstākļi. (Nav piemērojams plantācijām)
- 6.6.5 Veic apsaimniekošanas darbības, kas uztur vai atjauno dabiskām ekosistēmām raksturīgās dzīvotnes īpašības, lai veicinātu dabiski sastopamo sugu daudzveidību, kā arī to ģenētisko daudzveidību. (Nav piemērojams plantācijām)
- 6.6.5.1 Slapjo mežu apsaimniekošanā ievērotas šādas prasības:
- 6.6.5.1.1 Dabiski atjaunojušos slapjos egļu mežos (dumbrājs, slapjā gārša, slapjais vēris un niedrājs) mežizstrādes laikā ir jā saglabā paauga tādā apmērā, kas nodrošina darba aizsardzības prasību izpildi, izņemot sanitārās vai rekonstruktīvās cirtēs.
- 6.6.5.1.2 Slapjos lapu koku mežos (dumbrājs, liekņa, slapjā gārša, slapjais vēris, kā arī niedrājs, kur dominē melnalksnis):
- 1) kailcirtes platība nepārsniedz 1 ha;
 - 2) kailcirtē atstājamo dzīvo koku skaits – vismaz 30 uz 1 ha, kas atstājami vienā vai vairākās grupās, tajās pēc iespējas saglabājot visu apaugumu, vai atsevišķi;
 - 3) veicināma lapu koku atjaunošanās.
- 6.6.5.2 Mežaudzes, kur ozoli (*Qercus robur* L.), liepas (*Tilia cordata* Mill.), kļavas (*Acer platanoides* L.), vīksnas (*Ulmus glabra* Huds.), gobas (*Ulmus laevis* Pall.) un skābarži (*Carpinus betulus* L.) mežaudzes sugu sastāva formulā sastāda 5 un vairāk vienības ir aizliegts nocirst kailcirtē.

6.6.5.3 Mitrzemes - ilggadīgi, bebru izveidoti dīķi, appludinājumi, mitrāji dabiskas izcelsmes ūdenstecēs, ko raksturo nokaltuši koki un/vai pārmitrām vietām raksturīga veģetācija, atstājami neskarti. Tas neattiecas uz appludinājumiem, kas ietekmē citiem īpašniekiem piederošās zemes. (Nav piemērojams plantācijām)

6.6.5.4 Mežaudzēs, kas vecākas par 30 gadiem, pēc meža ugunsgrēka saglabājamās neskartas atsevišķas izdzīvojušo vai bojā gājušo koku grupas, t.sk., lielāko dimensiju izdzīvojušie vai bojā gājušie koki. (Nav piemērojams plantācijām)

6.6.6 Tiek veikti efektīvi pasākumi, lai uzraudzītu un kontrolētu medību, makšķerēšanas, ķeršanas un vākšanas darbības un nodrošinātu dabā sastopamās vietējās sugas, to daudzveidību un dabiskās izplatības saglabāšanu.

6.7 Organizācija* aizsargā* vai atjauno* dabiskās ūdensteces, ūdenstilpes*, piekrastes zonas* un to savienojamību*. Organizācija* nepieļauj negatīvu ietekmi uz ūdens kvalitāti un kvantitāti, un mazina un novērš šādu ietekmi, ja tāda rastos.

6.7.1 Īsteno aizsardzības pasākumus, lai aizsargātu dabiskās ūdensteces, ūdenstilpes, piekrastes zonas un to savienojamību, tostarp ūdens kvantitāti un kvalitāti.

6.7.2 Veic atjaunošanas darbus vietās, kur īstenotie aizsardzības pasākumi neaizsargā ūdensteces, ūdenstilpes, piekrastes zonas un to savienojamību, ūdens kvantitāti vai ūdens kvalitāti no meža apsaimniekošanas darbību ietekmes.

6.7.3 Veic atjaunošanas darbus vietās, kur organizācijas iepriekš veiktie pasākumi uz sauszemes un ūdenī ir nodarījuši kaitējumu dabiskām ūdenstecēm, ūdenstilpēm un piekrastes zonām.

6.7.4 Savas kompetences ietvaros rīkojas, lai novērstu vai mazinātu iepriekšējo apsaimniekotāju vai trešo pušu darbības rezultātā nodarīto kaitējumu ūdenstecēm, ūdenstilpēm, piekrastes zonām, kura avots (iemesls) meklējams apsaimniekotajā teritorijā.

6.8 Organizācija* apsaimnieko ainavu* apsaimniekojamā teritorijā*, lai uzlabotu vides un ekonomisko stabilitāti* un lai saglabātu un/vai atjaunotu* daudzveidīgu ainavas mozaīku, ko veido dažādas sugas, dažāda izmēra un vecuma elementi, kā arī atšķirīgs telpiskais mērogs*, un atjaunošanās ciklus, kas atbilst šī reģiona ainaviskajām vērtībām*.

6.8.1 Saglabā daudzveidīgu ainavas mozaīku, ko veido dažādas sugas, dažāda izmēra un vecuma elementi, atšķirīgs telpiskais mērogs, kā arī atjaunošanās cikli, kas atbilst ainavai, ja piemērojams atbilstoši darbības mērogam un intensitātei.

Piezīme: Meža zemes vienības Latvijā ir nelielas un var būt izkliedētas, nedalot robežas. Tāpēc ne vienmēr organizācijai ir pietiekami daudz zemes vienā teritorijā, lai izmantotu telpisko plānošanu.

- 6.8.2 Organizācija, kas apsaimnieko meža masīvu ne mazāku par 500 ha, meža apsaimniekošanas plānošanā izstrādā un ievieš ainavu ekoloģiskās plānošanas principus, īpašu uzmanību pievēršot veco audžu īpatsvara nodrošinājumam. (Nav piemērojams plantācijām)
- 6.8.3 Atjauno daudzveidīgu ainavas mozaīku, ko veido dažādas sugas, dažāda izmēra un vecuma elementi, atšķirīgs telpiskais mērogs, vietās, kur tā nav uzturēta atbilstoši ainavai. (Nav piemērojams plantācijām)
- 6.9 Organizācija* nedrīkst transformēt dabisku mežu* par plantācijām* vai dabiskus mežus* vai plantācijas*, kas tieši transformētas no dabiska meža*, par nemeža* zemēm, izņemot gadījumus, kad transformācija:**
- 1) attiecas uz ļoti ierobežotu daļu* no apsaimniekojamās teritorijas*;
 - 2) sniedz skaidru, būtisku, drošu papildu pienesumu ilgtermiņa dabas aizsardzībai* apsaimniekojamajā teritorijā*
 - 3) nenodara kaitējumu un neapdraud īpaši saglabājamās vērtības*, kā arī neapdraud teritorijas vai resursus, kas nepieciešami, lai uzturētu vai vairotu īpaši saglabājamās vērtības*.
- 6.9.1 Par plantācijām netiek pārveidots dabisks mežs, dabiski meži netiek pārveidoti par nemeža zemēm, un plantācijas, kas tieši transformētas no dabiska meža, netiek pārveidotas par nemeža zemēm, izņemot gadījumus, kad transformācija:
- 1) attiecas uz ļoti ierobežotu daļu no apsaimniekojamās teritorijas;
 - 2) sniedz skaidru, būtisku, drošu papildu pienesumu ilgtermiņa dabas aizsardzībai apsaimniekojamajā teritorijā; un
 - 3) nenodara kaitējumu un neapdraud īpaši saglabājamās vērtības, kā arī neapdraud teritorijas vai resursus, kas nepieciešami, lai uzturētu vai vairotu īpaši saglabājamās vērtības.
- 6.10 Nav iespējams sertificēt apsaimniekojamās teritorijas*, kurās iekļautas plantācijas, kas pēc 1994. gada novembra ir izveidotas, pārveidojot dabiska meža* zemes, izņemot gadījumus, kad:**
- 1) Ir sniegti skaidri un pietiekami pierādījumi, ka organizācija* nav tieši vai netieši atbildīga par šo zemju transformāciju, vai
 - 2) Transformācija veikta ļoti ierobežotā* apsaimniekojamās teritorijas* daļā un tās rezultātā apsaimniekojamā teritorija* ir guvusi skaidrus, būtiskus, papildu, ilgtermiņa ieguvumus aizsardzības* jomā
- 6.10.1 Balstoties uz labāko pieejamo informāciju, tiek apkopoti precīzi dati par visiem zemju transformācijas gadījumiem kopš 1994. gada.
- 6.10.2 Platības, kas kopš 1994. gada novembra no dabiska meža ir pārveidotas par plantācijām, netiek sertificētas, izņemot gadījumus, kad:
- 1) organizācija sniedz skaidrus un pietiekamus pierādījumus, ka tā nav tieši vai netieši atbildīga par šo zemju transformāciju; vai
 - 2) transformācija sniedz skaidru, būtisku, drošu papildu pienesumu ilgtermiņa dabas aizsardzībai apsaimniekojamajā teritorijā; un
 - 3) Teritorijas, kas kopš 1994.gada novembra no dabiska meža pārveidotas par plantācijām, nepārsniedz 5% no kopējās apsaimniekojamās teritorijas platības.

7. PRINCIPS: APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNOŠANA

Organizācijai* ir **apsaimniekošanas plāns***, kas atbilst tās politikai un **mērķiem***, kā arī tās apsaimniekošanas darbību **mērogam, intensitātei un riskiem***. **Apsaimniekošanas plānu*** īsteno un atjaunina, pamatojoties uz monitoringa datiem, lai sekmētu adaptīvu **apsaimniekošanu***. Attiecīgais plānošanas un procesuālais dokuments ir pietiekami vispusīgs, lai vadītu darbiniekus, informētu **ietekmētās ieinteresētās puses*** un **ieinteresētās interešu grupas*** un lai pamatotu apsaimniekošanas lēmumus.

7.1 Organizācija* atbilstoši apsaimniekošanas darbību **mērogam, intensitātei un riskam*** nosaka apsaimniekošanas politiku (vīzijas un vērtības) un **mērķus***, kas ir videi draudzīgi, sociāli taisnīgi un ekonomiski izdevīgi. Šo politikas virzienu un **mērķu*** kopsavilkums ir iekļauts **apsaimniekošanas plānā*** un publiskots.

7.1.1 Ir noteikta politika (vīzija un vērtības) un izvirzīti konkrēti apsaimniekošanas mērķi, kas sekmē šī standarta prasību īstenošanu.

7.1.2 Rīcībpolitiku un apsaimniekošanas mērķu kopsavilkumi ir iekļauti apsaimniekošanas plānā un ir publiskoti. (Nav piemērojams SLIMF)

SLIMF 7.1.2 Rīcībpolitiku un apsaimniekošanas mērķu kopsavilkumi ir iekļauti apsaimniekošanas plānā un ir pieejami pēc pieprasījuma, bez maksas.

7.2 Organizācijai* ir **apsaimniekojamās teritorijas* apsaimniekošanas plāns***, kuru tā īsteno un kurš pilnībā atbilst politikai un **apsaimniekošanas mērķiem***, kas noteikti atbilstoši ^[SEP]7.1. kritērijam*. **Apsaimniekošanas plāns*** apraksta **apsaimniekojamā teritorijā*** sastopamos dabas resursus un paskaidro, kā tiks ieviestas FSC sertifikāta prasības. **Apsaimniekošanas plāns*** ietver **meža*** apsaimniekošanas plānošanu un saistību īstenošanu sociālajā jomā atbilstoši plānoto darbību **mērogam*, intensitātei* un riskam***.

7.2.1 Apsaimniekošanas plāns apraksta veicamās apsaimniekošanas darbības, procedūras, stratēģijas un pasākumus, lai sasniegtu apsaimniekošanas mērķus.

7.2.2 **Apsaimniekošanas plānā*** ir ietverti E pielikumā uzskaitītie elementi un tie tiek īstenoti.

7.3 Apsaimniekošanas plāns* ietver **pārbaudāmus rādītājus***, kuru izvērtējums ļauj novērtēt, cik lielā mērā ir sasniegts katrs no izvirzītajiem **apsaimniekošanas mērķiem***.

7.3.1 Tiek noteikti pārbaudāmi rādītāji un to novērtēšanas biežums, lai uzraudzītu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanu.

7.4 Organizācija* regulāri aktualizē un pārskata plānošanas un procesuālos dokumentus, lai atspoguļotu tajos monitoringa un novērtējumu rezultātus, ieinteresēto pušu iesaistīšanās* rezultātus vai jaunas zinātniskās atziņas un tehniskus datus, kā arī aktualizē tos, reaģējot uz mainīgajiem vides, sociāliem un ekonomiskiem apstākļiem.

7.4.1 Apsaimniekošanas plānu regulāri pārskata un atjaunina saskaņā ar Organizācijas monitoringa un kontroles kārtību tā, lai tiktu iekļauti uzskaitītie elementi:

1) monitoringa rezultāti, tostarp sertifikācijas auditu rezultāti;

- 2) novērtējumu rezultāti;
- 3) ieinteresēto pušu iesaistes rezultāti;
- 4) jauna zinātniskā informācija un tehniskie dati; un
- 5) mainīgie vides, sociālie vai ekonomiskie apstākļi.

7.5 Organizācija* bez maksas publisko* apsaimniekošanas plāna* kopsavilkumu. Izņemot konfidenciālu informāciju*, citas apsaimniekošanas plāna* attiecīgās daļas pēc pieprasījuma ir pieejamas ietekmētajām* un ieinteresētajām pusēm*, sedzot vienīgi to kopēšanas un izsniegšanas izmaksas.

7.5.1 Apsaimniekošanas plāna kopsavilkums un kartes, neiekļaujot konfidenciālu informāciju, ir publiski pieejamas ietekmētajām un ieinteresētajām pusēm, bez maksas. (Nav piemērojams SLIMF)

SLIMF 7.5.1 Apsaimniekošanas plāna kopsavilkums un kartes, neiekļaujot konfidenciālu informāciju, ietekmētajām un ieinteresētajām pusēm ir pieejamas pēc pieprasījuma, bez maksas.

7.5.2 Citas apsaimniekošanas plāna sadaļas, izņemot konfidenciālo informāciju, ir pieejamas ietekmētajām pusēm pēc pieprasījuma par faktiskajām reproducēšanas un apstrādes izmaksām.

7.6 Organizācija* atbilstoši apsaimniekošana darbību mērogam, intensitātei un riskam*, aktīvā un pārredzamā veidā iesaista ietekmētās ieinteresētās puses* savu apsaimniekošanas un monitoringa darbību plānošanā, kā arī iesaista ieinteresētās interešu grupas* pēc to pieprasījuma.

7.6.1 Tiek izmantota kultūras videi atbilstoša iesaiste, lai nodrošinātu, ka ietekmētās puses un ieinteresētās puses aktīvā un pārredzamā veidā iesaistās šādos procesos:

- 1) Strīdu risināšanā (kritēriji 1.6., 2.6., 4.6.);
- 2) Vietējai kopienai nozīmīgu vietu noteikšanā un apsaimniekošanas ietekmes novērtēšanā (kritērijs 4.1., 4.7, 4.5);
- 3) Vietējo kopienu sociāli ekonomiskās attīstības pasākumos (4.4. kritērijs) –
- 4) Īpaši Saglabājamo Vērtību novērtēšanā, apsaimniekošanā un valsts un/vai organizācijas īstenoto monitoringa programmu izmantošanā (kritērijs 9.1, 9.2, 9.4)

7.6.2 Kultūras videi atbilstoša ietekmēto un ieinteresēto pušu iesaiste tiek izmantota, lai

- 1) Noteiktu atbilstošos pārstāvjus un kontaktpunktus (t.sk. ar vietējām institūcijām, organizācijām un citām autoritātēm)
- 2) Izveidotu abpusēji pieņemamus komunikācijas kanālus, lai nodrošinātu savstarpēju informācijas apmaiņu;
- 3) Nodrošinātu, ka nenotiek ietekmēto un ieinteresēto pušu diskriminācija (pēc dzimuma, vecuma utt.);
- 4) Nodrošinātu, ka visas sanāksmes, visi apspriestie jautājumi un visas vienošanās tiktu reģistrētas, ja visas iesaistītās puses tam ir piekritis;

- 5) Nodrošinātu, ka sanāksmju protokoli tiek sagatavoti un nosūtīti sanāksmes dalībniekiem, ja visas iesaistītās puses tam ir piekritis; un
- 6) Nodrošinātu, ka visi kultūras videi atbilstošie iesaistes pasākumu rezultāti tiek paziņoti visām iesaistītajām pusēm.

8. PRINCIPS: MONITORINGS UN NOVĒRTĒŠANA

Lai īstenotu *adaptīvu apsaimniekošanu**, *organizācija** uzskatāmi pierāda, ka tiek veikts monitorings, lai novērtētu to, cik lielā mērā ir sasniegti *apsaimniekošanas mērķi**, kāda ir apsaimniekošanas darbību ietekme un kādā stāvoklī ir *apsaimniekojamā teritorija**, un ka novērtēšana atbilst apsaimniekošanas darbību *mērogam, intensitātei un riskam**.

8.1 **Organizācija*** pārrauga *apsaimniekošanas plāna** īstenošanu, tostarp tās politikas un *apsaimniekošanas mērķu**, plānoto darbību un *pārbaudāmo mērķu** izpildi.

8.1.1 Monitoringa īstenošanas procedūras tiek dokumentētas un izpildītas, novērtējot apsaimniekošanas plāna, tostarp politikas un apsaimniekošanas mērķu, kā arī pārbaudāmu mērķu izpildi.

8.2 **Organizācija*** pārrauga un novērtē *apsaimniekojamā teritorijā** veikto darbību ietekmi uz vidi un sociālo jomu, kā arī izmaiņas tās vides stāvoklī.

8.2.1 Apsaimniekošanas darbību ietekme uz vidi un sociālo jomu tiek uzraudzīta (monitorēta) saskaņā ar F pielikumu.

8.2.2 Vides stāvokļa izmaiņas tiek uzraudzītas (monitorētas) saskaņā ar F pielikumu.

8.3 **Organizācija*** analizē monitoringa un novērtēšanas rezultātus un izmanto šīs analīzes rezultātus, plānojot turpmākās darbības.

8.3.1 Tiek īstenota adaptīva apsaimniekošana, lai monitoringa rezultātus regulāri iekļautu plānošanas procesā un atjaunotā apsaimniekošanas plānā.

8.3.2 Ja monitoringa rezultāti liecina par neatbilstībām FSC standartam, tiek pārskatīti apsaimniekošanas mērķi, pārbaudāmie rādītāji un/vai apsaimniekošanas darbības.

8.4 **Organizācija*** bez maksas *publisko** monitoringa rezultātu kopsavilkumu, izņemot *konfidenciālu informāciju**.

8.4.1 Saskaņā ar F pielikumu, ieinteresētām pusēm saprotamā formātā tiek sagatavots monitoringa rezultātu kopsavilkums, kas iekļauj kartes, bet neiekļauj konfidenciālu informāciju. Tas ir publiski pieejams, bez maksas.

8.5 **Organizācijai** ir un tā izmanto apsaimniekošanas darbību *mērogam, intensitātei un riskam** atbilstošu izsekojamības un atsekošanas sistēmu, lai demonstrētu visu *apsaimniekojamā teritorijā** esošo produktu, kuri tiek tirgoti kā FSC sertificēti, izcelsmi un apjomu proporcionāli prognozētajam ikgadējam apjomam.

8.5.1 Ir ieviesta sistēma FSC sertificētu produktu plūsmas izsekošanai. Tajā iekļaujama:

- 1) Darījumu pārbaude, pēc sertifikācijas iestādes pieprasījuma sniedzot FSC darījumu datus.
- 2) Pēc sertifikācijas iestādes pieprasījuma, organizācija atļauj veikt šķiedru testēšanu, neliedzot iegūt eksemplārus un materiālu paraugus pārbaudei. Organizācija nesedz šķiedru testēšanas izdevumus.

- 8.5.2 Informācija par visiem pārdotajiem produktiem ir apkopota un dokumentēta, norādot:
- 1) parasto un zinātnisko sugas nosaukumu;
 - 2) produkta nosaukumu vai aprakstu;
 - 3) produkta apjomu (vai daudzumu);
 - 4) informāciju, lai izsekotu materiāla izcelsmi līdz cirsmi
 - 5) mežizstrādes periodu;
 - 6) datumu un apstrādātā materiāla apjomu, ja pamata apstrāde notiek mežā;
 - 7) vai materiāls tika pārdots kā FSC sertificēts.
- 8.5.3 Preču pavadzīmes, rēķinus vai līdzīgus dokumentus uzglabā vismaz piecus gadus visiem produktiem, kas pārdoti kā FSC sertificēti, un tie ietver vismaz šādu informāciju:
- 1) pircēja nosaukumu un adresi;
 - 2) pārdošanas datumu;
 - 3) parasto un zinātnisko sugas nosaukumu;
 - 4) produkta aprakstu;
 - 5) pārdoto apjomu (vai daudzumu);
 - 6) sertifikāta kodu; un
 - 7) FSC paziņojumu „FSC 100%”, kas apliecina, ka produkti tiek pārdoti kā FSC sertificēti. s

9. PRINCIPS: ĪPAŠI SAGLABĀJAMĀS VĒRTĪBAS*

Organizācija* saglabā un/vai vairo **Īpaši Saglabājamās Vērtības*** apsaimniekojamā teritorijā*, ievērojot piesardzības principu*.

9.1 **Iesaistot*** ietekmētās **ieinteresētās puses***, **ieinteresētās interešu grupas*** un izmantojot citas metodes un resursus, **organizācija*** atbilstoši apsaimniekošanas darbību ietekmes **mērogam, intensitātei un riskam*** novērtē un reģistrē šādu **īpaši saglabājamo vērtību*** klātbūtni un statusu **apsaimniekojamajā teritorijā***, kā arī **īpaši saglabājamo vērtību*** sastopamības iespējamību:

ĪSV1 – sugu daudzveidība. **Bioloģiskā daudzveidība***, tostarp endēmiskās sugas un **retas***, **apdraudētas*** vai izmirstošas sugas, kuras ir nozīmīgas vispasaules, reģionālā vai konkrētās valsts mērogā.

ĪSV2 – **ainavas*** līmeņa ekosistēmas un mozaikas. **Neskartas mežu ainavas***, **lielas ainaviski vērtīgas ekosistēmas*** un ekosistēmu mozaikas, kuras ir nozīmīgas vispasaules, reģionālā vai konkrētās valsts mērogā, un kur sastopama lielākā daļa šiem apstākļiem raksturīgo sugu dzīvotspējīgo populāciju to dabiskā izplatībā un koncentrācijā.

ĪSV3 – **ekosistēmas*** un **dzīvotnes***. Retas, apdraudētas vai izmirstošas ekosistēmas, **dzīvotnes*** vai **refūģijas***.

ĪSV4 – **ekosistēmu pakalpojumi*** **kritiskās*** situācijās. **Ekosistēmu pamatpakalpojumi*** kritiskās situācijās, tostarp ūdens sateces baseinu, augsnes un nogāžu aizsardzība, erozijas kontrole.

ĪSV5 – vietējās sabiedrības vajadzības. Vietas un resursi, kas nozīmīgi vietējo kopienu vai **pamatiedzīvotāju*** pamatvajadzību apmierināšanai (piemēram, iztika, veselība, pārtika, ūdens), kuri noteikti, iesaistot **vietējās kopienas*** vai **pamatiedzīvotājus***.

ĪSV6 – kultūrvēsturiskas vērtības. Vietas, resursi, **dzīvotnes*** un **ainavas***, kuras ir arheoloģiski vai vēsturiski nozīmīgas vispasaules vai konkrētas valsts mērogā, un/vai kuras ir nozīmīgas vai svētas vietējām kopienām vai **pamatiedzīvotājiem*** to kultūrvēsturiskās, ekoloģiskās, ekonomiskās vai reliģiskās nozīmes dēļ viņu tradicionālajā kultūrā, un kuras noteiktas, iesaistot šīs **vietējās kopienas*** vai **pamatiedzīvotājus***.

9.1.1 Izmantojot labāko pieejamo informāciju (pielikums G), tiek sagatavots novērtējums, kurā ir norādītas un dokumentētas 1.-6. kategorijas Īpaši Saglabājamo Vērtību atrašanās vietas un statuss tā, kā noteikts 9.1 kritērijā. Tiek noteiktas arī teritorijas, kurās tās atrodas un to stāvoklis.

9.1.2 Nav piemērojams Latvijā Šis novērtējums ietver neskarto meža ainavu identificēšanu sākot no 2017. gada 1. janvāra.

9.1.3 Identificējot Īpaši Saglabājamo Vērtību atrašanās vietas, tiek ņemti vērā rezultāti no kultūras videi atbilstošas iesaistes ar ietekmētajiem tiesību turētājiem un ietekmētajām un ieinteresētajām pusēm.

9.2 **Organizācija*** izstrādā efektīvas stratēģijas konstatēto **īpaši saglabājamo vērtību*** saglabāšanai un/vai vairošanai, **iesaistot*** **ietekmētās ieinteresētās puses***, **ieinteresētās interešu grupas*** un ekspertus.

9.2.1 Apdraudējumu **Īpaši Saglabājamām Vērtībām*** nosaka, izmantojot labāko pieejamo informāciju (Pielikums G).

- 9.2.2 Pirms apsaimniekošanas darbību īstenošanas tiek izstrādāti apsaimniekošanas pamatprincipi un pasākumi ar mērķi uzturēt un/vai uzlabot Īpaši Saglabājamās Vērtības un to teritorijas.
- 9.2.3 Ietekmētie tiesību turētāji, kā arī ietekmētās, ieinteresētās puses un eksperti tiek iesaistīti apsaimniekošanas stratēģiju un darbību izstrādē, kuru mērķis ir uzturēt un/vai vairost Īpaši Saglabājamās Vērtības.
- 9.2.4 Nav piemērojams Latvijā Apsaimniekošanas stratēģijas ir izstrādātas, lai aizsargātu pamatteritorijas.
- 9.2.5 Nav piemērojams Latvijā Lielākā daļa neskarto meža ainavu ir noteiktas kā pamatteritorija
- 9.2.6 Izstrādātie apsaimniekošanas pamatprincipi un pasākumi ir efektīvi, lai saglabātu un/vai uzlabotu Īpaši Saglabājamās Vērtības,
- 9.2.7 [Nav piemērojams Latvijā] Apsaimniekošanas stratēģijas pieļauj ierobežotu saimniecisko darbību pamatteritorijās tikai tad, ja visas saimnieciskās darbības sekas, tostarp sadrumstalotība:
 - 1) ir ierobežota ļoti limitētā pamatzonas daļā;
 - 2) nesamazina pamatplatību zem 50 000 ha, un
 - 3) radīs skaidrus, būtiskus, papildu ilgtermiņa airsardzības un sociālos labumus.

9.3 Organizācija* īsteno stratēģijas un darbības konstatēto īpaši saglabājamo vērtību* saglabāšanai un/vai vairošanai. Šīs stratēģijas un darbības īsteno, izmantojot uz piesardzības principu* balstītu pieeju, un tās atbilst apsaimniekošanas darbību mērogam, intensitātei un riskam*.

- 9.3.1 Uztur un/vai vairo Īpaši Saglabājamās Vērtības un teritorijas, no kurām tās atkarīgas, tostarp īstenojot izstrādātos apsaimniekošanas pamatprincipus un pasākumus.
- 9.3.2 Apsaimniekošanas pamatprincipi un pasākumi tiek īstenoti, nekaitējot Īpaši Saglabājamajām Vērtībām un izvairoties no šāda kaitējuma riska pat tad, ja zinātniskā informācija ir nepilnīga vai nepārliciecināma, un nav noteikts, cik trauslas un jutīgas ir Īpaši Saglabājamās Vērtības.
- 9.3.3 [Nav piemērojams Latvijā] Pamatplatības ir aizsargājamas atbilstoši 9.2. kritērijiem.
- 9.3.4 [Nav piemērojams Latvijā] Ierobežota saimnieciskā darbība pamatteritorijās atbilst 9.2.7. indikatoram.
- 9.3.5 Ja tiek nodarīts kaitējums Īpaši Saglabājamām Vērtībām, tad nekavējoties pārtrauc apsaimniekošanas darbības un tiek veici pasākumus, lai atjaunotu un/vai aizsargātu Īpaši Saglabājamās Vērtības.

9.4 Organizācija* uzskatāmi pierāda, ka regulāri tiek veikts monitoringa, lai novērtētu izmaiņas *Īpaši Saglabājamo Vērtību** statusā un pielāgo savas apsaimniekošanas stratēģijas, lai nodrošinātu to efektīvu *aizsardzību**. Monitoringa atbilst apsaimniekošanas darbību *mērogam, intensitātei un riskam** un paredz *iesaistīt* ietekmētās ieinteresētās puses*, ieinteresētās interešu grupas** un ekspertus.

9.4.1 Regulāras monitoringa programmas ietvaros novērtē:

- 1) apsaimniekošanas pamatprincipu un pasākumu ieviešanu;
- 2) Īpaši Saglabājamo Vērtību statusu, tostarp teritorijas, no kurām tās atkarīgas; un
- 3) apsaimniekošanas stratēģiju un darbību efektivitāti, kuru mērķis ir Īpaši Saglabājamo Vērtību aizsardzība, lai tās pilnībā uzturētu un/vai vairotu.

9.4.2 Monitoringa programma paredz ietekmēto tiesību turētāju, ietekmēto un ieinteresēto pušu, un ekspertu iesaisti.

9.4.3 Monitoringa programma ir pietiekami plaša, vispusīga un regulāra, lai ļautu konstatēt Īpaši Saglabājamo Vērtību izmaiņas, salīdzinot ar sākotnējo novērtējumu un statusu, kas tika noteikts katrai Īpaši Saglabājamai Vērtībai.

Piezīme: Organizācija var izmantot citu institūciju monitoringa rezultātus.

9.4.4 Apsaimniekošanas pamatprincipi un pasākumi tiek pielāgoti, kad monitoringa rezultāti vai cita jauna informācija liecina, ka tie nav pietiekami, lai nodrošinātu Īpaši Saglabājamo Vērtību uzturēšanu un/vai vairošanu.

10. PRINCIPS: APSAIMNIEKOŠANAS DARBĪBU ĪSTENOŠANA

Organizācijas* apsaimniekošanas darbības, ko **organizācija*** veic vai kas tiek veiktas tās uzdevumā **apsaimniekojamajā teritorijā*** tiek izvēlētas un īstenotas atbilstoši **organizācijas*** politiskajām nostādnēm un **mērķiem*** ekonomikas, vides un sociālajā jomā un saskaņā ar visiem **principiem*** un **kritērijiem***.

10.1 Pēc mežizstrādes vai saskaņā ar **apsaimniekošanas plānu*** **organizācija*** izmanto dabiskās un mākslīgās atjaunošanas metodes, lai **savlaicīgi*** atjaunotu mežu, tuvinot to apstākļiem pirms mežizstrādes vai vēl **dabiskākiem apstākļiem***.

10.1.1 Pēc mežizstrādes cirsmās savlaicīgi veic meža atjaunošanu, kas:

- 1) aizsargā ietekmētās vides vērtības; un
- 2) ir piemērota, lai atjaunotu mežaudzi vai dabiskos mežus maksimāli tuvu dabiskajiem apstākļiem.

10.1.2 Atjaunošanu īsteno tā, lai:

- 1) pēc koku ciršanas plantācijās atjauno tādu veģētāciju, kāda tā bija pirms mežizstrādes vai arī tuvinot to pēc iespējas dabiskākiem apstākļiem, izmantojot augšanas apstākļiem piemērota sugas;
- 2) dabiskos mežos mežaudzi atjauno tādu, kāda tā bija pirms mežizstrādes vai maksimāli tuvu dabiskajiem apstākļiem,
- 3) noplicinātus dabiskos mežos pēc mežizstrādes atjauno maksimāli tuvu dabiskajiem apstākļiem.

Piezīme: Latvijas kontekstā ar degradētiem dabiskajiem mežiem tiek domāti neproduktīvi dabiskie meži.

10.2 **Organizācija*** mežaudžu atjaunošanai izmanto tādas sugas, kuras ir piemērotas meža augšanas apstākļu tipam attiecīgajā teritorijā, kā arī **apsaimniekošanas mērķiem***. **Organizācija*** atjaunošanai izmanto **vietējās sugas*** un **vietējos genotipus***, ja vien nav skaidra un pārliecinoša pamatojuma svešzemju sugu izmantošanai.

10.2.1 Atjaunošanā izmanto piemērotas sugas un vietējās izcelsmes sēklas un stādus, izņemot 10.3. kritērijā minētajos gadījumos.

10.2.2 Atjaunošanai izvēlētās sugas atbilst atjaunošanas mērķiem un apsaimniekošanas mērķiem

10.3 **Organizācija*** izmanto **svešzemju sugas*** tikai tādā gadījumā, ja zināšanas un/vai pieredze liecina, ka ir iespējams kontrolēt jebkādu invazīvo ietekmi un ir ieviesti efektīvi riska mazināšanas pasākumi.

10.3.1 Svešzemju sugas izmanto tikai tad, ja pieredze un/vai zinātniskās izpētes rezultāti apliecina, ka ir iespējams kontrolēt šo sugu invazīvo ietekmi.

10.3.2 Svešzemju sugas izmanto tikai tad, ja ir noteikti efektīvi riska mazināšanas pasākumi, lai kontrolētu to izplatību ārpus teritorijas, kurā tās ieviestas.

10.3.3 Organizācija kontrolē introducēto invazīvo sugu izplatību.

10.3.4 Tiek veikti invazīvo sugu ierobežošanas pasākumi.

10.4 Organizācija* neizmanto apsaimniekojamā teritorijā* ģenētiski modificētus organismus*.

10.4.1 Netiek izmantoti ģenētiski modificēti organismi.

10.5 Organizācija* izmanto tādas mežkopības metodes, kas ir piemērotas veģetācijai, sugām, teritorijai un apsaimniekošanas mērķiem*.

10.5.1 Izmantotās mežkopības metodes ir ekoloģiski piemērotas veģetācijai, sugām, teritorijai un apsaimniekošanas mērķiem.

10.6 Organizācija* samazina mēslošanas līdzekļu* izmantošanu vai neizmanto to vispār. Izmantojot mēslošanas līdzekļus*, organizācija* uzskatāmi demonstrē, ka ekoloģiskie un ekonomiskie ieguvumi ir līdzvērtīgi vai lielāki par ieguvumiem, ko dod tādu mežkopības metožu izmantošana, kur nav vajadzīga mēslošanas līdzekļu* izmantošana, kā arī nepieļauj, mazina un/vai novērš kaitējumu vides vērtībām*, tostarp augsnei.

10.6.1 Mēslošanas līdzekļu izmantošanu samazina vai nepielieto vispār.

10.6.2 Ja tiek lietoti mēslošanas līdzekļi, to ekoloģiskie un ekonomiskie ieguvumi ir līdzvērtīgi vai lielāki par ieguvumiem no līdzīgas mežaudzes, kurā piemēro tādas pašas mežkopības metodes, bet mēslošanas līdzekļi netiek izmantoti.

10.6.3 Ja tiek lietoti mēslošanas līdzekļi, tiek dokumentēti to veidi, devas, biežums un lietošanas vieta.

10.6.4 Mēslošanas līdzekļu negatīvā ietekme uz vides vērtībām tiek mazināta un, ja nepieciešams, veic atjaunošanas pasākumus.

10.7 Organizācija izmanto integrētas kaitēkļu apkarošanas un mežkopības* sistēmas, kurās ķīmiskie pesticīdi* netiek izmantoti, tiek izmantoti maz vai to izmantošana tiek pakāpeniski samazināta. Organizācija* neizmanto nekādus ķīmiskos pesticīdus*, ko aizliedz izmantot FSC politika. Izmantojot pesticīdus*, organizācija* nepieļauj, mazina un/vai novērš kaitējumu vides vērtībām* un cilvēku veselībai.

10.7.1 Tiek izmantota integrēta kaitēkļu apkarošanas sistēma, tostarp izvēloties tādas mežkopības metodes, lai pakāpeniski samazinātu ķīmisko pesticīdu izmantošanas biežumu, apjomu un koncentrāciju, cenšoties pilnībā atteikties no pesticīdu izmantošanas vai ierobežojot to lietošanu.

10.7.2 Ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus (pesticīdus), ko FSC pesticīdu politika aizliedz izmantot, nelieto un neuzglabā platībās, kas ietilpst FSC sertifikāta darbības sfērā (šīm platībām ir skaidri noteiktas robežas un tās apsaimnieko saskaņā ar skaidri noteiktiem ilgtermiņa apsaimniekošanas mērķiem, kas ir noteikti apsaimniekošanas plānā), ja vien nav saņemta izņēmuma atļauja no FSC.

Piezīme: Uz kokaudzētavām un ar tām saistītajām teritorijām, telpām, noliktavām, kas neietilpst sertifikācijas tvērumā, netiek attiecinātas FSC pesticīdu politikas prasības u.c. FSC prasības, kas attiecas uz stādu ražošanas procesa nodrošināšanu.

10.7.3 Tiek veikta izmantoto pesticīdu uzskaitē, norādot tirdzniecības nosaukumu, aktīvo sastāvdaļu, aktīvās sastāvdaļas izmantoto daudzumu, izmantošanas laiku, vietu un platību, kā arī izmantošanas iemeslu.

- 10.7.4 Pesticīdu izmantošana atbilst ILO dokumenta „Drošības pasākumi, izmantojot ķīmiskas vielas” prasībām par pesticīdu pārvadāšanu, uzglabāšanu, lietošanu un savākšanu avārijas noplūdes gadījumā.
- 10.7.5 Tiek novērsts un mazināts pesticīdu radītais kaitējums vides vērtībām un cilvēku veselībai, kaitējuma skartajās vietās tiek veikti atjaunošanas pasākumi.
- 10.7.6 Lietojot ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus (pesticīdus):
- 1) izvēlētais pesticīds, tā pielietojuma metode, laiks un veids rada vismazāko risku cilvēkiem un blakussugām, un;
 - 2) objektīvi pierādījumi uzskatāmi parāda, ka pesticīdi ir vienīgais iedarbīgais, praktiskais un ekonomiski izdevīgākais kaitēkļu apkarošanas veids.
 - 3) meža apsaimniekošanā izmantojami tikai LR reģistrēti pesticīdi, kas paredzēti konkrētu darbu veikšanai mežā.
- 10.8 *Organizācija** samazina, pārrauga un stingri kontrolē *bioloģisko kontroles aģentu** izmantošanu saskaņā ar *starptautiski pieņemtiem zinātniskiem protokoliem**. Izmantojot *bioloģiskos kontroles aģentus**, *organizācija** nepieļauj, mazina un/vai novērš *vides vērtībām** nodarīto kaitējumu.**
- 10.8.1 Bioloģisko kontroles aģentu lieto minimālā apjomā, to izmantošana tiek uzraudzīta un kontrolēta.
- 10.8.2 Bioloģisko kontroles aģentu izmantošana atbilst starptautiski pieņemtiem zinātniskiem protokoliem.
- 10.8.3 Reģistrē Bioloģisko kontroles aģentu izmantošanu norādot to veidu, daudzumu, izmantošanas laiku, vietu un iemeslu.
- 10.8.4 Netiek pieļauts bioloģisko kontroles aģentu radīts kaitējums vides vērtībām un, ja kaitējums ir radies, tas tiek mazināts vai novērsts.
- 10.9 *Organizācija** novērtē *riskus** un veic pasākumus, kuri samazina *dabas traucējumu** iespējamo negatīvo ietekmi atbilstoši *mērogam, intensitātei un riskam**.**
- 10.9.1 Ir novērtēta dabas traucējumu potenciālā negatīvā ietekme uz apsaimniekojamajā teritorijā esošo infrastruktūru, meža resursiem un kopienām.
- 10.9.2 Apsaimniekošanas pasākumi mazina šo ietekmi.
- 10.9.3 Attiecībā uz dabas traucējumiem, ko meža apsaimniekošana var ietekmēt, tiek identificēti riski, nosakot kādā mērā apsaimniekošanas pasākumi ietekmē šādu dabas traucējumu biežumu, izplatību vai smaguma pakāpi.
- 10.9.4 Apsaimniekošanas darbības tiek pielāgotas un/vai tiek izstādāti un īstenoti pasākumi, kas mazina identificētos riskus.
- 10.10 *Organizācija** īsteno *infrastruktūras** attīstību, transportēšanu un *mežkopību** tā, lai aizsargātu ūdens resursus un augsni un lai neradītu, mazinātu un/vai novērstu kaitējumu *retām un apdraudētām sugām**, *dzīvotnēm**, *ekosistēmām** un *ainavas vērtībām**.**
- 10.10.1 Infrastruktūras izveidošana, uzturēšana un izmantošana, kā arī transportēšana tiek organizēta tā, lai aizsargātu vai mazinātu negatīvo ietekmi uz 6.1. kritērijā identificētajām vides vērtībām.

- 10.10.2 Mežkopības pasākumus organizē tā, lai aizsargātu vai mazinātu negatīvo ietekmi uz 6.1. kritērijā identificētajām vides vērtībām.
- 10.10.3 Traucējumi vai kaitējumi ūdenstecēm, ūdenstilpēm, augsnei, retām un apdraudētām sugām, dzīvotnēm, ekosistēmām un ainavas vērtībām tiek savlaicīgi aizkavēti, mazināti vai novērsti, bet apsaimniekošanas darbības tiek pielāgotas tā, lai nepieļautu turpmāku kaitējumu.
- 10.11 Organizācija* apsaimniekošanas darbības, kas saistītas ar koksnes un nekoksnes produktu* iegūšanu, veic tā, lai saglabātu vides vērtības*, mazinātu koksnes atliekas, kā arī nenodarītu kaitējumu citiem produktiem un pakalpojumiem.**
- 10.11.1 Koksnes un komerciālo nekoksnes produktu ieguvi īsteno tā, lai mazinātu vai izvairītos no ietekmes uz 6.1. kritērijā noteiktajām vides vērtībām un Īpaši Saglabājamām Vērtībām, kā noteikts 9.1 un 9.2 kritērijos
- 10.11.2 Mežizstrādes praksē produktu sortiments tiek sagatavots tā, lai pēc iespējas racionālāk izmantotu katru tirgū realizējamo stumbra daļu.
- NTFP 10.11.2.1 Atsevišķu nekoksnes produktu daļu ievākšana tiek veikta tā, lai neapdraudētu to dzīvotspēju. Tiek piemērota labākā prakse, lai mazinātu ietekmi uz nekoksnes produktu vitalitāti.
- NTFP 10.11.2.2 Gadījumos, kad komerciālie nekoksnes produkti tiek īslaicīgi uzglabāti mežā, tas tiek darīts tā, lai līdz minimumam samazinātu produkta kvalitātes zudumu un slimību izplatīšanās risku.
- 10.11.3 Atstāj pietiekami daudz atmirušās koksnes, kritalu un meža struktūru, lai saglabātu vides vērtības.
- 10.11.4 Mežizstrādes prakse mazina ietekmi uz 6.6.1 indikatorā definētajiem meža struktūras elementiem.
- 10.12 Organizācija* likvidē atkritumus* videi draudzīgā veidā.**
- 10.12.1 Visu atkritumu savākšana, satīrīšana, transportēšana un likvidēšana notiek videi draudzīgā veidā, saglabājot vides vērtības, kā noteikts 6.1. kritērijā.

E Pielikumi

Pielikums A Saraksts ar piemērojamiem tiesību aktiem, noteikumiem un valsts ratificētajiem starptautiskiem nolīgumiem, konvencijām un vienošanās

Piezīme: Pielikums var neietvert pilnīgu piemērojamo tiesību aktu sarakstu. Ja ir piemērojami kādi papildus tiesību akti, kas nav ietverti sarakstā, sertifikāta turētājs ievēro arī tos.

1. Likumīgas* tiesības veikt mežizstrādi	
1.1 Zemes valdījuma* un apsaimniekošanas tiesības	<p>LR likums "Civillikums" 28.01.1937 (The Latvian Civil Code)</p> <p>LR likums "Administratīvās atbildības likums" 25.10.2018 (Law on Administrative Liability)</p> <p>LR likums "Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" 21.11.1990. (Law on Land Reform in Rural Areas of the Republic of Latvia)</p> <p>LR likums "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 09.07.1992. (Law On Land Privatisation in Rural Areas)</p> <p>LR likums "Par agrāro reformu Latvijas Republikā" 13.06.1990. (Law on Agrarian Land Reform in the Republic of Latvia)</p> <p>LR likums "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 30.10.1997. (Law On the Completion of Land Reform in Rural Areas)</p> <p>LR likums "Zemesgrāmatu likums" 22.12.1937. (Land Register Law)</p> <p>LR likums "Nekustamā īpašuma valsts kadastra likums" 01.12.2005. (National Real Estate Cadastre Law)</p> <p>LR likums "Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās" 30.01.1997. (Law On Recording of Immovable Property in the Land Registers)</p> <p>LR likums "Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās" 29.03.1995. (Law on Land Ownership Right of the State and the Local Governments and their Securing in the Land Registry)</p> <p>LR likums "Par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi, kura aizņemta ar īpaši aizsargājamiem dabas objektiem" 14.09.1995. (Law on Restoration of Ownership Rights On Land Occupied by Specially Protected Land Objects)</p> <p>LR likums "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās" 04.04.2013. (Law on Compensation for Restrictions on Economic Activities in Protected Areas)</p> <p>MK noteikumiem Nr.114 "Kārtība, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, un minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai (Cabinet Regulation No.114 "Procedure for Determining Extent of Land User Losses Related to Damages Caused by Specially Protected Non-game Species and Migrating Species")</p>

	<p>30.06.2005. likums "Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbībasierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos" (Law On the Rights of Landowners to Compensation for Restrictions on Economic Activities in Specially Protected Nature Territories and Microreserves)</p> <p>LR likums "Fizisko personu datu apstrādes likums" 21.06.2018 (Personal Data Processing Law)</p> <p>LR likums "Meliorācijas likums" 14.01.2010. (Amelioration Law)</p> <p>LR likums "Aizsargjoslu likums" 05.02.1997. (Protection Zone Law)</p> <p>02.05.1996. likums "Par zemes dzīlēm" (Law On Subterranean Depths)</p> <p>LR likums "Meža likums" 24.02.2000. (Law on Forests)</p> <p>MK noteikumi Nr.776 "Valsts meža zemes atsavināšanas kārtība" 19.09.2006. (Cabinet Regulation No. 776 "Procedure for State Forest Land Expropriation")</p>
<p>1.2 Apsaimniekošanas un ciršanas plānošana</p>	<p>LR likums "Meža likums" 24.02.2000. (Law on Forests)</p> <p>LR likums "Valsts meža dienesta likums" 25.11.1999. (The State Forest Service Law)</p> <p>MK noteikumi Nr.384 "Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi" 21.06.2016. (Cabinet Regulation No. 384 "Regulations regarding Forest Inventory and Information Flow in the State Register of Forests")</p> <p>24.10.2002. likums "Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums" (Fire Safety and Fire-fighting Law)</p> <p>MK noteikumi Nr.935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā" 18.12.2012. (Cabinet Regulation No. 935 "On Procedures for Tree Felling in Forest Lands")</p> <p>MK noteikumi Nr.308 "Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi" 02.05.2012. (Cabinet Regulation No. 308 "Regulations on Forest Regeneration, Forest Regrowing and Plantation Forests")</p> <p>MK noteikumi Nr.309 "Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža" 02.05.2012. (Cabinet Regulation No. 309 "On Tree Felling in Non- forest Lands")</p> <p>MK noteikumi Nr.936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā" 18.12.2012. (Cabinet Regulation No. 936 "Nature Protection Regulations in Forest Management")</p> <p>26.05.2014 MK noteikumi Nr.269 "Noteikumi par medījamo dzīvnieku nodarīto zaudējumu noteikšanu un medību koordinācijas komisijām (Cabinet Regulation No.269 "Procedure for Determining of Losses to Agriculture and Forestry Caused by the Game Animals")</p> <p>18.12.2012 MK noteikumi Nr.947 "Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtējās situācijas izsludināšanu mežā (Cabinet Regulation No.947 "Regulations for Taking Forest Protection Measures and Declaring Emergency Situations")</p> <p>26.03.2013 MK noteikumi Nr.159 "Noteikumi par meža reproduktīvo materiālu" (Cabinet Regulation No.159 "Regulation Regarding Forest Reproductive Material")</p>

	<p>17.12.2020 MK noteikumi Nr.774 "Mežam nodarīto zaudējumu noteikšanas kārtība" (Cabinet Regulation No.774 "Procedure for Determination of Forest Damage")</p> <p>17.12.2013. MK noteikumi Nr.1482 "Medību reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumu radīto zaudējumu un nelikumīgi iegūtās medību produkcijas vērtības atlīdzināšanas noteikumi"</p> <p>17.02.2004. MK noteikumi Nr.82 "Ugunsdrošības noteikumi" (Cabinet Regulation No.82 "Fire Safety Regulations")- zaudējis spēku ar 19.04.2016 MK noteikumi Nr.238 "Ugundrošības noteikumi" (Cabinet Regulation No.238 "Fire Safety Regulations")</p> <p>19.07.2005. MK noteikumi Nr.536 "Kalifornijas bruņuts izplatības apkarošanas un ierobežošanas kārtība" (Cabinet Regulation No.536 "Procedures for Limitation and Spread Prevention of Quadraspidiotus perniciosus")</p>
1.3 Ciršanas atļaujas	<p>LR likums "Meža likums" 24.02.2000. (Law on Forests)</p> <p>LR likums "Valsts meža dienesta likums" 25.11.1999. (The State Forest Service Law)</p> <p>LR likums "Par koku un apaļo kokmateriālu uzskaiti darījumos" 16.12.2004. (Law On Inventory of Trees and Round Timber in Transactions)</p> <p>MK noteikumi Nr.935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā" 18.12.2012. (Cabinet Regulation No. 935 "On Procedures for Tree Felling in Forest Lands")</p> <p>MK noteikumi Nr.309 "Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža" 02.05.2012. (Cabinet Regulation No. 309 "On Tree Felling in Non- forest Lands")</p> <p>MK noteikumi Nr.384 "Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi" 21.06.2016. (Cabinet Regulation No. 384 "Regulations regarding Forest Inventory and Information Flow in the State Register of Forests")</p> <p>MK noteikumi Nr.647 "Mežaudzes novērtēšanas kārtība" 25.06.2009. (Cabinet Regulation No.647 "Procedure for Forest Stand Evaluation")</p>
2. Nodokļi un nodevas	
2.1 Pievienotās vērtības un citi tirdzniecības nodokļi	<p>LR likums "Par nodokļiem un nodevām" 02.02.1995. (Law On Taxes and Duties)</p> <p>LR likums "Pievienotās vērtības nodokļa likums" 29.11.2012. (Value Added Tax Law)</p> <p>MK noteikumi Nr.17 "Pievienotās vērtības nodokļa likuma normu piemērošanas kārtība un atsevišķas prasības pievienotās vērtības nodokļa maksāšanai un administrēšanai" 03.01.2013. Cabinet Regulation No. 17 " Procedures for Applying the Norms of the Value Added Tax and Individual Requirements for Payment and Administration of Value Added Tax")</p> <p>MK noteikumi Nr.40 "Noteikumi par pievienotās vērtības nodokļa deklarācijām" 15.01.2013. (Cabinet Regulation No. 40 "Regulations Regarding Value Added Tax Returns")</p>

	<p>MK noteikumi Nr.237 "Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas noteikumi" 10.04.2007. (Cabinet Regulation No. 237 "Declaration of Transactions in Cash")</p> <p>MK noteikumi Nr.178 "Kārtība, kādā piemērojami starptautiskajos līgumos par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu noteiktie nodokļu atvieglojumi" 30.04.2001. (Cabinet Regulation No. 178 "Procedures for Application of Tax Relief Determined in International Agreements for Prevention of Double Taxation and Tax Evasion")</p> <p>MK noteikumi Nr.149 "Kārtība, kādā kārtējie nodokļu maksājumi un nokavētie nodokļu maksājumi tiek ieskaitīti budžetā" 18.04.2000. (Cabinet Regulation No. 149 "Procedures for Crediting the State Budget Current Payable Taxes and Overdue Tax Payments")</p> <p>MK noteikumi Nr.82 "Noteikumi par valsts nodevu par mežsaimnieciskām un medību darbībām" 11.02.2014. (Cabinet Regulation No. 82 "Regulations On State Levy On Forestry and Hunting Activities")</p> <p>28.06.2005. MK noteikumi Nr.480 "Noteikumi par kārtību, kādā pašvaldības var uzlikt pašvaldību nodevas" (Cabinet Regulation No.480 "Regulation on Procedure by which Municipalities May Impose Municipal Fees")</p> <p>27.03.2001. MK noteikumi Nr.150 "Noteikumi par nodokļu maksātāju un nodokļu maksātāju struktūrvienību reģistrāciju Valsts ieņēmumu dienestā" (Cabinet Regulation No.150 "Regulations regarding the Registration of Taxpayers' and Taxpayer Units with the State Revenue Service")</p> <p>4.07.2000. MK noteikumi Nr.221 "Kārtība, kādā nokavētajiem valsts budžetā ieskaitāmajiem nodokļu maksājumiem samazināma iepriekš aprēķinātā nokavējuma nauda un kādā atceļams lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu samaksas termiņu pagarināšanu" (Cabinet Regulation No.221 "Procedure for Reduction of Previously Charged Delayed Payment Penalty for Tax Arrears to the State Budget; Procedure for Cancellation of The Decision on Term Extension for Tax Arrears Settlement")</p> <p>11.02.2003. MK noteikumi Nr.76 "Kārtība, kādā ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek zemi, kuru aizņem atjaunotās vai ieaudzētās mežaudzes" (Cabinet Regulation No.76 "Procedures by which Immovable Property Tax is not Imposed on Land under Regenerated or Newly Established Forest")</p>
2.2 Ienākumu un peļņas nodokļi	<p>LR likums "Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums" 28.07.2017. (Law On Corporate Income Tax)</p> <p>LR likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.05.1993. (Law On Personal Income Tax)</p> <p>MK noteikumi Nr.677 "Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normu piemērošanas noteikumi" 14.11.2017. (Cabinet Regulation No. 677 "Rules for the Application of the Norms of the Law On Corporate Income Tax")</p> <p>MK noteikumi Nr.568 "Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācijām un to aizpildīšanas kārtību" 21.08.2012. (Cabinet Regulation No. 568 "Regulations Regarding the Declarations of Personal Income Tax and the Procedures for the Completion Thereof")</p>

	<p>MK noteikumi Nr.899 "Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" 21.09.2010. (Cabinet Regulation No. 899 "Application of Norms of Law On Personal Income Tax")</p> <p>MK noteikumi Nr.677 "Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa paziņojumiem" 25.08.2008. (Cabinet Regulation No. 677 "Regulation On Personal Income Tax Statements")</p> <p>MK noteikumi Nr.785 "Kārtība, kādā iedzīvotāju ienākuma nodokli, ar nodokli saistīto nokavējuma naudu un soda naudu ieskaita budžetā" 16.12.2014. (Cabinet Regulation No. 785 "Procedure for Transfer of Personal Income Tax, Overdue Payments and Penalties into the State Budget")</p>
3. Mežsaimniecība un mežizstrāde	
3.1 Koku ciršanas noteikumi	<p>LR likums "Meža likums" 24.02.2000. (Law on Forests)</p> <p>MK noteikumi Nr.935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā" 18.12.2012. (Cabinet Regulation No. 935 "On Procedures for Tree Felling in Forest Lands")</p> <p>MK noteikumi Nr.309 "Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža" 02.05.2012. (Cabinet Regulation No. 309 "On Tree Felling in Non- forest Lands")</p> <p>MK noteikumi Nr.936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā" 18.12.2012. (Cabinet Regulation No. 936 "Nature Protection Regulations in Forest Management")</p> <p>MK noteikumi Nr.384 "Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi" 21.06.2016. (Cabinet Regulation No. 384 "Regulations regarding Forest Inventory and Information Flow in the State Register of Forests")</p> <p>14.12.2010. MK noteikumi Nr.1117 "Bioeļļas kvalitātes prasības un mežizstrādes darbos izmantojamo griezējinstrumentu eļļošanai lietojamās bioeļļas izmantošanas un kontroles kārtība" (Cabinet Regulation No.1117 "Requirements for Bio-oil Quality and Procedures for Bio-oil Use and Control for Cutting Tools Used in Forestry")</p>
3.2 Aizsargājamās sugas un teritorijas	<p>LR likums "Vides aizsardzības likums" 02.11.2006. (Environmental Protection Law)</p> <p>LR likums "Meža likums" 24.02.2000. (Law on Forests)</p> <p>LR likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 02.03.1993. (Law On Specially Protected Nature Territories)</p> <p>LR likums "Sugu un biotopu aizsardzības likums" 16.03.2000. (Law on the Conservation of Species and Biotopes)</p> <p>LR likums "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās" 04.04.2013. (Law on Compensation for Restrictions on Economic Activities in Protected Areas)</p> <p>LR likums "Dzīvnieku aizsardzības likums" 09.12.1999. (Animal Protection Law)</p> <p>LR likums "Par Starptautisko augu aizsardzības konvenciju" 05.06.2003. (Law on International Plant Protection Convention)</p>

	<p>LR likums "Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību" 31.08.1995. (Law on Rio de Janeiro Convention on Biological Diversity)</p> <p>LR likums "Par 1979.gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību" 17.12.1996. (Law on Convention for the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 1979)</p> <p>LR likums "Par Konvenciju par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību" 17.02.1997. (Law on Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Paris, 1972)</p> <p>LR likums "Par Starptautisko augu aizsardzības konvenciju" 05.06.2003. (Law on International Plant Protection Convention)</p> <p>LR likums "Par Eiropas ainavu konvenciju" 29.03.2007. (Law on European Landscape Convention)</p> <p>MK noteikumi Nr.936 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā" 18.12.2012. (Cabinet Regulation No. 936 "Nature Protection Regulations in Forest Management")</p> <p>28.05.2002. MK noteikumi Nr.199 "Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā" (Cabinet Regulation No.199 "Criteria for Creation of Protected Nature Territories of European Significance (Natura 2000) in Latvia")</p> <p>18.07.2006. MK noteikumi Nr.594 "Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai" (Cabinet Regulation No.594 "Regulation on Criteria to Determine Compensatory Measures for The Network of Specially Protected Nature Territories of European Significance (Natura 2000); Procedure of Criteria Application and Requirements for Development and Implementation of Long-term Monitoring Plan")</p> <p>30.09.2010. MK noteikumi Nr.925 "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības" (Cabinet Regulation No.925 "Species and Habitat Conservation Expertise Statement Content and Minimum Requirements Contained")</p> <p>16.03.2010. MK noteikumi Nr.267 "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu sertificēšanas un darbības uzraudzības kārtība" (Cabinet Regulation No.267 "Procedures for Supervision of Activities and Certification of Species and Habitat Conservation Experts")</p> <p>MK noteikumi Nr.507 "Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums" 02.06.2009. (Cabinet Regulation No. 507 "Regulation on Nature Conservancy Agency")</p> <p>MK noteikumi Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 16.03.2010. (Cabinet Regulation No. 264 "General Regulations on Protection and Use of Specially Protected Nature Territories")</p> <p>MK noteikumi Nr.396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" 14.11.2000. (Cabinet Regulation No. 396 "Regulation Regarding the List of Specially Protected Species and Specially Protected Species of Limited Use")</p> <p>MK noteikumi Nr.350 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" 20.06.2017. (Cabinet Regulation No. 350 "Regulation Regarding the List of Specially Protected Habitats")</p>
--	---

	<p>MK noteikumi Nr. 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" 18.12.2012. (Cabinet Regulation No. 940 "Procedure for establishment, management and protection status of micro reserves and their buffer zones")</p> <p>MK noteikumi Nr.211 "Noteikumi par putnu sugu sarakstu, kurām piemēro īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā" 27.03.2007. (Cabinet Regulation No. 211 "Regulation on The List of Bird Species Subject to Special Habitat Protection Measures to Ensure the Survival and Reproduction in Population Area")</p> <p>30.06.2005. likums "Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbībasierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos" (Law On the Rights of Landowners to Compensation for Restrictions on Economic Activities in Specially Protected Nature Territories and Microreserves)</p> <p>MK noteikumi Nr.212 "Noteikumi par putnu sugu sarakstu, uz kurām neattiecas aizliegtās darbības" 27.03.2007. (Cabinet Regulation No. 212 "Regulation on The List of Bird Species Not Covered by The Prohibited Acts")</p> <p>MK noteikumi Nr.468 "Invazīvo augu sugu saraksts" 30.06.2008. (Cabinet Regulation No. 468 "List of Invasive Alien Plant Species")</p> <p>MK noteikumi Nr.467 "Invazīvo augu sugu izplatības ierobežošanas noteikumi" 30.06.2008. (Cabinet Regulation No. 467 "Regulations Regarding Restriction of the Distribution of Invasive Alien Plant Species")</p> <p>MK noteikumi Nr.213 "Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu" 27.03.2007. (Cabinet Regulation No. 213 "Regulation Regarding Criteria for Assessing Impact Significance of the Damage to the Specially Protected Species or Specially Protected Habitats")</p> <p>MK noteikumi Nr.69 "Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem" 23.02.1999. (Cabinet Regulation No. 69 "Regulation on Protected Landscape Areas")</p> <p>MK noteikumi Nr.83 "Noteikumi par dabas parkiem" 09.03.1999. (Cabinet Regulation No. 83 "Regulation on Nature Parks")</p> <p>MK noteikumi Nr.212 "Noteikumi par dabas liegumiem" 15.06.1999. (Cabinet Regulation No. 212 "Regulation on Nature Reserves")</p> <p>MK noteikumi Nr.131 "Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem" 20.03.2001. (Cabinet Regulation No. 131 "Regulation on Protected Dendrological Plantations")</p> <p>MK noteikumi Nr.559 "Invazīvo augu sugas – Sosnovska latvāņa – izplatības ierobežošanas noteikumi" 14.07.2008. (Cabinet Regulation No. 559 "Regulations Regarding Restricting the Spread of the Invasive Plant Species – Heracleum sosnowskyi Manden")</p> <p>09.10.2007. MK noteikumi Nr.686 "Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību" (Cabinet Regulation No.686 "Regulation on Content and Procedure for the Development of Management Plan for Specially Protected Nature Territory")</p>
--	---

	<p>22.11.2005. MK noteikumi Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" (Cabinet Regulation No.888 "Regulation on Protected Alleys")</p> <p>17.04.2001. MK noteikumi Nr.175 "Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem" (Cabinet Regulation No.175 "Regulation on Protected Geological and Geomorphological Sites")</p> <p>23.03.2004. MK noteikumi Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (Cabinet Regulation No.157 "Procedures for Carrying Out a Strategic Environmental Impact Assessment")</p> <p>26.08.2003. MK noteikumi Nr.474 "Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu" (Cabinet Regulation No.474 "Regulations regarding the Registration, Protection, Utilisation and Restoration of Cultural Monuments, the Right of First Refusal of the State and the Granting of the Status of an Environment-Degrading Object")</p> <p>07.07.2008. MK noteikumi Nr.511 "Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība" (Cabinet Regulation No.511 "Cost Calculation Procedure for Natural Preserve Damage Assessment and Restoration")</p> <p>19.04.2011. MK noteikumi Nr.300 "Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)" (Cabinet Regulation No.300 "Procedure on Assessment of Impact on Specially Protected Nature Territory of European Significance (Natura 2000)")</p> <p>15.09.2009. MK noteikumi Nr.1055 "Noteikumi par to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība, un to dzīvnieku un augu sugu indivīdu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus" (Cabinet Regulation No.1055 "Regulation on List of Animal and Plant Species of European Community Significance Requiring Conservation and The List of Animal and Plant Species Which Obtaining May Adjust Restricted Conditions of Use")</p> <p>21.02.2006. MK noteikumi Nr.153 "Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu" (Cabinet Regulation No.153 "Regulation on the List of European Union Priority Species and Habitats Occurring in Latvia")</p>
3.3 Vides prasības	<p>LR likums "Meža likums" 24.02.2000. (Law on Forests)</p> <p>LR likums "Sugu un biotopu aizsardzības likums" 16.03.2000. (Law on the Conservation of Species and Biotopes)</p> <p>LR likums "Aizsargjoslu likums" 05.02.1997. (Protection Zone Law)</p> <p>15.03.2001. likums "Par piesārņojumu" (Law On Pollution)</p> <p>28.10.2010. likums "Atkritumu apsaimniekošanas likums" (Waste Management Law)</p> <p>12.09.2002. likums "Ūdens apsaimniekošanas likums" (Water Management Law)</p> <p>4.10.1998. likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (Law On Environmental Impact Assessment)</p> <p>25.01.2011. MK noteikumi Nr.83 "Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi" (Cabinet Regulation No.83 "Procedures for the Environmental Impact Assessment of an Intended Activity"- zaudējis spēku ar 13.01.2015. MK noteikumiem Nr.18 "Kārtība, kādā-</p>

	<p>MK noteikumi Nr.1312 "Noteikumi par darbību ierobežojumiem aizsargjoslās ap valsts aizsardzības objektiem" 10.11.2009. (Cabinet Regulation No. 1312 "Regulation on Restricted Operations in Protection Belt Around National Defense Facilities")</p> <p>MK noteikumi Nr.85 "Kārtība, kādā nosaka zaudējumu atlīdzības veidu un apmēru, kā arī aprēķina zaudējumus, kas saistīti ar gājēju celiņu ierīkošanu un īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā" 26.01.2010. (Cabinet Regulation No. 85 "Procedure for Determining Type and Extent of Compensation for Damages, Calculation of Losses Related to Installation of Walking Routes and - Retractions of Property Rights in Protection Belt of The Baltic Sea and The Riga Gulf")</p> <p>MK noteikumi Nr.306 "Noteikumi par ekspluatācijas aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm noteikšanas metodiku lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un meža zemēs" 02.05.2012. (Cabinet Regulation No. 306 "Regulation on Method of Establishing The Operational Protective Zone around The Drainage Structures and Devices in Agricultural Land and Forest Land")</p> <p>MK noteikumi Nr.508 "Noteikumi par aizsargjoslām ap valsts aizsardzības objektiem un šo aizsargjoslu platumu" 27.06.2006. (Cabinet Regulation No. 508 "Regulation on Protection Belts and Their Width around National Defense Facilities")</p> <p>MK noteikumi Nr.599 "Metodika drošības aizsargjoslu noteikšanai gar dzelzceļiem, pa kuriem pārvadā naftu, naftas produktus, bīstamas ķīmiskās vielas un produktus" 18.07.2006. (Cabinet Regulation No. 599 "Method of Establishing Security Protection Belts along The Railways Carrying Oil, Oil Products and Hazardous Chemicals and Products")</p> <p>24.04.2007. MK noteikumi Nr.281 "Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas" (Cabinet Regulation No.281 "Regulations Regarding Preventative and Rehabilitation Measures and the Procedures for Evaluation of Environmental Damage and Calculation of Costs of Preventative, Emergency and Rehabilitation Measures")</p> <p>23.12.2003. MK noteikumi Nr.736 "Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju" (Cabinet Regulation No.736 "Regulations Regarding a Permit for the Use of Water Resources")</p> <p>12.07.2011. MK noteikumi Nr.549 "Noteikumi par ūdens objektiem, kuru hidroloģiskais režīms ir regulējams ar hidrotehniskajām būvēm" (Cabinet Regulation No.549 "Regulations Regarding Waterbodies which Hydrological Regime is Adjustable by Hydro-technical Structures")</p> <p>27.12.2005. MK noteikumi Nr.1014 "Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība" (Cabinet Regulation No.1014 "Procedures for Development of Waterbody Management Rules")</p> <p>10.08.2010. MK noteikumi Nr.755 "Koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksu aprēķina, to sadales un norēķinu kārtība" (Cabinet Regulation No.755 "Procedure for Calculation of Costs and Expense Sharing for Construction, Usage and Maintenance of Shared Melioration System")</p> <p>03.08.2010. MK noteikumi Nr.714 "Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi" (Cabinet Regulation No.714 "Regulation Regarding Usage and Maintenance of Melioration System")</p>
--	--

<p>3.4 Veselība un drošība</p>	<p>LR likums "Darba aizsardzības likums" 20.06.2001(The Labour Protection Law).</p> <p>LR likums "Darba likums" 20.06.2001. (The Labour Law)</p> <p>LR likums "Augu aizsardzības likums" 17.12.1998. (Plant Protection Law)</p> <p>MK noteikumi Nr.310 "Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā" 02.05.2012. (Cabinet Regulation No. 310 "Labour Protection Requirements in Forestry")</p> <p>MK noteikumi Nr.372 "Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus" 20.08.2002. (Cabinet Regulation No. 372 "Labour Protection Requirements When Using Personal Protective Equipment")</p> <p>MK noteikumi Nr.189 "Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar bioloģiskajām vielām" 21.05.2002. (Cabinet Regulation No. 189 "Labour Protection Requirements when coming into Contact with Biological Substances")</p> <p>MK noteikumi Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 23.08.2001. (Cabinet Regulation No. 378 "Procedures on Calculation, Financing and Disbursement of Work Injury Compensation")</p> <p>MK noteikumi Nr.66 "Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret darba vides trokšņa radīto risku" 04.02.2003. (Cabinet Regulation No. 66 "Labour Protection Requirements for Protection of Employees from the Risk Caused by the Noise of the Work Environment")</p> <p>MK noteikumi Nr.284 "Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret vibrācijas radīto risku darba vidē" 13.04.2004. (Cabinet Regulation No. 284 "Labour Protection Requirements for the Protection of Employees from the Risk Caused by Vibration in the Work Environment")</p> <p>MK noteikumi Nr.325 Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās" 15.05.2007. (Cabinet Regulation No. 325 "Labour Protection Requirements when Coming in Contact with Chemical Substances at Workplaces")</p> <p>MK noteikumi Nr.660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība" 02.10.2007 (Cabinet Regulation No. 660 "Procedures for the Performance of Internal Supervision of the Work Environment")</p> <p>MK noteikumi Nr.950 Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība" 25.08.2009. (Cabinet Regulation No. 950 "Procedures for Investigation and Registration of Accidents at Work")</p> <p>MK noteikumi Nr.359 "Darba aizsardzības prasības darba vietās" 28.04.2009. (Cabinet Regulation No. 359 "Labour Protection Requirements in Workplaces")</p> <p>MK noteikumi Nr.713 "Noteikumi par kārtību, kādā nodrošina apmācību pirmās palīdzības sniegšanā, un pirmās palīdzības aptiecināšanas medicīnisko materiālu minimumu" 03.08.2010. (Cabinet Regulation No. 713 "Regulations Regarding Procedure for Providing Training on First-</p>
--------------------------------	---

	<p>-Aid and on Minimum of Medical Materials in First Aid Kits")</p> <p>MK noteikumi Nr.803 "Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar kancerogēnām vielām darba vietās" 29.09.2008. (Cabinet Regulation No. 803 "Labour Protection Requirements When Exposed to Carcinogenic Substances at Workplaces")</p> <p>MK noteikumi Nr.749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos" 10.08.2010. (Cabinet Regulation No. 749 "Regulations Regarding Training in Labour Protection Matters")</p> <p>MK noteikumi Nr.344 "Darba aizsardzības prasības, pārvietojot smagus" 06.08.2002. (Cabinet Regulation No. 344 "Labour Protection Requirements, when Moving Heavy Loads")</p> <p>MK noteikumi Nr.526 "Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu" 09.12.2002. (Cabinet Regulation No. 526 "Labour Protection Requirements when using Work Equipment")</p> <p>MK noteikumi Nr.143 "Darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā" 18.03.2014. (Cabinet Regulation No. 143 "Labour Protection Requirements when Working in Height")</p> <p>MK noteikumi Nr.1064 "Augu aizsardzības līdzekļu klasificēšanas, marķēšanas un iepakojšanas kārtība" 28.12.2004. (Cabinet Regulation No. 1064 "Procedures for Classification, Labelling and Packaging of Plant Protection Products")</p> <p>MK noteikumi Nr.950 "Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi" 13.12.2011. (Cabinet Regulation No. 950 "On Using and Handling of Plant Protection Products")</p> <p>04.05.1990. AP deklarācija "Par LR pievienošanos starptautisko tiesību dokumentiem cilvēktiesību jautājumos" (Declaration of the Supreme Soviet On Accession of the Republic of Latvia to the International Law on Human Rights)</p> <p>10.03.2009. MK noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude" (Cabinet Regulation No.219 "Procedures for Performance of Mandatory Health Examinations")</p> <p>06.08.2002. MK noteikumi Nr.343 "Darba aizsardzības prasības, strādājot ar displeju" (Cabinet Regulation No.343 "Labour Protection Requirements when Working with Displays")</p> <p>11.12.2007. MK noteikumi Nr.842 "Kārtība, kādā juridiskajām un fiziskajām personām kompensējami izdevumi un zaudējumi, kas radušies, iesaistot personu resursus reaģēšanas pasākumos, ugunsgrēka dzēšanā vai glābšanas darbos, un kompensācijas apmēra aprēķināšanas kārtība" (Cabinet Regulation No.842 "Procedures Regarding Legal Entities' and Individuals' Eligibility for Compensation of Expenses and Losses for Involvement in Fire-fighting or Rescue Operations; Procedure for Compensation Amount Calculation")-zaudējis spēku ar 07.03.2017 MK noteikumi Nr.131 "Noteikumi par juridiskās vai fiziskās personas resursu iesaistīšanu reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos vai ugunsgrēka dzēšanā, vai glābšanas darbos, kā arī tai radušos izdevumu un zaudējumu kompensācijas aprēķināšanas kārtību</p>
--	--

<p>3.5 Legāla nodarbinātība</p>	<p>"LR likums "Darba likums" 20.06.2001. (The Labour Law)</p> <p>29.04.1999. likums "Darba devēju organizāciju un to apvienību likums" (Employers' Organisations and their Associations Law)</p> <p>LR likums "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 01.10.1997. (Law on State Social Insurance)</p> <p>LR likums "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 0211.1995. (Law on Compulsory Social Insurance in respect of Accidents at Work and Occupational Health)</p> <p>MK noteikumi Nr.10 "Noteikumi par darbiem, kuros atļauts nodarbināt bērnus vecumā no 13 gadiem" 08.01.2002. (Cabinet Regulation No. 10 "Regulations regarding Work in which Employment of Children from the Age of 13 is permitted")</p> <p>MK noteikumi Nr.206 Noteikumi par darbiem, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus, un izņēmumi, kad nodarbināšana šajos darbos ir atļauta saistībā ar pusaudža profesionālo apmācību" 28.05.2002. (Cabinet Regulation No. 206 "Regulations regarding Work in which Employment of Adolescents is prohibited and Exceptions when Employment in such Work is Permitted in Connection with Vocational Training of the Adolescent")</p> <p>MK noteikumi Nr.656 "Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu" 24.11.2015. (Cabinet Regulation No. 656 "Regulation Regarding Minimum Monthly Wage and the Minimum Hourly Wage")</p> <p>MK noteikumi Nr.50 "Obligātās sociālās apdrošināšanas pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām apdrošināšanas atlīdzības piešķiršanas un aprēķināšanas kārtība" 16.02.1999. (Cabinet Regulations No. 50 "Procedures for Calculation and Allocation of Insurance Compensation for Compulsory Social Insurance in Respect of Accidents at Work and Occupational Diseases")</p> <p>MK noteikumi Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 23.08.2001. (Cabinet Regulation No. 378 "Procedures On Calculation, Financing and Disbursement of Work Injury Compensation")</p> <p>MK noteikumi Nr.99 "Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju" 08.02.2005. (Cabinet Regulation No. 99 "Regulations regarding the Types of Commercial Activities in which an Employer shall Involve a Competent Authority")</p> <p>MK noteikumi Nr.427 "Uzticības personu ievēlēšanas un darbības kārtība" 17.09.2002. (Cabinet Regulation No. 427 "Procedures for the Election of Trusted Representatives and the Activities Thereof")</p> <p>04.05.1990. AP deklarācija "Par LR pievienošanos starptautisko tiesību dokumentiem cilvēktiesību jautājumos" (Declaration of the Supreme Soviet On Accession of the Republic of Latvia to the International Law on Human Rights)</p> <p><u>Ratificētās Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) konvencijas:</u></p> <p>LR likums "Par Starptautiskās darba organizācijas konvencijām Nr. 81, 129, 144, 154, 155, 158, 173" 15.06.1994. (Law on ILO Conventions No. 81, 129, 144, 154, 155, 158, 173)</p> <p>SDO C100 - 1951. gada "Konvencija par vienlīdzīgu atlīdzību". Spēkā no 27.01.1993. (ILO C100 Equal Remuneration Convention)</p>
---------------------------------	--

	<p>SDO 1948.gada "Konvencija par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību, apvienojoties organizācijās" (C87). Spēkā no 27.01.1993. (ILO C87 Freedom of Association and Protection of the Right to Organize Conventions)</p> <p>SDO 1949.gada "Konvencija par tiesībām uz apvienošanas organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu" (C98). Spēkā no 27.01.1993. (ILO C98 Right to Organize and Collective Bargaining Convention)</p> <p>SDO 1973.gada "Minimālā vecuma konvencija" (C138). Spēkā no 02.06.2006. (ILO C138 Minimum Age Convention)</p> <p>SDO 1999.gada "Bērnu darba ļaunāko formu konvencija" (C182). Spēkā no 02.06.2007. (ILO C182 Worst Forms of Child Labour Convention)</p> <p>SDO 1930.gada "Piespiedu darba konvencija" (C29). Spēkā no 02.06.2007. (ILO C29 Forced Labour Convention)"</p>
4. Trešo personu tiesības	
4.1 Paražu tiesības	<p>LR likums "Civillikums" 28.01.1937. (The Latvian Civil Code)</p> <p>LR likums "Meža likums" 24.02.2000. (Law on Forests)</p> <p>LR likums "Medību likums" 08.07.2003. (Hunting Law)</p> <p>MK noteikumi Nr.421 "Medību noteikumi" 22.07.2014. (Cabinet Regulation No. 421 "Hunting Regulations")</p> <p>MK noteikumi Nr.889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību" 18.12.2012. (Cabinet Regulation No. 889 "Terms of deforestation compensation criteria for determining and calculating the reimbursement arrangements")</p>
5. Tirdzniecība un transportēšana	
Piezīme: Šī sadaļa ietver prasības <i>meža*</i> apsaimniekošanas darbībām, kā arī materiālu pārstrādei un tirdzniecībai.	
5.1 Klasificēšana pēc sugām, apjomiem, kvalitātes	<p>LR likums "Par koku un apaļo kokmateriālu uzskaiti darījumos" 16.12.2004. (Law On Inventory of Trees and Round Timber in Transactions)</p> <p>MK noteikumi Nr.744 "Noteikumi par koku un apaļo kokmateriālu uzskaiti" 06.11.2007. (Cabinet Regulation No. 744 "On Accounting of Timber and Roundwood")</p>
5.2 Tirdzniecība un transportēšana	<p>13.04.2000. likums "Komerclikums" (The Commercial Law)</p> <p>03.04.2018 MK noteikumi Nr.193 "Kārtība, kādā skaidro naudu izņem no juridiskās personas vai individuālā komersanta kases vai citas skaidrās naudas glabāšanas vietas (Cabinet Regulation No.193 "Regulation on Cash withdrawal form Entity's Cash Register or Other Storage Place")</p> <p>02.05.2007. MK noteikumi Nr.282 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" (Cabinet Regulation No.282 "Procedures for Using Electronic Devices and Equipment for the Registration of Taxes and Other Payments")</p>

	<p>0.02.2007. MK noteikumiem Nr.95 "Noteikumi par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu tehniskajām prasībām (Cabinet Regulation No.95 "Regulations regarding Technical Requirements for Electronic Devices and Equipment for the Registration of Taxes and Other Payments")</p> <p>LR likums "Autopārvadājumu likums" 23.08.1995. (Law on Carriage by Road)</p> <p>LR likums "Dzelzceļa pārvadājumu likums" 21.12.2000. (Law on Carriage by Railroad)</p> <p>LR likums "Par Konvencijas par kravu starptautisko autopārvadājumu līgumu (CMR) Papildprotokolu par elektronisko pavadzīmi" 17.12.2009. (Law on Additional Protocol to the Convention on the Contract for the International Carriage of Goods by Road (CMR) Concerning the Electronic Consignment Note)</p> <p>LR likums "Par nodokļiem un nodevām" 02.02.1995. (Law On Taxes and Duties)</p> <p>MK noteikumi Nr.225 "Kārtība, kādā veicami kombinētie komercpārvadājumi, kombinētie pašpārvadājumi vai kombinētie pārvadājumi ar iznomātu transportlīdzekli, kā arī prasības kombinēto pārvadājumu kravas pavaddokumentam" 29.04.2003. (Cabinet of Ministers Regulations No. 225 "Procedure for Combined Commercial Cargo Transport, A combined Multimodality or with a Hired Vehicle, as well as Requirements for Intermodal Cargo Documents")</p> <p>MK noteikumi Nr.158 "Kravas izsniegšanas noteikumi" 08.04.2003. (Cabinet of Ministers Regulations No. 158 "Regulations on Railroad cargo delivery")</p> <p>MK noteikumi Nr.506 "Noteikumi par kravu pieņemšanu pārvadāšanai pa dzelzceļu" 04.11.2002. (Cabinet of Ministers Regulations No. 506 "Rules for acceptance of goods by rail")</p> <p>MK noteikumi Nr.533 "Noteikumi par pavadzīmes aizpildīšanas kārtību dzelzceļa kravu pārvadājumos" 18.12.2001. (Cabinet of Ministers Regulations No. 533 "Provisions of lading filling procedure for rail freight")</p> <p>MK noteikumi Nr.70 "Dzelzceļa kravas pārvadājumu noteikumi" 04.02.2003. (Cabinet of Ministers Regulations No. 70 "Rail freight terms")</p> <p>MK noteikumi Nr.17 "Pievienotās vērtības nodokļa likuma normu piemērošanas kārtība un atsevišķas prasības pievienotās vērtības nodokļa maksāšanai un administrēšanai" 03.01.2013. (Cabinet Regulation No. 17 "Procedures for Applying the Norms of the Value Added Tax and Individual Requirements for Payment and Administration of Value Added Tax")</p>
5.3 Ārzonu tirdzniecība un transfertcenas	<p>LR likums "Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums" 28.07.2017. (Law On Corporate Income Tax)</p> <p>LR likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.05.1993. (Law On Personal Income Tax)</p> <p>MK noteikumi Nr.655 "Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām" 07.11.2017. (Cabinet Regulations No. 655 "On Low or Zero Tax Countries and Territories")</p>

5.4 Muitas noteikumi	<p>LR likums "Muitas likums" 02.06.2016. (Customs Law)</p> <p>LR likums "Augu aizsardzības likums" 17.12.1998. (Plant Protection Law)</p> <p>MK noteikumi Nr.861 "Zudumu apmēru noteikšanas kārtība muitas uzraudzībā esošajām nefasētajām precēm" 20.12.2016. (Cabinet Regulations No. 556 "Procedure for Determination the Amount of Losses for Non-prepacked Goods Under Customs Control")</p> <p>MK noteikumi Nr.218 "Augu karantīnas noteikumi" 30.03.2004. (Cabinet Regulations No. 218 "Regulations regarding Plant Quarantine")</p>
5.5 CITES	<p>LR likums "Par 1973.gada Vašingtonas konvenciju par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām" 17.12.1996. (Law "On 1973 Washington Convention On International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora")</p> <p>MK noteikumi Nr.133 "Kārtība, kādā tiek nodrošināta starptautiskā tirdzniecība ar apdraudētajiem savvaļas dzīvnieku un augu sugu īpatņiem" 06.04.1999. (Cabinet Regulation No.133 "Procedure for International Trade with Endangered Wild Animal and Plant Species")</p> <p>MK noteikumi Nr.1139 "Starptautiskās tirdzniecības apdraudēto savvaļas sugu īpatņu uzglabāšanas, reģistrācijas, turēšanas nebrīvē, marķēšanas, tirdzniecības un sertifikātu izsniegšanas kārtība" 06.10.2009. (Cabinet Regulation No. 1139 "Procedures On Storage, Registration, Keeping in Captivity, Labeling, Trade and Issuing of Certificates for Wild Species Endangered by the International Trade")</p> <p>MK noteikumi Nr.1019 "Noteikumi par 1973.gada Vašingtonas konvencijā par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām noteiktās atļaujas un sertifikāta izsniegšanas valsts nodevas apmēru, nodevas maksāšanas kārtību un atvieglojumiem" 19.12.2006. (Cabinet Regulations No. 1019 "Regulations governing permissions and certificate issuing state fees, fee payment arrangements and incentives for the 1973 Washington Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora")</p>
6. Pienācīga likumības pārbaude	
6.1 Pienācīgas likumības pārbaudes procedūras	<p>LR likums "Valsts meža dienesta likums" 25.11.1999. (The State Forest Service Law)</p> <p>MK noteikumi Nr.449 "Valsts meža dienesta nolikums" 30.07.2013. (Cabinet Regulations No. 449 "The Statutes of the State Forest Service")</p> <p>Saistošie ES tiesību akti:</p> <p>EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (ES) Nr. 995/2010 (2010. gada 20. oktobris), ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus (Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market);</p>

	<p>KOMISIJAS DELEĢĒTĀ REGULA (ES) Nr. 363/2012 (2012. gada 23. februāris) par pārraudzības organizāciju atzīšanas un atzīšanas atsaukšanas procedūras noteikumiem, kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus (Commission-</p> <p>-Delegated Regulation (EU) No 363/2012 of 23 February 2012 on the procedural rules for the recognition and withdrawal of recognition of monitoring organizations as provided for in Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market);</p> <p>KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS REGULA (ES) Nr. 607/2012 (2012. gada 6. jūlijs) par sīki izstrādātiem noteikumiem attiecībā uz likumības pārbaužu sistēmu un attiecībā uz pārraudzības organizācijām veikto pārbaužu biežumu un raksturu, kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus (Commission Implementing Regulation (EU) No 607/2012 of 6 July 2012 on the detailed rules concerning the due diligence system and the frequency and nature of the checks on monitoring organizations as provided for in Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market).</p>
--	---

atvijas Republikas ratificēto daudzpusējo vides aizsardzības nolīgumu un konvenciju, ILO konvenciju saraksts

06.12.1951. "Starptautiskā augu aizsardzības konvencija (pārstrādātais teksts apstiprināts FAO konferences 29 sesijā, 1997.gada novembrī)" (International Plant Protection Convention (New Revised Text approved by the FAO Conference at its 29th Session - November 1997))

20.10.2000. "Eiropas ainavu konvencija" (European Landscape Convention)

16.09.1979. Berne, "Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību" (Convention for the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 1979)

23.06.1979. "1979.gada Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību" (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, Bonn, 1979)

03.03.1973. konvencija "Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām" (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), Washington, 1973)

25.02.1991. starptautisks dokuments "1991.gada 25.februāra ESPO Konvencija par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā" (25 February 1991, ESPO Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context)

22.03.1974. un 1992.g. starptautisks līgums "Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzības konvencija (Helsinku Konvencija)" (Convention on the Protection of Marine Environment of the Baltic Sea Area, Helsinki, 1974 and 1992)

16.11.1972. UNESCO Parīzes "Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību" (Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Paris, 1972)

17.10.2003. UNESCO Parīzes "Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu" (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, Paris, 2003)

02.02.1971. Ramsāres "Konvencija par starptautiskās nozīmes mitrājiem, īpaši kā par ūdensputnu dzīvesvidi" (Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat, Ramsar, 1971)

05.06.1992. starptautisks dokuments "Konvencija par bioloģisko daudzveidību" (Convention on Biological Diversity, Rio de Janeiro, 1992)

22.03.1985. "Vīnes konvencija par ozona slāņa aizsardzību" un tās 16.09.1987. protokols "Monreālas protokols par ozona slāni noārdošām vielām"(Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer, Vienna, 1985 and the 1987 Montreal Protocol on the Substances Depleting the Ozone Layer)

09.05.1992. "Apvienoto Nāciju Organizācijas vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām" (United Nations Framework Convention on Climate Change, 1992)

ILO Conventions listed in FSC-POL-30-401 FSC and the ILO Conventions which must be complied with in all FSC certified forests

ILO C29 1930.g. "Piespiedu darba konvencija" (ILO C29 Forced Labour Convention)

ILO C87 1948.g."Konvencija par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību, apvienojoties organizācijās" (ILO C87 Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Conventions)

ILO C97 1949.g. (nav ratificēta) "Konvencija par darbaspēka migrāciju" (ILO C97 Migration for Employment (Revised) Convention)

ILO C98 1949.g. "Konvencija par tiesībām uz apvienošanas organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu" (ILO C98 Right to Organise and Collective Bargaining Convention)

ILO C100 1951.g. "Konvencija par vienlīdzīgu atlīdzību" (ILO C100 Equal Remuneration Convention)

ILO C105 1957.g. "Konvencija par piespiedu darba izskaušanu" (ILO C105 Abolition of Forced Labour Convention)

ILO C111 1958.g. "Par diskrimināciju (attiecībā uz nodarbinātību un nodarbošanos)" (ILO C111 Discrimination (Occupation and Employment) Convention)

ILO C131 1970.g. "Par minimālās algas noteikšanu" (ILO C131 Minimum Wage Fixing Convention) ILO C138 1973.g. "Minimālā vecuma konvencija" (ILO C138 Minimum Age Convention)

ILO C141 1975.g. (nav ratificēta) "Konvencija par lauku strādnieku organizācijām" (ILO C141 Rural Workers' Organizations Convention)

ILO C142 1975.g. "Par darbaspēka resursu attīstību" (ILO C142 Human Resources Development Convention)

ILO C143 1975.g. (nav ratificēta) "Konvencija par migrējošiem strādniekiem (papildu noteikumi)" (ILO C143 Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention)

ILO C155 1981.g. "Konvencija par darba drošību un arodveselību" (ILO C155 Occupational Safety and Health Convention)

ILO C169 1989.g. (nav ratificēta) "Pamatiedzīvotāju un cilšu iedzīvotāju Konvencija" (ILO C169 Indigenous and Tribal Peoples Convention)

ILO C182 1999.g. "Bērnu darba ļaunāko formu konvencija" (ILO C182 Worst Forms of Child Labour Convention)

ILO Prakses kodekss attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību meža darbos (ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry Work (ILO 1998))

ILO R135 1970.g. "Rekomendācija minimālās algas noteikšanai" (ILO Recommendation R135 Minimum Wage Fixing Recommendation)

06.12.1951. "Starptautiskā augu aizsardzības konvencija (pārstrādātais teksts apstiprināts FAO konferences 29 sesijā, 1997.gada novembrī)" (International Plant Protection Convention (New Revised Text approved by the FAO Conference at its 29th Session - November 1997))

20.10.2000. "Eiropas ainavu konvencija" (European Landscape Convention)

16.09.1979. Berne, "Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību" (Convention for the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 1979)

23.06.1979. "1979.gada Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību" (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, Bonn, 1979)

03.03.1973. konvencija "Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām" (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), Washington, 1973)

25.02.1991. starptautisks dokuments "1991.gada 25.februāra ESPO Konvencija par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā" (25 February 1991, ESPO Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context)

22.03.1974. un 1992.g. starptautisks līgums "Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzības konvencija (Helsinku Konvencija)" (Convention on the Protection of Marine Environment of the Baltic Sea Area, Helsinki, 1974 and 1992)

16.11.1972. UNESCO Parīzes "Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību" (Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Paris, 1972)

17.10.2003. UNESCO Parīzes "Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu" (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, Paris, 2003)

02.02.1971. Ramsāres "Konvencija par starptautiskās nozīmes mitrājiem, īpaši kā par ūdensputnu dzīvesvidi" (Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat, Ramsar, 1971)

05.06.1992. starptautisks dokuments "Konvencija par bioloģisko daudzveidību" (Convention on Biological Diversity, Rio de Janeiro, 1992)

22.03.1985. "Vīnes konvencija par ozona slāņa aizsardzību" un tās 16.09.1987. protokols "Monreālas protokols par ozona slāni noārdošām vielām"(Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer, Vienna, 1985 and the 1987 Montreal Protocol on the Substances Depleting the Ozone Layer)

09.05.1992. "Apvienoto Nāciju Organizācijas vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām" (United Nations Framework Convention on Climate Change, 1992)

ILO Conventions listed in FSC-POL-30-401 FSC and the ILO Conventions which must be complied with in all FSC certified forests

ILO C29 1930.g. "Piespiedu darba konvencija" (ILO C29 Forced Labour Convention)

ILO C87 1948.g."Konvencija par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību, apvienojoties organizācijās" (ILO C87 Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Conventions)

ILO C97 1949.g. (nav ratificēta) "Konvencija par darbaspēka migrāciju" (ILO C97 Migration for Employment (Revised) Convention)

ILO C98 1949.g. "Konvencija par tiesībām uz apvienošanas organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu" (ILO C98 Right to Organise and Collective Bargaining Convention)

ILO C100 1951.g. "Konvencija par vienlīdzīgu atlīdzību" (ILO C100 Equal Remuneration Convention)

ILO C105 1957.g. "Konvencija par piespiedu darba izskaušanu" (ILO C105 Abolition of Forced Labour Convention)

ILO C111 1958.g. "Par diskrimināciju (attiecībā uz nodarbinātību un nodarbošanos)" (ILO C111 Discrimination (Occupation and Employment) Convention)

ILO C131 1970.g. "Par minimālās algas noteikšanu" (ILO C131 Minimum Wage Fixing Convention) ILO C138 1973.g. "Minimālā vecuma konvencija" (ILO C138 Minimum Age Convention)

ILO C141 1975.g. (nav ratificēta) "Konvencija par lauku strādnieku organizācijām" (ILO C141 Rural Workers' Organizations Convention)

ILO C142 1975.g. "Par darbaspēka resursu attīstību" (ILO C142 Human Resources Development Convention)

ILO C143 1975.g. (nav ratificēta) "Konvencija par migrējošiem strādniekiem (papildu noteikumi)" (ILO C143 Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention)

ILO C155 1981.g. "Konvencija par darba drošību un arodveselību" (ILO C155 Occupational Safety and Health Convention)

ILO C169 1989.g. (nav ratificēta) "Pamatiedzīvotāju un cilšu iedzīvotāju Konvencija" (ILO C169 Indigenous and Tribal Peoples Convention)

ILO C182 1999.g. "Bērnu darba ļaunāko formu konvencija" (ILO C182 Worst Forms of Child Labour Convention)

ILO Prakses kodekss attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību meža darbos (ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry Work (ILO 1998))

ILO R135 1970.g. "Rekomendācija minimālās algas noteikšanai" (ILO Recommendation R135 Minimum Wage Fixing Recommendation)

Pielikums B *Nodarbināto apmācības prasības (2.princips*)**

Nodarbinātie atbilstoši to veicamajiem pienākumiem tiek pilnvērtīgi apmācīti, lai tie spētu:

- 1) veikt mežsaimniecības darbus tā, lai tie atbilstu piemērojamo tiesību aktu prasībām (1.5. Kritērijs);
- 2) izprast astoņu SDO Darba pamatkonvenciju saturu, nozīmi un piemērojamību (2.1. kritērijs);
- 3) atpazīt un ziņot par seksuālās uzmākšanās un dzimumu diskriminācijas gadījumiem (2.2 kritērijs*);
- 4) pārvaldīt un atbrīvoties no bīstamām vielām drošā veidā, lai nodrošinātu, ka to lietošana nerada kaitējumu veselībai (2.3. kritērijs*);
- 5) apzinīgi pildīt savus darba pienākumus, jo īpaši, veicot bīstamus darbus vai darbus, kas saistīti ar paaugstinātu atbildību (2.5. kritērijs*);
- 6) identificēt apstākļus, kuros vietējām kopienām ir likumīgas tiesības saistībā ar apsaimniekošanas darbībām (4.2. kritērijs);
- 7) identificēt vietējām kopienām nozīmīgas vietas ar īpašu kultūras, ekoloģisku, ekonomisku, reliģisku vai garīgu nozīmi un veikt nepieciešamos pasākumus to aizsardzībai (4.7. kritērijs);
- 8) veikt sociālo, ekonomisko un vides ietekmes novērtējumu un plānot pasākumus ietekmes mazināšanai (4.5. kritērijs);
- 9) īstenot darbības, kas ir saistītas ekosistēmu pakalpojumu atbalstu un/vai attīstību (5.1. kritērijs);
- 10) pārvaldīt un uzglabāt pesticīdus (10.7. kritērijs);
- 11) īstenot atkritumu apsaimniekošanas un savākšanas procedūras (10.12. kritērijs).

Pielikums D Latvijā sastopamo reto un apdraudēto sugu* saraksts (6.principš*)

Retas un apdraudētas sugas*: Sugas, kuras iekļautas Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumu 18.12.2012. Nr.940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" 1. pielikumā "Īpaši aizsargājamo zīdītāju, abinieku, rāpuļu, bezmugurkaulnieku, vaskulāro augu, sūnu, aļģu, ķērpju un sēņu sugas, kurām izveidojami mikroliegumi" un 2. pielikuma 1. daļā "Putnu sugas, kurām izveidojami liegumi ligzdošanas vai riesta vietās".

Saraksts pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253746-noteikumi-par-mikroliegumu-izveidosanas-un-apsaimniekosanas-kartibu-to-aizsardzibu-ka-ari-mikroliegumu-un-to-buferzonu-noteiksanu>

Piezīme: Definīcija attiecas tikai uz sugām, kuras pamatā ir saistītas ar meža dzīvotnēm. Retu un apdraudētu sugu definīciju neattiecina uz to sugu dzīvotnēm, kas atrodas uz lineāriem transporta koridoriem: ceļiem, dabiskām brauktuvēm, kvartālstigām, grāvjiem, gaisvada vai pazemes līniju trasēm.

Pielikums E *Apsaimniekošanas plāna elementi (7.principi*)**

Apsaimniekošanas plānā ir iekļauti vismaz šādi elementu apraksti, vajadzības gadījumā pievienojot atbilstošus kartogrāfiskos materiālus:

- 1) Novērtējumu rezultāti, tostarp:
 - i. Dabas resursi un vides vērtības, kā noteikts 6.principā 6 un 9.principā;
 - ii. Sociālie, ekonomiskie un kultūras resursi un to stāvoklis, kā noteikts 6. principā, no 2. principa līdz 5. principam, un 9. principā;
 - iii. Galvenie sociālie un vides riski apgabalā, kā noteikts 6. principā, no 2. principa līdz 5. principam, un 9. principā; un
 - iv. To ekosistēmu pakalpojumu uzturēšana un/vai uzlabošana, uz kuriem attiecināmi FSC paziņojumi, kā norādīts 5.1 kritērijā
- 2) Programmas un aktivitātes, kas saistītas ar:
 - i. Darba ņēmēju tiesībām, arodveselību, darba aizsardzību, dzimumu līdztiesībām, kā noteikts 2. principā;
 - ii. Kopienas attiecības, vietējā ekonomiskā un sociālā attīstība, kā noteikts 4. un 5. principā;
 - iii. Ieinteresēto pušu iesaistīšana un strīdu un sūdzību risināšana, kā noteikts 1., 2., un 7.principā;
 - iv. Plānotās apsaimniekošanas darbības un termiņi, izmantotās mežkopības sistēmas, ciršanas metodes un aprīkojums, kā noteikts 10. principā 10 un dabas resursu izmantošanas apjoma pamatojums saskaņā ar 5.principu.
- 3) Aizsardzības un/vai atjaunošanas pasākumi, ko piemēro:
 - i. Retām un apdraudētām sugām un to dzīvotnēm;
 - ii. Ūdenstilpēm un piekrastes zonām;
 - iii. Ainavas savienojamībai, tai skaitā savvaļas dzīvnieku koridoriem;
 - iv. Ekosistēmu pakalpojumiem, ja tiek piemērotas FSC ekosistēmu pakalpojumu prasības, kā noteikts 5.1. kritērijā;
 - v. Reprerzentatīvajiem parauglaukumiem, kā noteikts 6. principā
 - vi. Īpaši Saglabājamām Vērtībām, kā noteikts 9.principā .
- 4) Pasākumi, lai novērtētu, novērstu un mazinātu apsaimniekošanas darbību negatīvo ietekmi uz:
 - i. Vides vērtībām, kā noteikts 6. un 9.principā
 - ii. Ekosistēmu pakalpojumiem, ja tiek piemērotas FSC ekosistēmu pakalpojumu prasības, kā noteikts 5.1. kritērijā;
- 5) Monitoringa programma saskaņā ar 8. principu un F pielikumu.

Pielikums F Monitoringa* prasības (8.principi*)

- 1) 8.2.1 indikatorā paredzētais monitoringa ir pietiekami efektīvs, lai noteiktu un raksturotu apsaimniekošanas darbību ietekmi uz vidi, tostarp vajadzības gadījumā:
 - i. Meža atjaunošanas sekmes (10.1. kritērijs);
 - ii. Meža atjaunošanas sadalījumu pa koku sugām (10.2. kritērijs);
 - iii. Invazīvo sugu izplatību vai citas nevēlamas sekas, kas saistītas ar kādu invazīvo sugu apsaimniekojamā teritorijā vai ārpus tās (10.3. kritērijs);
 - iv. Ģenētiski modificētu organismu neizmantošanu (10.4. kritērijs);
 - v. Mežkopības pasākumu rezultātus (10.5. kritērijs);
 - vi. Mēslošanas līdzekļu nelabvēlīgo ietekmi uz vides vērtībām (10.6. kritērijs);
 - vii. Pesticīdu lietošanas negatīvo ietekmi (10.7. kritērijs);
 - viii. Bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu lietošanas negatīvo ietekmi (10.8. kritērijs)
 - ix. Liela mēroga dabiskajiem traucējumiem (10.9. kritērijs);
 - x. Infrastruktūras attīstības, transportēšanas un mežkopības ietekmi uz retām un apdraudētām sugām, dzīvotnēm, ekosistēmām un ainaviskām vērtībām, ūdenstīpēm un augsni (10.10. kritērijs);
 - xi. Atkritumu apsaimniekošanu videi saudzīgā veidā (10.12. kritērijs).
- 2) 8.2.1 indikatorā paredzētais monitoringa ir pietiekami efektīvs, lai noteiktu un raksturotu apsaimniekošanas pasākumu ietekmi uz sociālo jomu (piemērošanas gadījumā):
 - i. nelikumīgo vai neatļauto darbību apjoms (1.4. kritērijs);
 - ii. atbilstību piemērojamiem tiesību aktiem, vietējiem likumiem, ratificētajām starptautiskajām konvencijām un obligātajiem prakses kodeksiem (1.5. kritērijs);
 - iii. strīdu un iebildumu izskatīšanu (1.6., 2.6., un 4.6. kritērijs);
 - iv. pasākumiem saistībā ar nodarbināto tiesību ievērošanu atbilstoši LR normatīvajiem aktiem (2.1. kritērijs);
 - v. dzimumu līdztiesību, seksuālu uzmākšanos un dzimumu diskrimināciju (2.2. kritērijs);
 - vi. pasākumiem saistībā ar darba aizsardzības prasību ievērošanu (2.3. kritērijs);
 - vii. darba samaksas atbilstību LR normatīvajiem aktiem (2.4. kritērijs);
 - viii. nodarbināto apmācību (2.5. kritērijs);
 - ix. Pesticīdu izmantošanas gadījumā, pesticīdu ietekmei pakļauto uzņēmuma darbinieku veselības stāvokli (2.5. un 10.7. kritērijs);
 - x. Ietekmi uz vietējām kopienām piemērojamajām, tiesību aktos noteiktajām tiesībām un saistībām (4.2. kritērijs)
 - xi. Vietējām kopienām svarīgu kultūras, ekoloģisku, ekonomisku, reliģisku vai garīgi nozīmīgu vietu aizsardzību (4.7. kritērijs);

- xii. Ietekmi uz ekonomisko un sociālo attīstību (4.2., 4.3., 4.4 un 4.5. kritērijs);
 - xiii. Koksnes un/vai komerciālu nekoksnes produktu/pakalpojumu ražošanas apjomi (5.1. kritērijs);
 - xiv. Ekosistēmu pakalpojumu uzturēšana un/vai uzlabošana (5.1. kritērijs);
 - xv. Koksnes un komerciālo nekoksnes meža produktu faktisko ieguves apjomu, salīdzinot ar plānoto ikgadējo ieguves apjomu (5.2. kritērijs);
 - xvi. Pakalpojumu iepirkšanas politika (5.4. kritērijs);
 - xvii. Ilgtermiņa ekonomisko dzīvotspēju (5.5. kritērijs);
 - xviii. ĪSV6 (9.1 kritērijs).
- 3) 8.2.2 indikatorā paredzētā uzraudzība (monitorings) ir pietiekami efektīva, lai identificētu un raksturotu izmaiņas vides stāvoklī (piemērošanas gadījumā):
- i. Ekosistēmu pakalpojumu uzturēšana un/vai uzlabošana (5.1. kritērijs) (ja organizācija izmanto FSC preču zīmes paziņojumus attiecībā uz ekosistēmu pakalpojumiem);
 - ii. Vides vērtības un ekosistēmas funkcijas, tai skaitā oglekļa piesaisti un uzglabāšanu (6.1. kritērijs);
 - iii. Retas un apdraudētas sugas un īstenotās darbības, lai aizsargātu šīs sugas un to dzīvotnes (6.4. kritērijs);
 - iv. Reprēzentatīvi parauglaukumi, un darbības, kas īstenotas, lai tos saglabātu un/vai atjaunotu (6.5. kritērijs);
 - v. Dabiskajā areālā sastopamās vietējās sugas un bioloģisko daudzveidību, un īstenotās darbības, lai tās saglabātu un/vai atjaunotu (6.6. kritērijs);
 - vi. Ūdensteces, ūdenstilpes un piekrastes zonu uzturēšanas pasākumi (6.7. kritērijs);
 - vii. Ainaiskas vērtības, un to saglabāšanas un atjaunošanas pasākumu efektivitāte (6.8. kritērijs);
 - viii. Dabiska meža transformēšana par plantācijām vai nemeža zemēm (6.9. kritērijs);
 - ix. 1. – 4. kategorijas Īpaši Saglabājamās Vērtības, kas noteiktas 9.1. kritērija ietvaros, un to saglabāšanas un/vai uzlabošanas pasākumu efektivitāte.

Pielikums G *Īpaši Saglabājamo Vērtību** ietvars (9.princips*)

Visas ĪSV
Labākā pieejamā informācija visu Īpaši Saglabājamo Vērtību identificēšanai un novērtēšanai: Apsaimniekošanas teritorijā veiktās Īpaši Saglabājamo Vērtību anketas; datu bāzes un kartes; kultūras videi atbilstoša ietekmēto tiesību īpašnieku, ietekmēto un ieinteresēto pušu, vietējo un reģionālo ekspertu iesaiste; no organizācijas neatkarīga(-u) eksperta(-u) izpētes rezultāti. Skatiet arī labākās pieejamās informācijas definīciju. Labāko pieejamo informāciju dažādām ĪSV kategorijām atrodama zemāk.
ĪSV1 – Sugu daudzveidība. Bioloģiskā daudzveidība, tostarp endēmiskas sugas, un retas, apdraudētas vai izmirstošas sugas, kuras ir nozīmīgas vispasaules, reģionālajā vai nacionālajā mērogā.
<p>ĪSV1 - Nozīmīga endēmisku, retu un apdraudētu sugu koncentrācija, D pielikumā minētās sugas un vietas. Kā iespējamo ĪSV1 apsveriet arī: citas sugas un vietas, kas uzskaitītas publiskajās un ekspertu datubāzēs; ekspertu un ieinteresēto pušu noteiktas sugas un vietas; sugas koncentrācijas, kas ir īpaši nozīmīgas šo sugu izdzīvošanai vai atveseļošanai; 100 ha vai lielākas platības, kurās 50% vai vairāk no platības veido aizsargājamo apdraudētu sugu dzīvotnes, īpaši aizsargājamās dzīvotnes, aizsargājamās dabas teritorijas, audzes, kuru platībās (vairāk nekā 40m³/ha) atrodami lieli (D>40cm) atmirušie koki, vai dabiski atjaunojušās audzes, kas ir 20 gadus vecas vai vecākas un kurās ir nokaltusi koksne un apdeguši koki.</p> <p>Labākā pieejamā informācija*: http://ozols.daba.gov.lv – Dabas datu pārvaldības sistēma OZOLS, , https://gis.vmd.gov.lv/- Meža valsts reģistrs, Valsts meža dienesta Ģeogrāfiskās informācijas sistēma, meža inventarizācijas dati, https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en- ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030.gadam.</p> <p>Ietekmētās un ieinteresētās puses: Konsultāciju kanāls ĪSV1 identifikācijā ir valsts kompetentās iestādes (Valsts meža dienests, Dabas aizsardzības pārvalde, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija), vides nevalstiskās organizācijas un vietējās pašvaldības (ja piemērojams). Ja apspriežu rezultātos rodas domstarpības, par pamatu ņem valsts kompetento iestāžu atzinumus.</p> <p>Ģeogrāfiskā atrašanās vieta: Visa sertificētā teritorija</p> <p>Teritoriju kartes: http://ozols.daba.gov.lv, http://natura2000.eea.europa.eu/, organizācijas datu bāze.</p> <p>Apdraudējums: Var ietvert (bet ne tikai) nepietiekamu sugu sastopamības identifikāciju, nepietiekamu sugu aizsardzības plānu izmantošanu un neatgriezenisku kaitējumu sugu koncentrācijas zonām un to dzīvotnēm.</p> <p>Novērtējumi — papildu vadlīnijas: Apsveriet ĪSVvadlīnijas meža apsaimniekotājiem FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422; Vispārējās vadlīnijas ĪSV identificēšanai; ĪSV resursu tīkls. 2013. gada oktobris, grozīts</p>

2017. gada septembrī. <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-identification-of-high-conservation-values/>

Apsaimniekošana: Apsaimniekošanas principi un pasākumi ir pietiekami, lai uzturētu un/vai veicinātu identificēto sugu sastopamību, tostarp novēršot sugu populāciju un dzīvotņu apjoma, integritātes, kvalitātes un dzīvotspējas samazināšanos. Ja mērķis ir uzlabošana, attīsta, paplašina vai atjauno dzīvotnes. Apsveriet aizsargjoslas, ciršanas noteikumus un citus pasākumus, lai novērstu dzīvotņu sadrumstalotību. Apsveriet attiecīgo informāciju, piemēram, zinātniskās publikācijas, monitoringa datus, sugu aizsardzības plānus, biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas utt.

Uzraudzība (monitorings): Pietiekams monitorings identificētajiem ĪSV un indikatoriem 9.4.1. – 9.4.3. Ja atbilstoši, organizācija var izmantot citu institūciju monitoringa rezultātus. Papildu vadlīnijas atrodamas: High Conservation Value Guidance for Forest Managers. FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422>; Vispārējās vadlīnijas ĪSV apsaimniekošanai un monitoringam. ĪSV resursu tīkls. 2014. gada septembris, grozīts 2018. gada aprīlī <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-management-and-monitoring-of-hcv/>

ĪSV2 – ainavas līmeņa ekosistēmas un mozaīkas. Neskartas mežu ainavas, lielas ainaviski vērtīgas ekosistēmas un ekosistēmu mozaīkas, kuras ir nozīmīgas vispasaules, reģionālā vai nacionālajā mērogā, un kur sastopama lielākā daļa šiem apstākļiem raksturīgo sugu dzīvotspējīgo populāciju to dabiskā izplatībā un koncentrācijā.

ĪSV2 – Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo teritoriju tīkla Natura2000 teritorijas (valsts rezervāti, nacionālie parki, dabas parki, dabas rezervāti). Apsveriet arī citas iespējamās ĪSV: RAMSAR vietas un citus nozīmīgus mitrājus; platības, kas ir 1000 ha vai lielākas un kurās ir divas vai vairākas dabiskās ūdensteces, kuru platība pārsniedz 1km uz 100ha meža; teritorijas, kas nodrošina nozīmīgu dzīvotņu savienojamību un savvaļas dzīvnieku ceļošanas zonas starp aizsargājamām teritorijām un/vai ĪSV1 gadījumiem.

Labākā pieejamā informācija: <http://ozols.daba.gov.lv> – Dabas datu pārvaldības sistēma OZOLS, <http://biodiv.daba.gov.lv/information/fol281228> - bioloģiskā daudzveidība Latvijā Informācijas un sadarbības kanāls.

Ietekmētās un ieinteresētās puses: Konsultāciju kanāli ĪSV2 identifikācijā ir valsts kompetentās iestādes (VMD, DAP, VARAM), vides nevalstiskās organizācijas, vietējās pašvaldības (ja piemērojams). Ja apspriežu rezultātos rodas domstarpības, par pamatu ņem valsts kompetento iestāžu atzinumus.

Ģeogrāfiskā atrašanās vieta: Visa sertificētā teritorija

Teritoriju kartes: <http://ozols.daba.gov.lv>, <http://natura2000.eea.europa.eu/>

Apdraudējums: Ietver (bet ne tikai) piemērojamo tiesību aktu neievērošanu.

Novērtējumi — papildu vadlīnijas: Apsveriet ĪSV vadlīnijas meža apsaimniekotājiem FSC-GUI-30-009 V1-0 EN; un Vispārējās vadlīnijas ĪSV identificēšanai; ĪSV resursu tīkls. 2013. gada oktobris, grozīts 2017. gada septembrī.

Apsaimniekošana: Aizsargājamām teritorijām un RAMSAR teritorijām: apsaimniekošanas plāni, principi un pasākumi ir pietiekami, lai uzturētu un/vai uzlabotu ekosistēmu, bioloģisko daudzveidību un citas vērtības, kuru dēļ teritorijas tika izveidotas. Savienojamības zonām:

pārvaldības principi un pasākumi līdzsvaro savvaļas dzīvnieku spēju šķērsot teritoriju ar citiem pārvaldības mērķiem.

Uzraudzība (monitorings): Pietiekams monitorings identificētajiem ĪSV un indikatoriem 9.4.1. – 9.4.3. Ja atbilstoši, organizācija var izmantot citu institūciju monitoringa rezultātus. Papildu vadlīnijas atrodamas: High Conservation Value Guidance for Forest Managers. FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422>; Vispārējās vadlīnijas ĪSV apsaimniekošanai un monitoringam. ĪSV resursu tīkls. 2014. gada septembris, grozīts 2018. gada aprīlī <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-management-and-monitoring-of-hcv/>

ĪSV3 – ekosistēmas un dzīvotnes. Retas, apdraudētas vai izmirstošas ekosistēmas, dzīvotnes vai refūģijas.

ĪSV3 – Eiropas Savienības nozīmes biotopu un Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu koncentrācijas teritorijas; vecaudzes un citas ekoloģiski nobriedušas mežaudzes; Meža biotopi un primārie (neskartie) meži upju līkločos. Attiecībā uz veciem un citiem neskartiem mežiem un meža biotopiem, iekļaujamas arī audzes, kas nav iekļautas oficiālajās datubāzēs, tas attiecas arī uz privātajiem un pašvaldību mežiem.

Labākā pieejamā informācija: <http://ozols.daba.gov.lv> – Dabas datu pārvaldības sistēma OZOLS, , <https://gis.vmd.gov.lv/>- Valsts meža dienesta Ģeogrāfiskās informācijas sistēma, Meža valsts reģistrs, meža inventarizācijas dati.

Ietekmētās un ieinteresētās puses: Konsultāciju kanāli ĪSV3 identifikācijā ir valsts kompetentās iestādes (VMD, DAP, VARAM), vides nevalstiskās organizācijas, vietējās pašvaldības (ja piemērojams). Ja apspriežu rezultātos rodas domstarpības, par pamatu ņem valsts kompetento iestāžu atzinumus.

Ģeogrāfiskā atrašanās vieta: Visa sertificētā teritorija.

Teritoriju kartes: <http://ozols.daba.gov.lv>, <http://natura2000.eea.europa.eu/>, organizācijas sagatavotais kartogrāfiskais materiāls.

Apdraudējums: Var ietvert, bet ne tikai, ekosistēmu un biotopu stāvokļa pasliktināšanos un faktorus, kas izraisa pasliktināšanos.

Novērtējumi — papildu vadlīnijas: Apsveriet ĪSV vadlīnijas meža apsaimniekotājiem FSC-GUI-30-009 V1-0 EN; un Vispārējās vadlīnijas ĪSV identificēšanai; ĪSV resursu tīkls. 2013. gada oktobris, grozīts 2017. gada septembrī.

Apsaimniekošana: apsaimniekošanas plāni, aktivitātes un pasākumi pilnībā saglabā ekosistēmu, biotopu vai refūģiju apjomu un integritāti. Ja mērķis ir uzlabošana, pasākumi atjauno un/vai attīsta ekosistēmas, biotopus vai refūģijas. Tiek veikta potenciālo meža biotopu apsekošana, īpaši privātajos mežos. Apsveriet arī ĪADT apsaimniekošanu un piemērojamās biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas.

Uzraudzība (monitorings): Pietiekams monitorings identificētajiem ĪSV un indikatoriem 9.4.1. – 9.4.3. Ja atbilstoši, organizācija var izmantot citu institūciju monitoringa rezultātus. Papildu vadlīnijas atrodamas: High Conservation Value Guidance for Forest Managers. FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422>; Vispārējās vadlīnijas ĪSV apsaimniekošanai un monitoringam. ĪSV resursu tīkls. 2014. gada septembris, grozīts 2018. gada aprīlī <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-management-and-monitoring-of-hcv/>

ĪSV4 – ekosistēmu pakalpojumi* kritiskās situācijās. Ekosistēmu pamatpakalpojumi kritiski situācijās, tostarp ūdens sateces baseinu, augsnes un nogāžu aizsardzība, erozijas kontrole.

ĪSV4 – Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjosla, virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas.

Labākā pieejamā informācija: Apgrūtināto teritoriju informācijas sistēma (ATIS), Pašvaldību teritoriālie plāni, Meža valsts reģistrs, <https://gis.vmd.gov.lv/>- Valsts meža dienesta Ģeogrāfiskās informācijas sistēma, meža inventarizācijas dati.

Ietekmētās un ieinteresētās puses: Konsultāciju kanāli ĪSV4 identifikācijā ir valsts kompetentās iestādes (VMD, VARAM un pašvaldības) un vides nevalstiskās organizācijas. Ja apspriežu rezultātos rodas domstarpības, par pamatu ņem valsts kompetento iestāžu atzinumus.

Ģeogrāfiskā atrašanās vieta: Visa sertificētā teritorija

Teritoriju kartes: Apgrūtināto teritoriju informācijas sistēmas (ATIS), Pašvaldību teritoriju plānu kartogrāfiskais materiāls, Organizācijas sagatavotais kartogrāfiskais materiāls

Apdraudējums: Ietver (bet ne tikai) piemērojamo tiesību aktu neievērošanu.

Novērtējumi — papildu vadlīnijas: Apsveriet ĪSV vadlīnijas meža apsaimniekotājiem FSC-GUI-30-009 V1-0 EN; un Vispārējās vadlīnijas ĪSV identificēšanai; ĪSV resursu tīkls. 2013. gada oktobris, grozīts 2017. gada septembrī.

Apsaimniekošana: Apsaimniekošana atbilstoši piemērojamajiem tiesību aktiem. Papildu principi un pasākumi, ja nepieciešams, lai uzturētu un/vai uzlabotu virszemes ūdens plūsmas, ūdens kvalitāti un piekrastes zonas. Aizsargājiet virszemes ūdeņus un buferzonas no ķīmiskiem pesticīdiem un minerālajiem mēslošanas līdzekļiem, kā arī apsveriet apsaimniekošanas pasākumus nogāzēs.

Uzraudzība (monitorings): Pietiekams monitorings identificētajiem ĪSV un indikatoriem 9.4.1. – 9.4.3. Ja atbilstoši, organizācija var izmantot citu institūciju monitoringa rezultātus. Papildu vadlīnijas atrodamas: High Conservation Value Guidance for Forest Managers. FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422>; Vispārējās vadlīnijas ĪSV apsaimniekošanai un monitoringam. ĪSV resursu tīkls. 2014. gada septembris, grozīts 2018. gada aprīlī <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-management-and-monitoring-of-hcv/>

ĪSV5 – vietējās sabiedrības vajadzības. Vietas un resursi, kas nozīmīgi vietējo kopienu vai pamatiedzīvotāju pamatvajadzību apmierināšanai (piemēram, iztika, veselība, pārtika, ūdens), kuri noteikti, iesaistot vietējās kopienas vai pamatiedzīvotājus*.

ĪSV5 — vietas un resursi, no kuriem vietējās kopienas apmierina pamatvajadzības, kas noteiktas, sadarbojoties ar kopienām (Skatiet piezīmes zemāk.)

Labākā pieejamā informācija: - Zinoši vietējo kopienu pārstāvji.

Ietekmētās un ieinteresētās puses: Primārais konsultāciju kanāls ĪSV5 identifikācijā ir valsts kompetentās iestādes (VMD, VARAM un pašvaldības), vietējo kopienu pārstāvji (ja tādi ir) un kopienas attīstības NVO.

Ģeogrāfiskā atrašanās vieta: Visa sertificētā teritorija

Apdraudējums: Apsveriet vietējo kopienu pārstāvju identificētos apdraudējumus, ja tādi ir. (Skatiet arī piezīmi zemāk)

Novērtējumi — papildu vadlīnijas: Apsveriet ĪSV vadlīnijas meža apsaimniekotājiem FSC-GUI-30-009 V1-0 EN; un Vispārējās vadlīnijas ĪSV identificēšanai; ĪSV resursu tīkls. 2013. gada oktobris, grozīts 2017. gada septembrī.

Apsaimniekošana: Ja tiek konstatēti ĪSV5 gadījumi, tad principos un pasākumos šo vērtību uzturēšanai un/vai uzlabošanai tiek ņemti vērā ieteikumi no vietējās kopienas.

Uzraudzība (monitorings): Pietiekams monitorings identificētajiem ĪSV un indikatoriem 9.4.1. – 9.4.3. Ja atbilstoši, organizācija var izmantot citu institūciju monitoringa rezultātus. Papildu vadlīnijas atrodamas: High Conservation Value Guidance for Forest Managers. FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422>; Vispārējās vadlīnijas ĪSV apsaimniekošanai un monitoringam. ĪSV resursu tīkls. 2014. gada septembris, grozīts 2018. gada aprīlī <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-management-and-monitoring-of-hcv/>

Piezīmes: Sadarbošanās ar vietējām kopienām mērķis ir noteikt vietas un resursus, kas var būt svarīgi vietējām kopienām, tostarp tos, kas var nebūt labi zināmi. Vietējo kopienu aktivitātes mežā lielākoties ir saistītas ar rekreāciju, sēņošanu un ogošanu. Šīs aktivitātes ir svarīgas daudziem cilvēkiem atpūtas nolūkos vai papildu ieņēmumu gūšanai, bet tās var nebūt ĪSV5. Tiesības uz brīvu piekļuvi mežam ir garantētas Latvijas Republikas Satversmē, Meža likumā un citos tiesību aktos. Ar dažiem izņēmumiem, visi meži ir pieejami ogošanai un sēņošanai. Izņēmumi ietver tikai dabas rezervātus un ierobežojumus laikā, kad pastāv liels meža ugunsgrēku risks.

ĪSV6 – kultūrvēsturiskas vērtības. Vietas, resursi, dzīvotnes un ainavas*, kuras ir arheoloģiski vai vēsturiski nozīmīgas vispasaules vai konkrētas valsts mērogā, un/vai kuras ir nozīmīgas vai svētas vietējām kopienām vai pamatiedzīvotājiem* to kultūrvēsturiskās, ekoloģiskās, ekonomiskās vai reliģiskās nozīmes dēļ viņu tradicionālajā kultūrā, un kuras noteiktas, iesaistot šīs vietējās kopienas vai pamatiedzīvotājus*.

ĪSV6 – Vietējas, reģiona vai valsts nozīmes kultūras pieminekļi pamatojoties uz:

- Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes reģistru;
- Pašvaldību teritoriālie plāni;
- Organizācijas iniciatīvu, kas atspoguļota apsaimniekošanas plānā;
- Vietas, kas noteiktas, sadarbojoties ar vietējām kopienām.

Labākā pieejamā informācija: Meža valsts reģistrs, Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes informācijas sistēma (<https://is.mantojums.lv/>), teritorijas attīstības plānošanas dokumenti, <https://gis.vmd.gov.lv/>- Valsts meža dienesta Ģeogrāfiskās informācijas sistēma, meža inventarizācijas dati, zinoši vietējo kopienu pārstāvji.

Ietekmētās un ieinteresētās puses: Konsultāciju kanāli ĪSV6 identifikācijā ir valsts kompetentās iestādes (NKMP, VMD un pašvaldības) un citas vietējās kopienas, ja tādas ir. Ja apspriežu rezultātos rodas domstarpības, par pamatu ņem valsts kompetento iestāžu atzinumus.

Ģeogrāfiskā atrašanās vieta: Visa sertificētā teritorija.

Teritoriju kartes: Pašvaldību teritoriālie plāni, Organizācijas sagatavotais kartogrāfiskais materiāls.

Apdraudējums: Ar kompetento valsts iestādi nesaskaņoti apsaimniekošanas pasākumi.

Novērtējumi — papildu vadlīnijas: Apsveriet ĪSV vadlīnijas meža apsaimniekotājiem FSC-GUI-30-009 V1-0 EN; un Vispārējās vadlīnijas ĪSV identificēšanai; ĪSV resursu tīkls. 2013. gada oktobris, grozīts 2017. gada septembrī.

Apsaimniekošana: meža apsaimniekošanas pasākumi, lai nodrošinātu ĪSV6 saglabāšanu.

Uzraudzība (monitorings): Pietiekams monitorings identificētajiem ĪSV un indikatoriem 9.4.1. – 9.4.3. Ja atbilstoši, organizācija var izmantot citu institūciju monitoringa rezultātus. Papildu vadlīnijas atrodamas: High Conservation Value Guidance for Forest Managers. FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422>; Vispārējās vadlīnijas ĪSV apsaimniekošanai un monitoringam. ĪSV resursu tīkls. 2014. gada septembris, grozīts 2018. gada aprīlī <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-management-and-monitoring-of-hcv/>

Pielikums H Terminu vārdnīca

Normatīvās terminu definīcijas ir norādītas *FSC-STD-01-002 FSC Glossary of Terms* (terminu vārdnīca). Šajā vārdnīcā, kad vien iespējams, ir iekļautas starptautiski pieņemtas definīcijas. Šie avoti ir, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārvaldes un lauksaimniecības organizācija (FAO), Konvencija par bioloģisko daudzveidību (1992), Tūkstošgades ekosistēmas novērtējums (2005), kā arī definīcijas no tiešsaistes vārdnīcām, kas sniegtas ANO tīmekļa vietnēs. Pasaules dabas aizsardzības savienība (IUCN), Starptautiskā Darba organizācija (SDO) un Bioloģiskās daudzveidības konvencijas Invazīvo svešzemju sugu programma. Ja ir izmantoti citi avoti, uz tiem ir attiecīgs atsauces.

Termins “balstīts uz” nozīmē, ka definīcija tika pielāgota no esošās definīcijas, kas sniegta starptautiskā avotā. Starptautiskajos vispārīgajos Indikatoros lietotie vārdi, ja tie nav definēti šajā terminu vārdnīcā vai citos normatīvajos FSC dokumentos, tiek lietoti saskaņā ar definīciju Shorter Oxford English Dictionary vai Concise Oxford Dictionary. Dažiem terminiem ir pievienota nacionālā interpretācija slīprakstā, lai pielāgotos Latvijas kontekstam, likumdošanai un terminu lietojumam mežsaimniecības jomā.

Nacionālās interpretācijas terminu vārdnīcā ir normatīvas un ir piemērojamas starptautiskās definīcijas vietā.

Adaptīva apsaimniekošana: sistemātiska apsaimniekošanas politikas un prakses pastāvīga uzlabošana, mācoties no jau īstenoto pasākumu rezultātiem (Avots: definīcija balstīta uz Starptautiskās dabas un dabas resursu aizsardzības savienības (IUCN) formulējumu. Terminu definīcijas pieejamas IUCN vietnē).

Ietekmētās ieinteresētās puses: jebkura persona, personu grupa vai organizācija, kas ir pakļauta vai varētu tikt pakļauta apsaimniekojamā teritorijā īstenoto darbību ietekmei. Tādas, piemēram, ir personas, personu grupas vai organizācijas, kas atrodas apsaimniekojamās teritorijas kaimiņos, bet ne tikai, jo tie var būt arī zemes īpašnieki, kas atrodas upes lejtecē. Turpmāk ir minēti ietekmēto ieinteresēto pušu piemēri:

- vietējā kopiena;
- pamatiedzīvotāji;
- nodarbinātie;
- meža iemītnieki;
- kaimiņi;^{[1], [SEP]}
- straumes lejtecē esošie zemes īpašnieki;
- vietējie pārstrādātāji;^{[1], [SEP]}
- vietējie uzņēmumi;^{[1], [SEP]}
- Īpašumtiesību un izmantošanas tiesību īpašnieki, tostarp zemes īpašnieki;
- organizācijas, kas ir pilnvarotas vai kuras rīkojas ietekmēto ieinteresēto pušu vārdā, piemēram, sociālās un vides aizsardzības NVO, arodbiedrības u.c. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Definīcijas interpretācija Latvijā: ietekmētās ieinteresētās puses - jebkura persona, personu grupa vai organizācija, kas ir pakļauta vai varētu tikt pakļauta apsaimniekojamā teritorijā īstenoto darbību ietekmei. Turpmāk ir minēti ietekmēto ieinteresēto personu piemēri:

- vietējā kopiena;^{[1], [SEP]}
- tieši ietekmētās personas (kaimiņi);^{[1], [SEP]}
- nodarbinātie;^{[1], [SEP]}
- vietējie pakalpojuma sniedzēji un piegādātāji;
- vietējie pārstrādes uzņēmumi;^{[1], [SEP]}

- *mednieku kolektīvi, sporta organizācijas u.c.^[17]*
- *organizācijas, kas deleģētas pārstāvēt ietekmētās puses*

Ietekmētais tiesību īpašnieks: personas un grupas, tostarp pamatiedzīvotāji*, tradicionālās tautas* un vietējās kopienas* ar likumīgām vai paražu tiesībām*, kuru brīva, iepriekšēja un informēta piekrišana* ir nepieciešama, lai pieņemtu apsaimniekošanas lēmumus (Avots: FSC-STD- 60-004 V2-0).

Citizemju sugas jeb introducētās sugas: sugas, apakšsugas vai zemāki taksoni, kas ir ieviesti ārpus to kādreizējā vai esošā dabiskā izplatības areāla; ietver tādu sugu daļas, gametas, sēklas, olas vai citus reproduktīvos elementus, kuri spēj izdzīvot un vēlāk vairoties (avots: Konvencija par bioloģisko daudzveidību (CBD), Invazīvo citzemju sugu programma. Terminu vārdnīca pieejama CBD vietnē).

Piemērojamie tiesību akti: tiesību akti, kas *organizācijai** kā juridiskai personai vai uzņēmumam ir jāievēro apsaimniekojamajā teritorijā un tās labā, kā arī tie tiesību akti, kuri ietekmē FSC *principu** un *kritēriju** īstenošanu. Tie ir gan (Saeimas apstiprinātie) likumi, gan Ministru Kabineta noteikumi, gan tiesas spriedumi, papildu noteikumi, saistītās administratīvās procedūras un valsts konstitūcija (ja tāda ir), kas vienmēr prevalē pār citiem tiesiskiem instrumentiem. (Avots: FSC-STD- 01-001 V5-0).

Definīcijas interpretācija Latvijā: Piemērojamie tiesību akti - tie ir likumi, Ministru kabineta noteikumi, tiesu spriedumi un Valsts Satversme, kas vienmēr prevalē pār citiem juridiskiem instrumentiem.

Labākā pieejamā informācija: dati, fakti, dokumenti, ekspertu slēdzieni un dabā veikto apsekojumu rezultāti vai konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm, kas ir visuzticamākā, precīzākā, pilnīgākā un/vai atbilstošākā informācija, ko var iegūt ar *saprātīgām** pūlēm un izmaksām, atbilstoši apsaimniekošanas darbību *mērogam** un *intensitātei**, un izmantojot uz *piesardzības principu** balstītu pieeju. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Saistošs līgums: rakstisks vai mutisks darījums vai līgums, kas līgumslēdzējām pusēm ir obligāti izpildāms un kura izpildi nosaka likums. Līgumslēdzējas puses dara to pēc savas brīvas gribas un pieņem to brīvprātīgi (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Bioloģiskā daudzveidība: dzīvo organismu formu dažādība visās vidēs, tostarp sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un ekoloģiskajos kompleksos, kuru sastāvdaļas tie ir. Bioloģisko daudzveidību aplūko ģenētiskajā, sugu un ekosistēmu līmenī. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Bioloģiskās daudzveidības konvenciju (CBD), 2. pants, 1992. g.)

Bioloģiskie kontroles aģenti: organismi, kurus izmanto, lai iznīcinātu vai regulētu citu dzīvo organismu populācijas. (Avots: FSC-STD-01-001 V4-0, balstīts uz IUCN formulējumiem. Terminu definīcijas pieejamas IUCN vietnē)

Bērns: jebkura persona, kas jaunāka par 18 gadiem (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, pamatojoties uz Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) Konvenciju Nr. 182, 2. pants).

Darba koplīguma slēgšana: brīvprātīgs sarunu process starp darba devējiem vai darba devēju organizāciju un *arodbiedrību**, lai, izmantojot koplīgumus, regulētu nodarbinātības noteikumus. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) Konvenciju Nr. 98, 4. pants).

Konfidenciāla informācija: privātas dabas fakti, dati un saturs, kas, kļūstot publiskipieejama, var pakļaut riskam *organizāciju**, tās uzņēmējdarbības intereses vai attiecības ar ieinteresētajām pusēm, klientiem un konkurentiem (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Savienojamība: norāda koridora, tīkla vai veidojuma savienojamības vai telpiskās nepārtrauktības pakāpi. Jo mazāk pārrāvumu, jo lielāka savienojamība. Ietver strukturālas savienojamības jēdzienu; funkcionāla vai uzvedības nepārtrauktība norāda uz to, cik savienota ir kāda teritorija kāda procesa vajadzībām, piemēram, kā sugu pārvietošanās koridors cauri dažāda veida ainavas elementiem. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz R.T.T. Forman. 1995. Land Mosaics. The Ecology of Landscapes and Regions. Cambridge University Press, 632pp). Ūdens vides savienojamība nodrošina vielu un organismu piekļuvi un pārvietošanos gruntsūdenī un virszemes ūdeņos starp dažāda veida ūdens ekosistēmu fragmentiem. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Saglabāšana/aizsardzība: abus šos terminus lieto kā sinonīmus attiecībā uz apsaimniekošanas darbībām, kuru mērķis ir ilgtermiņā saglabāt konstatētās vides vai kultūrvēsturiskās vērtības. Apsaimniekošanas darbības var būt dažādas, sākot ar nekādām vai minimālu iejaukšanos un beidzot ar konkrētiem pasākumiem un darbībām, kuru mērķis ir saglabāt konstatētās vērtības vai nepieļaut traucējumus šajās vietās. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Aizsargājamo teritoriju tīkls: tās *apsaimniekojamās teritorijas** daļas, kurās saglabāšana un aizsardzība ir primārais un dažkārt arī vienīgais mērķis; šādas teritorijas ietver *reprezentatīvus parauglaukumus**, *aizsargājamas zonas**, *aizsargājamas teritorijas**, *savienotus** sugu pārvietošanās koridorus un *īpaši saglabājamo vērtību teritorijas** (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Aizsargājamas zonas un aizsargājamas teritorijas: noteiktas teritorijas, kas izveidotas un tiek apsaimniekotas galvenokārt tādēļ, lai aizsargātu sugas, *dzīvotnes**, *ekosistēmas**, *ainaviskas vērtības** vai citus konkrētajai vietai raksturīgus elementus to vides vai kultūrvēsturiskās vērtības dēļ, vai monitoringa, novērtēšanas vai izpētes nolūkos, kuros ne vienmēr ir aizliegtas citas apsaimniekošanas darbības. Šajos principos un kritērijos abus terminus lieto kā sinonīmus, taču tas nenozīmē, ka viens no terminiem vienmēr norāda striktākus *saglabāšanas** vai aizsardzības pasākumus nekā otrs. Terminu „īpaši aizsargājama dabas teritorija” nelieto attiecībā uz šīm vietām, jo šis termins apzīmē *likumā** noteiktu vai oficiālu statusu, ko daudzās valstīs nosaka tiesību akti. Šo principu un kritēriju kontekstā, apsaimniekojot šīs teritorijas, būtu vairāk jātiecas uz aktīvu *saglabāšanu**, nevis pasīvu aizsardzību. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Pamatzona: katras neskartās meža ainavas* daļa, kas noteikta, lai saturētu svarīgākās kultūras un ekoloģiskās vērtības. Pamatzonas* tiek pārvaldītas, izslēdzot rūpniecisko darbību*. Pamatplatības* atbilst vai pārsniedz neskartas meža ainavas* definīciju (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Kritisks: kritisks vai fundamentāls 9. principa un *īpaši saglabājamo vērtību** (ĪSV) kontekstā apzīmē kaut ko neaizstājamu un attiecas uz gadījumiem, kad šīs īpaši saglabājamās vērtības zudums vai tās būtisks bojājums radītu nopietnu kaitējumu vai zaudējumus *ietekmētajām ieinteresētajām pusēm**. *Ekosistēmu pakalpojumu** uzskata par kritisku (ĪSV4), ja tā zudums varētu ļoti negatīvi ietekmēt vietējo kopienu labklājību, veselību vai izdzīvošanu, vidi, īpaši saglabājamās vērtības (ĪSV) vai *svarīgu** *infrastruktūras** objektu (ceļu, aizsprostu, ēku, utt.) darbību. Kritiskums šajā kontekstā attiecas uz dabas resursu, vides, sociālo un ekonomisko vērtību svarīgumu un risku, kādam tie pakļauti. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Kritērijs: pārbaudes līdzeklis, lai noteiktu, vai (meža apsaimniekošanas) principa prasības ir izpildītas vai nē (Avots: FSC-STD-01-001 V4-0).

Kultūras videi atbilstoši [mehānismi]: ir līdzekļi/pieejas mērķa grupu sasniegšanai, kuri atbilst mērķauditorijas tradīcijām, vērtībām, pasaules uztverei un dzīvesveidam. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Paražu tiesību normas: savstarpēji saistītas *paražu tiesības** var uzskatīt par paražu tiesību normām. Dažās jurisdikcijās paražu tiesības ir līdzvērtīgas normatīviem aktiem konkrētā kompetences jomā, bet noteiktām etniskām vai sociālām grupām tās var pat aizstāt normatīvos aktus. Dažās jurisdikcijās paražu tiesību normas papildina spēkā esošos likumus un tās piemēro īpašos gadījumos (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīta uz N.L. Peluso and P. Vandergeest. 2001. Genealogies of the political forest and customary rights in Indonesia, Malaysia and Thailand, Journal of Asian Studies 60(3):761-812)

Paražu tiesības: tiesības, kas veidojušās ilgā laika periodā vienmēr atkārtotošos ieradumu vai paradumu rezultātā, un tādēļ ieguvušas likuma spēku noteiktā ģeogrāfiskā vai sociālā vidē. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Diskriminācija: ietver: a) jebkādu atšķirību, izslēgšanu vai priekšroku, kas izdarīta, pamatojoties uz rasi, ādas krāsu, dzimumu, reliģiju, politiskajiem uzskatiem, nacionālo izcelsanos, sociālo izcelsmi, nodarbinātību vai nodarbošanās; b) jebkuru citu atšķirību, izslēgšanu vai priekšroku, kuras rezultātā tiek atceltas vai traucētas vienlīdzīgas iespējas vai attieksme nodarbinātībā vai profesijā, ko var noteikt skartais cilvēks pēc apspriešanās ar darba devēju un *arodbiedrību**, ja tādas pastāv, un ar citām atbilstošām struktūrām (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) 111. konvencijas 1. pantu). 111. konvencijā sniegtajai definīcijai tika pievienota "seksuālā orientācija", jo tā tika identificēta kā papildu diskriminācijas veids, kas var rasties.

Strīds: starptautiskajos vispārējos indikatoros par strīdu uzskata jebkuras personas vai organizācijas paustu neapmierinātību, kas iesniegta *organizācijai** kā sūdzība par tās īstenotajām apsaimniekošanas darbībām vai tās atbilstību FSC principiem un kritērijiem un uz kuru ir sagaidāma atbilde (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz FSC-PRO-01-005 V3-0 Processing Appeals).

Nozīmīgs strīds: starptautiskajos vispārējos indikatoros par nozīmīgu strīdu uzskata *strīdu**, kas atbilst vienam vai vairākiem no šiem nosacījumiem:

- tas ietekmē *vietējās kopienas* likumīgās** vai *paražu tiesības**;
- apsaimniekošanas darbību negatīvā ietekme ir tik liela, ka to nevar novērst vai mazināt;
- notiek fiziska vardarbība; vai
- īpašuma iznīcināšana;
- ir militāru spēku klātbūtne;
- notiek *meža** nozarē *nodarbināto** un *ieinteresēto pušu** iebiedēšana.

Ekoloģiskais koks: par ekoloģiskiem kokiem uzskatāmi augt spējīgi iepriekšējās paaudzes koki – vai, ja tādu nav, – augt spējīgi koki, kuru caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru nogabalā. (MK noteikumi Nr.935 'Noteikumi par koku ciršanu mežā')

Ekonomiskā dzīvotspēja: spēja attīstīties un izdzīvot kā relatīvi neatkarīgai sociālai, ekonomiskai vai politiskai vienībai. Ekonomiskā dzīvotspēja nav sinonīms vārdam rentabilitāte, bet rentabilitāte tai var būt nepieciešama (Avots: FSC-STD-01-001 V5, balstīts uz Eiropas Vides aģentūras vietnē sniegto aprakstu).

Ekoreģionāls: liela zemes vai ūdens vienība, kas satur ģeogrāfiski atšķirīgu sugu, dabisko kopienu un vides apstākļu kopumu (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz WWF Global 200. http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/about/what_is_an_ecoregion/).

Ekosistēma: augu, dzīvnieku un mikroorganismu funkcionāli saistīta kopa un to nedzīvā vide, kura savstarpēji mijiedarbojas (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz 1992. gada Konvenciju par bioloģisko daudzveidību, 2. pants).

Ekosistēmas funkcija: raksturīga *ekosistēmas** īpašība, kas saistīta ar nosacījumu un procesu kopumu (piemēram, primārā produktivitāte, pārtikas ķēdes, biotīmisko ciklu regulācija), kurš ļauj *ekosistēmai** saglabāt viengabalainību. Ekosistēmas funkcijas ietver tādus procesus kā sairšana, ražošana, barības vielu aprīte, kā arī uzturvielu un enerģijas plūsmas. FSC kontekstā šī definīcija ietver ekoloģiskus un evolucionārus procesus, piemēram, gēnu plūsmu un traucējumu režīmus, atjaunošanās ciklus un ekoloģiskās serālās attīstības (sukcesijas) stadijas. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz R. Hassan, R. Scholes and N. Ash 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC; un R.F. Noss. 1990. Indicators for monitoring biodiversity: a hierarchical approach. Conservation Biology 4(4):355-364)

Ekosistēmu pakalpojumi: labumi, ko cilvēki gūst no ekosistēmām, piemēram:

- pārtika, *meža** produkti un ūdens;
- klimata regulācija, piemēram, plūdu, sausuma, gaisa kvalitātes, slimību izplatības regulācija;
- atbalsta pakalpojumi, piemēram, augsnes veidošanās un barības vielu aprīte; un
- kultūras pakalpojumi un kultūras vērtības, piemēram, rekreācijas, garīgie, reliģiskie un citi nemateriālie labumi.

(Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz R. Hassan, R. Scholes and N. Ash 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC).

Nodarbinātība un profesija: ietver piekļuvi profesionālajai apmācībai, piekļuvi nodarbinātībai un konkrētām profesijām, kā arī nodarbinātības noteikumus un nosacījumus (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) 111. konvencijas 1.3 pantu).

Iesaistīšana/iesaiete: process, ar kura starpniecību *organizācija** sazinās, konsultējas un/vai sniedz atbalstu ieinteresētajām un/vai ietekmētajām ieinteresētajām pusēm, gādājot par to, lai izstrādājot, īstenojot un atjauninot *apsaimniekošanas plānu**, būtu ņemtas vērā viņu intereses, vēlmes, vajadzības, tiesības un iespējas (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Ietekmes uz vidi novērtējums: sistemātisks process, ko izmanto, lai noteiktu ierosināto projektu iespējamo ietekmi uz vidi un sociālo jomu, lai izvērtētu alternatīvas iespējas un lai izstrādātu un iekļautu projektā atbilstošus ietekmes novēršanas un mazināšanas, kā arī apsaimniekošanas un monitoringa pasākumus (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz vadlīnijām FAO projektiem par ietekmes uz vidi novērtējumiem. ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO). Roma)

Vides vērtības: šādi biofizikālās un cilvēka vides elementi:

- *ekosistēmu funkcijas** (tostarp oglekļa piesaiste un uzglabāšana);
- *bioloģiskā daudzveidība**;
- ūdens resursi;
- augsne;
- atmosfēra;
- *ainaviskās vērtības** (tostarp kultūras un garīgās vērtības)

Faktiskā šo elementu vērtība ir atkarīga no cilvēku un sabiedrības uztveres (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Vides vērtību definīcijas interpretācija Latvijā: Vides vērtības - šādi biofizikālās un cilvēka vides elementi:

- ekosistēmu funkcijas*
- oglekļa piesaiste un uzglabāšana;
- bioloģiskā daudzveidība*;
- ūdens resursi;
- augsne;
- ainaviskās vērtības (kultūrvēsturiskās)

Ārējie faktori: darbību pozitīvā un negatīvā ietekme uz ieinteresētajām pusēm, kuras nav tieši iesaistītas šajās darbībās, vai arī uz dabas resursiem vai vidi, un kuru parasti neiekļauj standarta izmaksu uzskaites sistēmās, tādējādi šo darbību rezultātā iegūto produktu tirgus cenas neatpoguļo visas izmaksas vai ieguvumus (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Taisnīga kompensācija: atlīdzība, kas ir proporcionāla citas puses sniegto pakalpojumu apjomam un veidam, vai arī pirmajai pusei nodarītajam kaitējumam. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Mēslošanas līdzeklis: minerālas vai organiskas vielas (visbiežāk N, P2O5 un K2O), ko pievieno augsnei, lai uzlabotu augu augšanu. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Šķiedru testēšana: koksnes identificēšanas tehnoloģiju izmantošana, lai noteiktu masīvkoka un šķiedras izstrādājumu dzimtu, ģinti, sugu un izcelsmi (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Piespiedu vai obligāts darbs: darbs vai dienests, ko persona ir spiesta veikt, baidoties no soda un kuru minētā persona neveic labprātīgi (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Starptautisko Darba organizāciju (SDO) 29. konvencijas 2.1. pantu).

Mežs: teritorija, kur pārsvarā aug koki (avots: FSC-STD-01-001 V5-0, balstīts uz FSC pamatnostādņēm sertifikācijas iestādēm 2.1. sadaļu „Meža sertifikācijas apjoms”, kas pirmo reizi publicēta 1998. gadā un pārskatīta 2005. gadā kā FSC-GUI-20-200 un atkal pārskatīta 2010. gadā kā FSC-DIR-20-007 FSC norādījumi par meža apsaimniekošanas novērtējumiem, ADVICE-20-007-01).

Meža definīcijas interpretācija Latvijā: Mežs - ekosistēma visās tās attīstības stadijās, kur galvenais organiskās masas ražotājs ir koki, kuru augstums konkrētajā vietā var sasniegt vismaz piecus metrus un kuru pašreizējā vai potenciālā vainaga projekcija ir vismaz 20 procentu no mežaudzes aizņemtās platības. (Avots: Meža likums)

Par mežu neuzskata:

- atsevišķi no mežiem esošas platības, kuras apaugušas ar kokiem un kuru lielums nepārsniedz 0,1 ha;
- mākslīgas vai dabiskas izcelsmes koku rindas, kuru platums ir mazāks par 20 m;
- augļu dārzus, parkus, kapsētas un meža koku sēklu ieguves plantācijas.

Formāla un neformāla arodbiedrība: *nodarbināto** asociācija vai savienība, kas var būt vai nebūt likumīga vai *organizācijas** atzīta, kuras mērķis ir atbalstīt *nodarbināto** tiesības un pārstāvēt *nodarbināto** attiecībās ar *organizāciju**, jo īpaši saistībā ar darba apstākļiem un kompensāciju. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Fragmentācija: Process, kura laikā notiek *dzīvotnes** sadalīšanas mazākos laukumos, kā rezultātā tiek zaudēts sākotnējā dzīvotne*, samazinās tās *savienojamība**, samazinās platība un palielinās izolācija. *Fragmentācija** tiek uzskatīta par vienu no galvenajiem faktoriem, kas izraisa vietējo sugu zaudēšanu, īpaši mežainās *ainavās**, un par vienu no pašreizējās sugu izmiršanas krīzes

galvenajiem cēloņiem. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Gerald E. Heilman, Jr. James R. Strittholt Nicholas C. Slosser Dominick A. Dellasala, BioScience (2002) 52 (5): 411-422.)

Informēta, brīva, iepriekšēja piekrišana: juridisks nosacījums, atbilstoši kuram var teikt, ka persona vai kopiena ir devusi savu piekrišanu kādai darbībai pirms tās īstenošanas, skaidri saprotot situāciju, zinot faktus un apzinoties paredzamās sekas nākotnē, ko šāda darbība varētu izraisīt, un piekrišanas došanas brīdī personas vai kopienas rīcībā ir bijusi visa attiecīgā informācija. *Informēta, brīva, iepriekšēja piekrišana** paredz tiesības piešķirt, mainīt, apturēt vai anulēt apstiprinājumu (avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz darba dokumentu par informētas personas brīvas, iepriekšējas piekrišanas principu, ko var izmantot pamatiedzīvotāji (...) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 2004. gada 8. jūlijs), ANO Cilvēktiesību komisijas 22. sesija, Cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības apakškomisija, darba grupa pamatiedzīvotāju tiesību jautājumos, 2004. gada 19. - 23. jūlijs).

FSC darījums: Produktu pirkšana vai pārdošana ar FSC atsauci uz izejošajiem dokumentiem (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Dzimumu līdztiesība: dzimumu līdztiesība nozīmē, ka sievietēm un vīriešiem ir tādas pašas cilvēktiesības un tiek nodrošinātas vienādas iespējas gūt labumu no ekonomiskās, sociālās, kultūras un politiskās attīstības (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz FAO, IFAD un ILO semināra „Nepilnības, tendences un pašreizējie dati par dzimumu līdztiesību starp nodarbinātajiem lauksaimniecībā un lauku darbos: veidi, kā izkļūt no nabadzības”, Roma, 2009. gada 31. marts - 2. aprīlis).

Ģenētiski modificēts organisms: organismi, kuros ar dažādām metodēm panāktas ģenētiski strukturālas izmaiņas, kuru dēļ tie vairs nav dabiski sastopami un/vai nevarojas dabiskā ceļā. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz FSC-POL-30-602 FSC ĢMO (ģenētiski modificētu organismu) interpretāciju).

Genotips: organisma ģenētiskā uzbūve (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Labticība: iesaistīšanās process, kurā puses pieliek visas pūles, lai panāktu vienošanos, vadītu patiesas un konstruktīvas sarunas, izvairītos no kavēšanās sarunās, ievērotu noslēgtos un izstrādājamus līgumus un veltītu pietiekami daudz laika *strīdu** apspriešanai un izšķiršanai (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Motion 40: 2017).

Dzīvotne: vieta, kurā sastopams organisms vai populācija (avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Konvencijas par bioloģisko daudzveidību (CBD) 2. pantu).

Dzīvotni raksturojošas īpašības: mežaudzes īpašības un struktūra, tostarp, bet ne tikai:

- veci komerciālo un nekomerciālo sugu koki, kuru vecums ievērojami pārsniedz mežaudzes vidējo vecumu;
- koki ar īpašu ekoloģisko vērtību;
- vertikālā un horizontālā sarežģītība;
- atmiruši koki;
- kritālas;
- atvērumi, kas radušies dabisko traucējumu rezultātā;
- ligzdošanas vietas;
- nelielas mitras ieplakas, purvi, dumbrāji;
- dīķi;
- vairošanās vietas;
- barošanās un apmešanās vietas, ieskaitot sezonālās vairošanās vietas;
- migrācijas ceļi;
- pārziemošanas vietas. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Bīstams darbs (bērnu darba kontekstā): jebkurš darbs, kas var apdraudēt bērnu fizisko, garīgo vai morālo veselību, nedrīkst veikt personas, kas jaunākas par 18 gadiem. Bīstams *bērnu** darbs ir darbs bīstamos vai veselībai kaitīgos apstākļos, kā rezultātā *bērns** var tikt nogalināts vai ievainots/sakropļots (bieži neatgriezeniski) un/vai saslimt (bieži neatgriezeniski) sliktu drošības un veselības standartu un darba kārtības dēļ. Nosakot bīstamā *bērnu** darba veidu, kas minēts Konvencijas Nr. 182 3. panta d punktā, un nosakot, kur tādi pastāv, cita starpā būtu jāņem vērā:

- Darbs, kas pakļauj bērnus fiziskai, psiholoģiskai vai seksuālai vardarbībai;
- Strādāt pazemē, zem ūdens bīstamā augstumā vai slēgtās telpās;
- Darbs ar bīstamām mašīnām, iekārtām un instrumentiem vai kas saistīts ar smagu kravu apstrādi ar rokām vai transportēšanu;
- Darbs neveselīgā vidē, kas, piemēram, var pakļaut bērnus bīstamām vielām, aģentiem vai procesiem, vai temperatūru, trokšņa līmeni vai vibrāciju, kas kaitē viņu veselībai;
- Darbs īpaši sarežģītos apstākļos, piemēram, darbs ilgas stundas vai nakts laikā vai darbs, kurā *bērns** ir nepamatoti norobežots darba devēja telpās (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Starptautisko darba organizāciju (SDO), 2011: IPEC bērnu darba problēmu integrēšana izglītības sektora plānos un programmās, Ženēva, 2011 un ILO rokasgrāmata par bīstamu bērnu darbu, 2011).

Smags darbs (bērnu darba kontekstā): attiecas uz darbu, kas var būt kaitīgs vai bīstams bērnu veselībai (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz FSC ziņojumu par vispārējiem kritērijiem un rādītājiem, kuru pamatā ir Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) pamatkonvenciju principi, 2017).

Īpaši Saglabājamā Vērtība (ĪSV): jebkura no šīm vērtībām:

- **ĪSV1** – sugu daudzveidība. *Bioloģiskā daudzveidība**, tostarp endēmiskās sugas un retas, *apdraudētas* vai *izmirstošas** sugas, kuras ir nozīmīgas vispasaules, reģionālā vai konkrētās valsts mērogā.
- **ĪSV2** – ainavas līmeņa *ekosistēmas** un mozaikas. *Neskartas mežu ainavas**, lielas ainaviski vērtīgas *ekosistēmas** un *ekosistēmu** mozaikas, kuras ir *nozīmīgas** vispasaules, reģionālā vai konkrētās valsts mērogā, un kur sastopama lielākā daļa šiem apstākļiem raksturīgo sugu dzīvotspējīgo populāciju to dabiskā izplatībā un koncentrācijā.
- **ĪSV3** – *ekosistēmas** un *dzīvotnes**. Retas, *apdraudētas* vai *izmirstošas ekosistēmas**, *dzīvotnes** vai *refūģijas**.
- **ĪSV4** – kritiski *ekosistēmu pakalpojumi**. Pamata *ekosistēmu pakalpojumi** kritiskās situācijās, tostarp ūdens sateces baseinu, augsnes un nogāžu aizsardzība, erozijas kontrole.
- **ĪSV5** – vietējās sabiedrības vajadzības. Vietas un resursi, kas nozīmīgi vietējo kopienu vai *pamatiedzīvotāju** pamatvajadzību apmierināšanai (piemēram, iztika, veselība, pārtika, ūdens), kuri ir noteikti, iesaistot vietējās kopienas vai *pamatiedzīvotājus**.
- **ĪSV6** – kultūrvēsturiskas vērtības. Vietas, resursi, dzīvotnes un *ainavas**, kuras ir arheoloģiski vai vēsturiski nozīmīgas vispasaules vai konkrētas valsts mērogā, un/vai kuras ir nozīmīgas vai svētas *vietējām kopienām** vai *pamatiedzīvotājiem** to kultūrvēsturiskās, ekoloģiskās, ekonomiskās vai reliģiskās nozīmes dēļ viņu tradicionālajā kultūrā, un kuras noteiktas, iesaistot šīs *vietējās kopienas** vai *pamatiedzīvotājus**.
- (Avots: definīcija balstīta uz FSC-STD-01-001 V5-2).

Piezīme: Īpaši Saglabājamo Vērtību (ĪSV) interpretācijai Latvijā, skatīt Pielikumu G Īpaši Saglabājamo Vērtību ietvars.

Īpaši saglabājamo vērtību teritorijas: zonas un teritorijas, kurās sastopamas *īpaši saglabājamās vērtības** un/vai kuras nepieciešamas šādu vērtību saglabāšanai un pastāvēšanai. (avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Meža komerciālās vērtības degradēšana jeb augstvērtīgāko koku izciršana: ir mežizstrādes metode, kad tiek izcirsti tikai kvalitatīvākie un vērtīgākie koki, bieži vien neveicot meža atjaunošanu un neizcērtot palikušos nekvalitatīvos otrā stāva audzes kokus, tādējādi veicinot meža veselības degradāciju un komerciālās vērtības pazemināšanos. Augstvērtīgāko koku izciršana ir pretrunā ilgspējīgai resursu apsaimniekošanai (avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Glossary of Forest Management Terms. North Carolina Division of Forest Resources. March 2009).

SDO pamatkonvencijas: tie ir darba standarti, kas aptver pamatprincipus un tiesības darbā: brīvība apvienoties arodbiedrībās un tiesības uz *kopīgumu slēgšanu** un šo tiesību efektīva atzīšana; visu veidu piespiedu vai obligātā *darba** izskaušana; efektīva *bērnu** darba aizliegšana; un *diskriminācijas** izskaušana attiecībā uz *nodarbinātību un profesiju**. Astoņas pamatkonvencijas ir:

- Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87)
- Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (No. 98)
- Forced Labour Convention, 1930 (No. 29)
- Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105)
- Minimum Age Convention, 1973 (No. 138)
- Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182)
- Equal Remuneration Convention, 1951 (No. 100)
- *Discrimination** (Employment and Occupation) Convention, 1958 (No. 111). (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz FSC report on generic criteria and indicators based on International Labour Organization (ILO) Core Conventions principles, 2017).

SDO Deklarācija par pamatprincipiem un pamattiesībām darbā un tās turpinājums, ko pieņēma Starptautiskā Darba konference tās astoņdesmit sestajā sesijā Ženēvā, 1998. gada 18. jūnijā (pielikums pārskatīts 2010. gada 15. jūnijā): ir apņēmits SDO principu atkārtots apstiprinājums (2. pants), kas paziņo, ka visām dalībvalstīm, pat ja tās nav ratificējušas attiecīgās konvencijas, ir pienākums, kas izriet no paša dalības organizācijā, *labticīgi** un saskaņā ar Konstitūciju cienīt, veicināt un realizēt principus attiecībā uz pamattiesībām, kas ir šo konvenciju priekšmets, proti:

- nodrošināt brīvību apvienoties arodbiedrībās un efektīvu tiesību atzīšanu uz kopīguma slēgšanu*;
- visu veidu piespiedu vai obligātā darba* izskaušana;
- efektīva *bērnu** darba aizliegšanu; un
- *Diskriminācijas** izskaušana attiecībā uz nodarbinātību un profesiju (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz FSC report on generic criteria and indicators based on International Labour Organization (ILO) Core Conventions principles, 2017).

Indikators: kvantitatīvs vai kvalitatīvs mainīgais lielums, ko var izmērīt vai aprakstīt un kas nodrošina veidu, kā novērtēt, vai *apsaimniekojamajā teritorijā** tiek ievērotas kāda FSC *kritērija** prasības. Tādējādi *indikatori** un ar tiem saistītās robežvērtības nosaka prasības atbildīgai meža apsaimniekošanai *apsaimniekojamās teritorijas** līmenī, un tie veido meža vērtēšanas primāro bāzi (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Pamatiedzīvotāju kultūras ainavas: *pamatiedzīvotāju kultūrainavas** ir dzīvas ainavas, kurām *pamatiedzīvotāji** piešķir vides, sociālo, kultūras un ekonomisko vērtību, jo tām ir ilgstošas attiecības ar zemi, ūdeni, faunu, floru un gariem, kā arī to

pašreizējā un nākotnes nozīme viņu kultūras identitātei. *Vietējo kultūrainavu** raksturo iezīmes, kas ir saglabātas, *ilgstošī** mijiedarbojoties, pamatojoties uz zināšanām par zemes kopšanu un adaptīvām iztikas metodēm. Tās ir ainavas, pār kurām *pamatiedzīvotāji** uzņemas atbildību un pārvaldību (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Pamatiedzīvotāji: cilvēki un cilvēku grupas, kuras var identificēt vai raksturot šādi:

- Galvenā īpašība jeb *kritērijs** ir pašidentifikācija kā daļai no *pamatiedzīvotāju** kopienas individuālā līmenī un kopienas pieņemšana par sev piederīgo;
- Vēsturiska nepārtrauktība ar pirmskoloniālajām un/vai pirmsapmetņu sabiedrībām;
- Spēcīga saikne ar teritorijām un apkārtnējiem dabas resursiem;
- atšķirīgas sociālās, ekonomiskās vai politiskās sistēmas;
- Atšķirīga valoda, kultūra un uzskati;
- Veido nedominējošas sabiedrības grupas;
- Apņemas saglabāt un reproducēt savu senču vidi un sistēmas kā atšķirīgas tautas un kopienas (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz United Nations Permanent Forum on Indigenous, Factsheet 'Who are Indigenous Peoples' October 2007; United Nations Development Group, 'Guidelines on Indigenous Peoples' Issues' United Nations 2009, United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 13 September 2007).

Rūpnieciskā darbība: Rūpnieciskie mežu un resursu apsaimniekošanas pasākumi, piemēram, ceļu būve, kalnrūpniecība, aizsprosti, pilsētu attīstība un koku ciršana (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Infrastruktūra: meža apsaimniekošanas kontekstā tie ir ceļi, tilti, caurtekas, krautuves, karjeri, dīķi un baseini, ēkas un citas būves, kas nepieciešamas *apsaimniekošanas plāna** īstenošanai. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Infrastruktūras definīcijas interpretācija Latvijā: - *mežā būvēti vai ierīkoti objekti (ceļi, tilti, meliorācijas sistēma) meža apsaimniekošanas un aizsardzības vajadzībām, kā arī rekreācijai.*

Neskarta meža ainava: teritorija, kas ir daļa no šodienas vispasaules mežu platības, kurā ir meža un nemeža ekosistēmas, ko minimāli ietekmējusi cilvēka saimnieciskā darbība, un kuru platība ir vismaz 500 km² (50 000 ha) un minimālais platumš 10 km (mērot kā apla diametru, kas pilnībā ielaujas teritorijas robežās) (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Intact Forests / Global Forest Watch. Glossary definition as provided on Intact Forest website. 2006-2014).

Intelektuālais īpašums: metodes, zināšanas, inovācijas un citi ar prātu radīti izgudrojumi (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz the Convention on Biological Diversity (CBD), Article 8(j); and World Intellectual Property Organization. What is Intellectual Property? WIPO Publication No. 450(E)).

Intensitāte: parametrs, ar ko nosaka apsaimniekošanas darbības vai cita notikuma (kas ietekmē apsaimniekošanas darbības ietekmes raksturu) stiprumu, nozīmīgumu vai iedarbību. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ieinteresētā puse: jebkura persona, personu grupa, vai uzņēmums, kas ir izrādījis interesi, vai ir zināms, ka to interesē apsaimniekojamā teritorijā notiekošās darbības. Turpmāk minēti ieinteresēto interešu grupu piemēri.

- vides aizsardzības organizācijas, piemēram, vides NVO;
- darba (tiesību) aizsardzības organizācijas, piemēram, arodbiedrības;
- cilvēktiesību organizācijas, piemēram, sociālās NVO;
- vietējo attīstības projektu izstrādātāji;
- pašvaldības;
- valsts valdības departamenti, kas darbojas šajā reģionā;

- FSC nacionālie biroji;
- eksperti, kas specializējas konkrētās jomās, piemēram, nosaka *īpaši saglabājamās vērtības**. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Starptautiski pieņemts zinātnisks protokols: iepriekš noteikta, zinātnē balstīta kārtība, ko publicējis starptautisks zinātnisks tīkls vai biedrība, vai uz kuru bieži atsaucas starptautiskajā zinātniskajā literatūrā (Avots: FSC-STD-01-001 V5-0).

Invazīvās sugas: sugas, kas strauji izplešas ārpus savas vietējās areāla robežas. Invazīvās sugas var mainīt ekoloģiskās attiecības starp vietējām sugām un var ietekmēt ekosistēmas darbību un cilvēku veselību. (Avots: balstīts uz World Conservation Union (IUCN). Glossary definitions as provided on IUCN website).

Invazīvo sugu interpretācija Latvijā: MK noteikumos Nr.468 "Invazīvo augu sugu saraksts" noteiktās sugas (<https://likumi.lv/doc.php?id=177511>)

Zemes un teritorijas: principos un kritērijos zemes un teritorijas ir tās zemes un teritorijas, kuras tradicionāli piederējušas *pamatiedzīvotājiem** vai *vietējām kopienu** vai kurās viņas vēsturiski dzīvojušas, vai kuras izmantojušas, un kurās piekļuve dabas resursiem ir ārkārtīgi svarīga to kultūras un iztikas līdzekļu ilgtspējības nodrošināšanai (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz World Bank safeguard OP 4.10 *Indigenous Peoples**, section 16 (a). July 2005.).

Ainava: salikta ģeogrāfiskā struktūra, ko veido mijiedarbībā esošas ekosistēmas, kas radušās ģeoloģisku, topogrāfisku, augsnes, klimatisku, biotisku un cilvēka darbības ietekmju rezultātā (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz International Union for Conservation of Nature (IUCN). Glossary definitions as provided on IUCN website).

Ainaviskās vērtības: ainaviskās vērtības var iztēloties kā cilvēka uztveres dažādus līmeņus, kas pārklāj fizisko ainavu. Dažas ainaviskās vērtības, kas saistītas, piemēram, ar ekonomiku, rekreāciju, iztikas līdzekļu ieguvu vai vizuālām īpašībām, ir cieši saistītas ar fizisko ainavu. Citas ainaviskās vērtības, piemēram, patiesā vai garīgā vērtība, ir daudz simboliskākas pēc dabas, un katra individuālā uztvere vai sociālā vide tās ietekmē vairāk nekā ainavas fiziskās īpašības (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Landscape Value Institute mājaslapu).

Likumīgs/likumā noteikts: atbilstošs primārai likumdošanai (valsts vai pašvaldību likumiem) vai sekundārai likumdošanai (pakārtotiem noteikumiem, dekrētiem, rīkojumiem utt.). „Likumīgs” ietver arī uz noteikumiem balstītus lēmumus, ko pieņēmušas kompetentas iestādes gadījumos, kad šādi lēmumi tieši un loģiski izriet no likumiem un noteikumiem. Kompetentu iestāžu pieņemtie lēmumi var nebūt likumīgi, ja tie tieši un loģiski neizriet no likumiem un noteikumiem, un ja tie nav balstīti uz noteikumiem, bet gan tiek piemēroti administratīvā kārtībā (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Likumīgi kompetents: likuma ietvaros pilnvarots veikt noteiktu funkciju (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Juridiski noformēta reģistrācija: valsts vai pašvaldības likumīga* licence vai atļauja darboties uzņēmuma statusā, ar tiesībām komerciāli pirkt un pārdot preces un/vai pakalpojumus. Šāda licence vai atļauja var attiekties uz fizisku personu, privātu uzņēmumu vai valstij piederošu uzņēmumu. Tiesības pirkt un pārdot preces un/vai pakalpojumus neuzliek pienākumu to darīt, tādējādi reģistrācija juridiski jānoformē arī organizācijām, kas apsaimnieko teritoriju, nepārdodot preces vai pakalpojumus; piemēram, piedāvājot bezmaksas atpūtas iespējas, aizsargājot bioloģisko daudzveidību vai dzīvotnes (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Viegls darbs: valsts *tiesību akti** vai noteikumi var atļaut nodarbināt vai strādāt personas vecumā no 13 līdz 15 gadiem, veicot vieglu darbu, kas: a) nav kaitīgs viņu veselībai vai attīstībai; un b) nav tādi, kas liegtu viņiem apmeklēt skolu, piedalīties

profesionālās ievirzes vai apmācību programmās, ko apstiprinājusi kompetentā iestāde, vai spēju gūt labumu no saņemtajiem norādījumiem. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz International Labour Organization (ILO) Convention 138, Article 7).

Iztikas minimums: Algas līmenis, kas ir pietiekams, lai apmierinātu vidēja lieluma ģimenes dzīves pamatvajadzības konkrētā ekonomikā. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Vietējās kopienas: jebkāda lieluma kopienas, kas atrodas apsaimniekojamajā teritorijā vai tai kaimiņos, kā arī tādas kopienas, kuras atrodas tik tuvu, ka tās ietekmē apsaimniekojamās teritorijas ekonomiku vai vides vērtības vai arī apsaimniekojamās teritorijas apsaimniekošanas darbības vai biofiziskie aspekti var ietekmēt šo kopienu ekonomisko situāciju, tiesības vai vidi (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Vietējās kopienas definīcijas interpretācija Latvijā: *Vietējās pašvaldības un vietējo iedzīvotāju veidotas biedrības/nodibinājumi, draudzes, kas atrodas apsaimniekojamā teritorijā*, un tās var tikt ietekmētas apsaimniekošanas darbību rezultātā.*

Vietējie likumi: viss to primāro un sekundāro tiesību aktu kopums (likumi, rīkojumi, statūti, dekrēti), ko piemēro tikai kādā noteiktā ģeogrāfiskā apgabalā kādas noteiktas valsts teritorijā, kā arī sekundāri noteikumi un terciāras administratīvas procedūras (noteikumi/ prasības), kas nepārprotami izriet no šiem primārajiem un sekundārajiem tiesību aktiem. Likumu spēku nosaka Vestfālenes tiesību jēdziens „nacionālas valsts suverenitāte” (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Ilgtermiņa: laika periods, kādu meža īpašnieks vai apsaimniekotājs norādījis *apsaimniekošanas plānā** mērķos, kādu piemēro mežizstrādes apjomam un uz kādu uzņemas saistības saglabāt meža teritoriju. Šī perioda ilgums atšķirsies atkarībā no situācijas un vides apstākļiem, kā arī no tā, cik ilgs laiks vajadzīgs ekosistēmai, lai tā atgūtu savu dabisko struktūru un sastāvu pēc mežizstrādes vai citas iejaukšanās, vai lai izveidotos apstākļi, kādi tie bijuši pirms attiecīgās iejaukšanās vai kādi raksturīgi pieaugušai audzei (Source: FSC-STD-01-002 V1-0).

Apsaimniekošanas mērķis: konkrēti apsaimniekošanas mērķi, metodes, rezultāti un pieejas, kas ieviestas šī standarta prasību izpildei. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Apsaimniekošanas plāns: to dokumentu, pārskatu, protokolu un karšu apkopojums, kas apraksta, pamato un reglamentē jebkuras apsaimniekotāja, darbinieka vai organizācijas darbības, kuras veiktas apsaimniekojamajā teritorijā vai saistībā ar to, tostarp paziņojumi par mērķiem un rīcības virzieniem (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Apsaimniekojamā teritorija: platība vai platības, kas ietilpst FSC sertifikāta darbības jomā, kurai ir skaidri noteiktas robežas un kuru apsaimnieko saskaņā ar skaidri noteiktiem *ilgtermiņa** apsaimniekošanas mērķiem, kuri noteikti *apsaimniekošanas plānā**. Šī platība vai platības ietver:

- o visas iekārtas un platība(s), kas atrodas šajā teritorijā vai tai blakus, uz kuru organizācijai ir *likumīgas** īpašumtiesības un kuru tā kontrolē un apsaimnieko, vai kura tiek apsaimniekota *organizācijas** uzdevumā, lai sasniegtu apsaimniekošanas mērķus; un
- o visas iekārtas un platība(s), kas neatrodas šajā teritorijā vai tai blakus, kuru organizācija apsaimnieko vai kura tiek apsaimniekota *organizācijas** uzdevumā, vienīgi lai sasniegtu apsaimniekošanas mērķus. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2)

Piezīme: Uz kokaudzētāvām un ar tām saistītajām teritorijām, telpām, noliktavām, izslēdzot tās no sertifikācijas tvēruma, netiek attiecinātas FSC ķīmijas politikas prasības u.c. FSC prasības, kuras attiecas uz stādu ražošanas procesa nodrošināšanu.

Valsts tiesību akti: visi primārie un sekundārie tiesību akti (likumi, rīkojumi, statūti, dekrēti), ko piemēro valsts teritorijā, kā arī sekundārie tiesību akti un noteikumi un terciāras administratīvas procedūras (noteikumi/ prasības), kas nepārprotami izriet no šiem primārajiem un sekundārajiem tiesību aktiem (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Vietējās sugas: sugas, apakšsugas vai zemāki taksoni, kas sastopami (kādreiz vai šobrīd) to dabiskajā izplatības areālā un varētu izplatīties tālāk (t.i., izplatības areālā, kādā tie sastopami dabiski vai kādu tie varētu aizņemt bez tiešas vai netiešas introducēšanas vai cilvēka iesaistīšanās) (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz Convention on Biological Diversity (CBD). Invasive Alien Species Programme. Glossary of Terms as provided on CBD website).

Dabiski apstākļi/dabiska ekosistēma: šajos principos un kritērijos un piemērojot jebkādas atjaunošanas metodes, termini „dabiskāki apstākļi”, „vietējā ekosistēma” nosaka, ka mežaudžu atjaunošanā priekšroka jādod vietējām sugām un sugām, kas ir piemērotas meža augšanas apstākļu tipam attiecīgajā teritorijā, kā arī šo sugu un citu vides vērtību apsaimniekošanā, lai izveidotu ekosistēmas, kas ir dabiskas vietējiem apstākļiem. Turpmākas vadlīnijas var būt atrodamas FSC meža apsaimniekošanas standartos (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Dabisks mežs: meža teritorija, kurā sastopamas daudzas no tādām dabiskās ekosistēmas galvenajām īpašībām un pamatelementiem kā sarežģītība, struktūra un bi- oloģiskā daudzveidība, tostarp noteiktas augsnes īpašības, flora un fauna, un kurā aug vienīgi vai pārsvarā vietējo sugu koki, un kas nav klasificēta kā plantācija.

Ir šādas „*dabiska meža**” kategorijas:

- *mežs**, kur notikusi mežizstrāde vai citi traucējumi, kurā meža atjaunošanās notiek vai notikusi, apvienojot dabiskās un mākslīgās atjaunošanas metodes, izmantojot sugas, kas raksturīgas dabiskiem mežiem šajā teritorijā, un kur vēl joprojām sastopamas *dabiska meža** īpašības gan virs zemes, gan zem augsnes virskārtas. Boreālajos un ziemeļu puslodes mērenās klimata joslas mežos, kuru dabisko sastāvu veido tikai viena vai dažas koku sugas, dabiskās un mākslīgās atjaunošanas metožu izmantošana, lai ieaudzētu mežu ar tām pašām koku sugām, saglabājot šīs teritorijas dabiskās ekosistēmas galvenās īpašības un pamatelementus, pati par sevi nav uzskatāma par plantācijas veidošanu;
- dabiskie meži, kurus apsaimnieko ar tradicionālām mežkopības metodēm, ieskaitot dabisko vai dabisko atjaunošanos ar papildinājumiem;
- atkārtoti izveidojies labi attīstīts (dabiski ieaudzis) mežs ar vietējām koku sugām teritorijās, kas kādu laiku ir bijušas nemeža zemes;
- „dabisko mežu” definīcija var iekļaut teritorijas, kas aprakstītas kā meža^[1] ekosistēmas, mežaini apgabali un savanna.

Dabiskie meži, to galvenās īpašības un pamatelementi ir sīkāk definēti FSC meža apsaimniekošanas standartos, papildinot definīcijas ar atbilstošiem aprakstiem vai piemēriem.

Par ‘*dabisku mežu**’ nav uzskatāma teritorija, kur pārsvarā neaug koki, kas iepriekš nav bijusi meža zeme un kurā vēl nav sastopamas daudzas no *dabiskās ekosistēmas** īpašībām un elementiem. Jaunizveidojušās mežaudzes var uzskatīt par *dabisku mežu** pēc vairākiem gadiem, tām piedzīvojot noteiktu ekoloģisko attīstību. FSC meža apsaimniekošanas standarti var iekļaut norādes par to, kad šādas platības būtu jāizslēdz no apsaimniekojamās teritorijas, kad tās būtu jāatjauno, tuvinot dabiskiem apstākļiem, vai kad tās būtu jātransformē, paredzot citiem zemes izmantošanas veidiem. FSC nav izstrādājusi kvantitatīvas robežvērtības dažādu kategoriju mežiem, piemēram, attiecībā uz platību, koku blīvumu, augstumu utt. FSC meža apsaimniekošanas standarti var iekļaut šādas robežvērtības un citas vadlīnijas kopā

ar atbilstošiem aprakstiem vai piemēriem. Kamēr šādas vadlīnijas tiek izstrādātas, par dabisku mežu tiek uzskatītas teritorijas, kur dominē galveno- kārt vietējo sugu koki.

Robežvērtības un vadlīnijas var attiekties arī uz:

- citiem veģetācijas tipiem un nemeža kopienām un ekosistēmām, kas atrodas apsaimniekojamā teritorijā, tostarp pļavām, krūmājiem, mitrājiem un skrajem mežiem;
- ļoti jaunām pioniersugām vai dabiski ieaugušu mežaudzi pirmējā sukcesijas stāvoklī nekoptās/pamestās lauksaimniecības zemēs, vai jaunām mežaudzēm, kas izveidojušās atvērtās teritorijās, kur vairs nav dabiskai ekosistēmai raksturīgo īpašību un pamatelementu. Šādas audzes var uzskatīt par dabisku mežu pēc ievērojama laika, tām piedzīvojot noteiktu ekoloģisko attīstību;
- dabiskās atjaunošanās rezultātā izveidojušos mežaudzi dabiska meža teritorijā, ko var uzskatīt par dabisku mežu pat pēc mežizstrādes, kailcirtes vai citas traucējošas darbības, ja tiek saglabātas daudzas no dabiskās ekosistēmas galvenajām īpašībām un elementiem virs zemes un zem augsnes virskārtas;
- teritorijām, kurās meža izciršana un degradācija ir tik liela, ka tajās vairs „nedominē koki” un kuras var uzskatīt par nemeža zemēm, jo tajās ir sastopamas tikai dažas dabisko mežu galvenās īpašības un elementi virs zemes un zem augsnes virskārtas. Šādu galēju degradāciju parasti izraisa dažādu nelabvēlīgu apstākļu kopums, piemēram, atkārtota un noplicinoša mežiz- strāde, noganīšana, lauksaimniecības darbības, malkas ieguve, medības, ugunsgrēki, erozija, kalnrūpniecība, apmešanās vietu ierīkošana, infra- struktūras objektu būve u.tml. FSC meža apsaimniekošanas standarti var palīdzēt izlemt, kad šādas platības būtu jāizslēdz no apsaimniekojamās teritorijas, kad tās būtu jāatjauno, tuvinot dabiskiem apstākļiem, vai kad tās būtu jātransformē, paredzot citiem zemes izmantošanas veidiem. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Dabiskie traucējumi: traucējumi, kas var apdraudēt sociālās un *vides vērtības** *apsaimniekojamā teritorijā**, bet vienlaikus var nodrošināt svarīgas *ekosistēmas funkcijas**. Tie ir, piemēram, sausums, plūdi, ugunsgrēks, zemes nogruvums, vētra, lavīna, utt. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Dabisko traucējumu definīcijas interpretācija Latvijā: *traucējumi, kas var apdraudēt ekonomiskās, sociālās un/vai vides vērtības* apsaimniekojamā teritorijā*, bet vienlaikus var nodrošināt svarīgas ekosistēmas funkcijas; tie ir plūdi, ugunsgrēki, vētras, snieglauzes, meža kaitēkļu masveida savairošanās un slimības.*

Nekoksnes meža produkti: visi produkti, izņemot koksni, kas iegūti apsaimniekojamā teritorijā (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Mērķis: *organizācijas** izvirzītais galvenais mērķis *meža** apsaimniekošanas uzņēmumam, tostarp, izstrādātā politika un izvēlētie līdzekļi šī mērķa sasniegšanai (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, baltīts uz F.C. Osmaston. 1968. The Management of Forests. Hafner, New York; un D.R. Johnston, A.J. Grayson and R.T. Bradley. 1967. Forest Planning. Faber & Faber, London).

Obligātais prakses kodekss: rokasgrāmata vai cits tehnisko instrukciju avots, kura prasības organizācijai ir jāievieš saskaņā ar likumu (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Nelaimes gadījums darba vietā: atgadījums, kas noticis darbā vai strādājot un kas izraisa letālas, smagas vai vieglas traumas (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, based on International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Arodslimība: jebkura slimība, kas iegūta, saskaroties ar riska faktoriem darbā (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, based on International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Darba vietā gūtās traumas: jebkādi miesas bojājumi, slimība vai nāve, kas saistīta ar nelaimes gadījumu darbā (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Organizācija: fiziska vai juridiska persona, kas ir sertifikāta turētāja vai kas piesakās sertifikācijai, un kurai tādēļ ir jāpierāda atbilstība prasībām, kas ir FSC sertifikācijas sistēmas pamatā. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2)

Kūdrājs: to veido applūdušas un slapjas teritorijas ar lieliem organisku vielu uzkrājumiem, kurus sedz neliels veģetācijas slānis, kurš saistīts ar noteiktu skābuma pakāpi un kuram ir raksturīga dzintara krāsa (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Aguilar, L. 2001. About Fishermen, Fisherwomen, Oceans and tides. IUCN. San Jose (Costa Rica)).

Pesticīds: jebkāda viela vai preparāts, ko sagatavo vai izmanto, lai aizsargātu augus, kokus vai citus augu izcelsmes produktus, cilvēku veselību, mājlopus vai bioloģisko daudzveidību no kaitēkļiem; lai kontrolētu kaitēkļu izplatību; vai lai padarītu šādus kaitēkļus nekaitīgus. Šī definīcija ietver insekticīdus, rodenticīdus, akaricīdus, moluskicīdus, larvicīdus, fungicīdus un herbicīdus (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Plantācija: meža* teritorija, kas izveidota stādot vai sējot vietējās vai citzemju sugas noteiktos intervālos, bieži vien izmantojot vienu vai vairākas vienvecuma sugas, un kurai nav lielākā daļa no dabiska meža* galvenajām iezīmēm un pamatelementiem. Plantācijas ir sīkāk definētas FSC meža apsaimniekošanas standartos, papildinot definīcijas ar atbilstošiem aprakstiem vai piemēriem:

- teritorijas, kuras sākotnēji ir atbilstušas „plantāciju” definīcijai, bet kuras laika gaitā ir ieguvušas lielāko daļu vietējo ekosistēmu galveno īpašību un pamatelementu, var klasificēt kā dabiskus mežus*;
- plantācijas, kas apsaimniekotas, lai atjaunotu* un vairotu bioloģisko daudzveidību un dzīvotnes, strukturālo sarežģītību un ekosistēmu funkcijas*, pēc vairākiem gadiem var klasificēt kā dabiskus mežus;
- boreālajos un ziemeļu puslodes mērenās klimata joslas mežos*, kuru dabisko sastāvu veido tikai viena vai dažas koku sugas, dabisko un mākslīgo atjaunošanas metožu izmantošana, lai ieaudzētu mežu ar tām pašām vietējām koku sugām, saglabājot šīs teritorijas dabiskās ekosistēmas galvenās īpašības un pamatelementus, pat ja par sevi nav uzskatāma par plantācijas veidošanu. (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2)

Plantācijas definīcijas interpretācija Latvijā: sējot, stādot vai dabiskās atjaunošanas paņēmieniem īpašiem mērķiem paredzētas mežaudzes, kuras Meža valsts reģistrā reģistrētas kā plantāciju meži. Par plantācijām netiek uzvertas plantācijas sēklu ieguvei. (Meža likums, <https://likumi.lv/ta/id/2825-meza-likums>)

Piesardzības princips: pieeja, atbilstoši kurai tad, kad pieejamā informācija norādīs, ka apsaimniekošanas darbības var nodarīt vidi vai cilvēku labklājībai smagu vai neatgriezenisku kaitējumu, organizācija* veiks skaidrus un efektīvus pasākumus, lai šādu kaitējumu nepieļautu un lai izvairītos pakļaut riskam cilvēku labklājību, pat tad, ja zinātniskā informācija būs nepilnīga vai nepārlicenoša, un tad, ja nebūs skaidrs, cik vāriģi un trausli ir vides vērtības* (Avot: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz Principle 15 of Rio Declaration on Environment and Development, 1992, and Wingspread Statement on the Precautionary Principle of the Wingspread Conference, 23–25 January 1998).

Pirms mežizstrādes [nosacījums]: *meža** vai stādījumu daudzveidība, sastāvs un struktūra pirms kokmateriālu ciršanas un ar to saistītās darbības, piemēram, ceļu būve (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Princips: būtisks noteikums vai elements; FSC gadījumā būtisks meža apsaimniekošanas nosacījums vai elements (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Aizsardzība: skat. definīciju „saglabāšana”. (avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Aizsargājama zoma: skat. definīciju „aizsargājama zona”. (avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Publiski pieejams: atklātā veidā pieejams vai redzams cilvēkiem (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Collins English Dictionary, 2003 Edition).

Retas sugas: sugas, kas nav bieži sastopamas vai ir mazskaitlīgas, bet nav klasificētas kā apdraudētas. Šīs sugas atrodas ģeogrāfiski ierobežotās teritorijās vai konkrētās dzīvotnēs, vai ir izkliedētas lielā platībā. Tās ir līdzīgas IUCN (2001. g.) gandrīz apdraudētu sugu kategorijai, ieskaitot sugas, kuras drīz klasificēs vai tuvākajā nākotnē varētu tikt klasificētas kā apdraudētas sugas. Tās ir arī līdzvērtīgas apdraudētajām sugām (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz International Union for Conservation of Nature (IUCN). 2001. IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Switzerland and Cambridge, UK).

Ratificēšana: juridiska procedūra, ar kuru starptautiskas tiesības, konvenciju vai nolīgumu (tostarp daudzpusējus nolīgumus vides jomā) likumīgi apstiprina valsts likumdevējs vai tam līdzvērtīgs *likumīgs** mehānisms tādā veidā, ka starptautiskās tiesības, konvencija vai nolīgums automātiski kļūst par daļu no valsts tiesību aktiem vai ļauj uzsākt vietējo tiesību aktu izstrādes procesu, kuriem būs tāds pats *likumīgs** spēks (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Saprātīgs: tāds ko, balstoties uz vispārējo pieredzi, uzskata par taisnīgu un atbilstošu apstākļiem vai mērķiem (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Shorter Oxford English Dictionary).

Refūģija: izolēta teritorija, kuru nav skārušas būtiskas klimata pārmaiņu vai traucējumu radītas izmaiņas, piemēram, cilvēka darbību izraisīti traucējumi, un kur sastopami reģionam raksturīgie augi un dzīvnieki (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Glen Canyon Dam, Adaptive Management Program Glossary as provided on website of Glen Canyon Dam website).

Reprezentatīvi parauglaukumi: *apsaimniekojamās teritorijas** daļas, kas iezīmētas, lai saglabātu vai atjaunotu dzīvotspējīgas ekosistēmas, kuras ir dabiski sastopamas konkrētajā ģeogrāfiskajā reģionā. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Stabilitāte: sistēmas spēja saglabāt galvenās funkcijas un procesus noslogojuma un spiediena apstākļos, vai nu pretojoties vai adaptējoties pārmaiņām. Stabilitāti kā parametru var piemērot gan ekoloģiskām, gan sociālām sistēmām (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz International Union for Conservation of Nature (IUCN) World Commission on Protected Areas (IUCN-WCPA). 2008. Establishing Marine Protected Area Networks – Making it Happen. Washington D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy.).

Atjaunot/atjaunošana: šos terminus izmanto dažādās nozīmēs atkarībā no konteksta, kā arī sarunvalodā. Dažos gadījumos „atjaunot” nozīmē novērst kaitējumu vides vērtībām, kurš radies apsaimniekošanas darbību vai kādu citu iemeslu dēļ. Citos gadījumos „atjaunot” nozīmē veidot daudz *dabiskākus apstākļus** vietās, kuras ir stipri noplicinātas vai transformētas citiem zemes izmantošanas veidiem. Principos un kritērijos vārdu „atjaunot” neizmanto, lai apzīmētu kādas konkrētas iepriekšējās,

aizvēsturiskas, pirmsrūpnieciskas vai kā citādi iepriekš pastāvējušas ekosistēmas atjaunošanu (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

*Organizācijai** nav obligāti jāatjauno tās *vides vērtības**, kuras ietekmējuši dažādi faktori, kurus tā nespēj kontrolēt, piemēram, dabas katastrofas, klimata izmaiņas vai arī trešo pušu veiktas darbības, piemēram, infrastruktūras izbūve, izrakteņu ieguve, medības vai apmešanās vietu ierīkošana. Politikas dokuments FSC-POL-20-003 par teritoriju izslēgšanu no sertifikāta darbības jomas apraksta kārtību, kādā šādas teritorijas vajadzības gadījumā var izslēgt no sertificētās teritorijas. (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

*Organizācija** arī nav jāatjauno *vides vērtības**, kuras varētu būt kādreiz pastāvējušas vēsturiskos vai aizvēsturiskos laikos, vai kuras ir negatīvi ietekmējuši to agrākie īpašnieki vai organizācijas. Tomēr *organizācijai** ir jāveic saprātīgi pasākumi, lai mazinātu, kontrolētu vai nepieļautu vides stāvokļa pasliktināšanos *apsaimniekojamā teritorijā** šādas iepriekšējās ietekmes rezultātā. (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Piekrastes zona: saskares zona starp sauszemi un ūdenstilpi un ar to saistītā veģetācija. (avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Risks: nevēlamas negatīvas ietekmes iespējamība, ko var radīt jebkāda darbība *apsaimniekojamā teritorijā**, apvienojumā ar tās seku nopietnību (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Mērogs: novērtējuma līdzeklis, cik lielā mērā apsaimniekošanas darbības vai pasākumi ietekmē *vides vērtības** vai *apsaimniekojamo teritoriju** laikā vai telpā. Neliela telpiska mēroga darbība katru gadu ietekmē tikai nelielu daļu meža; īslaicīga rakstura darbība atgādās tikai pēc garākiem laika intervāliem (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Mērogs, intensitāte un risks: skat .atsevišķas terminu „mērogs”, „intensitāte” un „risks” definīcijas. (avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Nozīmīgs: ar šo terminu 9. principa un 1., 2. un 6. kategorijas *īpaši saglabājamo vērtību** kontekstā apzīmē trīs nozīmīguma veidus:

- apzīmēšana, klasificēšana vai *aizsardzības** stāvokļa atzīšana, ko piešķir starptautiska aģentūra, piemēram, IUCN vai Birdlife International;
- valsts vai reģionālu iestāžu, vai atbildīgas valsts *aizsardzības** organizācijas apzīmējums, balstoties uz bioloģiskās daudzveidības koncentrāciju;
- brīvprātīga atzīšana, ko veic apsaimniekotājs, īpašnieks vai *organizācija**, pamatojoties uz pieejamo informāciju vai uz zināmo vai paredzamo bioloģiskās daudzveidības koncentrāciju, pat tad, ja citas iestādes to oficiāli nav atzinušas.

Jebkura no šīm iespējām dod pietiekamu pamatu 1., 2. un 6. kategorijas īpaši saglabājamo vērtību atzīšanai. Daudzi pasaules reģioni ir atzīti par nozīmīgiem, pateicoties to bioloģiskai daudzveidībai, ko nosaka dažādos veidos. Esošajām prioritāro apgabalu kartēm un klasifikācijai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā ir svarīga nozīme, lai noteiktu 1., 2. un 6. kategorijas īpaši saglabājamo vērtību klātbūtni (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Mežkopība: zinātne un metodes, ko izmanto, lai kontrolētu meža ieaugšanu, augšanu, sastāvu, veselību un kvalitāti, un tādējādi nodrošinātu atbilstību dažādām zemes īpašnieku un sabiedrības prasībām ilgtspējīgā veidā (Avots: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts uz Nieuwenhuis, M. 2000. Terminology of Forest Management. IUFRO World Series Vol. 9. IUFRO 4.04.07 SilvaPlan and SilvaVoc).

Ieinteresētā persona: skatiet definīcijas “ietekmētā ieinteresētā puse” un “ieinteresētā persona” (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Valdījums: likumīgi vai atbilstoši vispārpieņemtai praksei atzītas vienošanās, kuras noslēgušas personas vai personu grupas attiecībā uz ģeogrāfiskām tiesībām un pienākumiem saistībā ar piekļuvi konkrētam zemesgabalam vai ar to saistītiem resursiem (piem., atsevišķiem kokiem, augu sugām, ūdenim, derīgajiem izrakteņiem utt.) un/vai to izmantošanu. (Source: FSC-STD-01-001 V5-2, balstīts International Union for Conservation of Nature (IUCN). Glossary definitions provided on IUCN website).

Apdraudējums: norāde vai brīdinājums par gaidāmo vai iespējamo kaitējumu vai negatīvu ietekmi (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Oxford English Dictionary).

Apdraudētas sugas: sugas, kas atbilst IUCN (2001) neaizsargātu, apdraudētu vai kritiski apdraudētu sugu kritērijiem un ir pakļautas lielam, ļoti lielam vai ārkārtīgi lielam izžušanas riskam savvaļā. Šīs kategorijas var interpretēt nedaudz savādāk FSC kontekstā atbilstoši oficiālajai (likumā noteiktai) klasifikācijai attiecīgā valstī, kā arī vietējiem apstākļiem un populāciju blīvumam (kas nosaka lēmumus par atbilstošiem aizsardzības pasākumiem) (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz International Union for Conservation of Nature (IUCN). 2001. IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Switzerland and Cambridge, UK).

Koksnes ieguves apjoms: faktiskais ieguves apjoms *apsaimniekojamā teritorijā**, ko mēra pēc apjoma (piemēram, kubikmetros) vai pēc platības (piemēram, hektāros vai akros), lai salīdzinātu ar aprēķināto (maksimālo) pieļaujamo ciršanas apjomu. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Savlaicīgi: tik ātri, cik to ļauj saprātīgā veidā izdarīt apstākļi; *organizācija** apzināti neatliek izpildi; saskaņā ar piemērojamiem *tiesību aktiem**, līgumiem, licencēm vai rēķiniem. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Tradicionālās zināšanas: informācija, zinātība, prasmes un prakse, kas izveidota, saglabāta un nodota no paaudzes paaudzē kopienas ietvaros, bieži vien veidojot daļu no tautas kultūras vai garīgās identitātes (Source: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz World Intellectual Property Organization (WIPO) definīciju. Glossary definition as provided under Policy / Traditional Knowledge on the WIPO website).

Tradicionālās tautas: sociālas grupas vai tautas, kuras sevi neuzskata par pamatiedzīvotājiem un kuras apstiprina tiesības uz savu zemi, mežiem un citiem resursiem, balstoties uz senām paražām vai tradicionāliem nodarbošanās un resursu izmantošanas veidiem. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, Forest Peoples Programme (Marcus Colchester, 7 October 2009).

Darījuma pārbaude: sertifikācijas iestādes un / vai Starptautiskā Akreditācijas Iestādes (ASI) pārbaude, lai noteiktu vai sertifikātu turētāju noteiktās FSC atsauces ir pareizas un atbilst viņu tirdzniecības partneru FSC veiktajām atsaucēm (Avots: FSC-STD-40-004 V3-0).

Neproduktīva mežaudze: mežaudze, kuru nav lietderīgi audzēt nepietiekama koksnes krājuma, koku sugu sastāva vai koku kvalitātes dēļ; (Avots: LR Meža likums).

Atzīt (arī ievērot): atzīt, cienīt, stiprināt un atbalstīt (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Lietošanas tiesības: tiesības lietot apsaimniekojamās teritorijas resursus, ko nosaka vietējās tradīcijas, savstarpējās vienošanās vai citas personas ar piekļuves tiesībām ģeogrāfiskam. Šīs tiesības var līdz noteiktam patēriņa līmenim ierobežot konkrētu resursu lietošanu vai noteiktu mežizstrādes metožu izmantošanu (avots: FSC-STD-01-001 V5-2).

Lielākā daļa: 80% no kopējās *neskarto meža ainavu** platības *apsaimniekošanas teritorijā** uz 2017. gada 1. janvāri. *Lielākā daļa** arī atbilst vai pārsniedz minimālo *neskarto meža ainavu** definīciju (avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Pārbaudāmi mērķi jeb izmērāmi apsaimniekošanas mērķi: konkrēti mērķi, piemēram, nākotnē vēlamais meža stāvoklis, kuri ir izstrādāti, lai noteiktu, cik lielā mērā ir sasniegts katrs no *apsaimniekošanas mērķiem**. Šie mērķi ir izteikti precīzu rezultātu veidā, lai to sasniegšanu varētu pārbaudīt un noteikt, vai mērķi ir sasniegti vai nav. (avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Ļoti ierobežota daļa: ietekmētā platība nevienā gadā nedrīkst pārsniegt 0,5% no *apsaimniekojamās teritorijas** platības, kā arī ietekmēt kopā vairāk nekā 5% no *apsaimniekojamās teritorijas** platības (avots: FSC-STD-01-002).

Atkritumi: neizmantojamas vai nevēlamas vielas vai blakusprodukti, piemēram:

- bīstamie atkritumi, tostarp ķīmiskie atkritumi un baterijas;
- tvertnes;
- degviela un motoreļļas, kā arī cita veida eļļas;
- atkritumi, tostarp metāls, plastmasa un papīrs; un
- pamestas ēkas, iekārtas un aprīkojums. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Ūdenstilpes (tostarp ūdensteces): sezonāli, īslaicīgi un pastāvīgi strauti, straumes, upes, dīķi un ezeri. Ūdenstilpes, kuras ietver piekrastes vai mitrāju ekosistēmas: ezerus, purvus, mūklājus un avotus. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0).

Ūdenstilpes (tostarp ūdensteces) interpretācija Latvijā: *pastāvīgi strauti, upes un ezeri. Ūdenstilpes, kuras ietver piekrastes vai mitrāju ekosistēmas: ezerus, purvus un avotus.*

Mitrāji: pārejas joslas starp sauszemes un ūdens sistēmām, kurās gruntsūdens līmenis parasti ir tuvu virsmai vai kuras klāj sekls ūdens slānis (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Cowardin, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T. 1979. Classification of Wetlands and Deepwater Habitats of the United States. DC US Department: Washington).

Saskaņā ar Ramsāres konvenciju mitrāji var ietvert palienes, zāļu un kūdras purvus vai ūdeņu platības – dabiskas vai mākslīgas, pastāvīgas vai pārplūstošas, kurās ir stāvošs vai tekošs ūdens, saldūdens, iesāļš vai sāļš ūdens, t.sk. jūras akvatorijas, kuru dziļums bēguma laikā nepārsniedz 6 metrus. (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz International Union for Conservation of Nature (IUCN), No Date, IUCN Definitions – English).

Nodarbinātie: visas nodarbinātās personas, tostarp valsts ierēdņi un pašnodarbinātās personas, kā arī nodarbinātie, kas strādā uz nepilnu slodzi un veic sezonas darbus, visu līmeņu un kategoriju nodarbinātie, tostarp strādnieki, administratori, inspektori, vadītāji, apakšuzņēmēji, kā arī pašnodarbināti līgumslēdzēji un darbuzņēmēji (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz International Labor Organization (ILO) Convention 155, Occupational Safety and Health Convention, 1981).

Nodarbināto definīcijas interpretācija Latvijā: *jebkura persona, kura faktiskos apstākļos ir nodarbināta, t.sk. personas ražošanas vai mācību prakses laikā, kā arī pašnodarbinātās personas.*

Eksperts: organizāciju pārstāvoša vai ārēja persona, kura var pierādīt zināšanas attiecīgajā sfērā.

Arodbiedrība: jebkura nodarbināto* organizācija nodarbināto interešu veicināšanai un aizstāvēšanai (pielāgots no SDO Konvencijas Nr. 87, 10. panta). Ir svarīgi atzīmēt, ka noteikumi un norādījumi par arodbiedrības sastāvu dažādās valstīs atšķiras, jo īpaši attiecībā uz tiem, kuri tiek uzskatīti par ierindas locekļiem, kā arī tiem, kuriem ir tiesības

pieņemt darbā un atlaist. . Arodbiedrībam ir tendence nošķirt asociācijas starp tiem, kuri var "algot un atlaist" no tiem, kuri nevar (Avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz ziņojumu par vispārējiem kritērijiem un rādītājiem, pamatojoties uz Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) datiem) Pamatkonvenciju principi, 2017).

Sliktākie bērnu* darba veidi: ietver a) visus verdzības veidus vai verdzībai līdzīgas darbības, piemēram, bērnu pārdošana un tirdzniecība, parādu verdzība un dzimtbūšana un piespiedu darbs, tostarp bērnu piespiedu vai obligātā vervēšana izmantošanai bruņotā konfliktā; b) *bērna** izmantošana, iegāde vai piedāvāšana prostitūcijai, pornogrāfijas ražošanai vai pornogrāfiskai darbībai; c) *bērna** izmantošanu, iegādi vai piedāvāšanu nelikumīgām darbībām, jo īpaši narkotiku ražošanai un tirdzniecībai, kā noteikts attiecīgajos starptautiskajos līgumos; d) darbs, kas pēc sava rakstura vai apstākļiem, kādos tas tiek veikts, var kaitēt bērnu veselībai, drošībai vai morālei (avots: FSC-STD-60-004 V2-0, balstīts uz Starptautiskās Darba organizācijas SDO) Konvenciju Nr. 182, 3. pantu).

Forest Stewardship Council®

ic.fsc.org

FSC International Center gGmbH
Adenauerallee 134 · 53113 Bonn · Germany

All Rights Reserved FSC® International 2022 FSC®F000100